

Ébred(ez)ő Európa?

Ébredni sokféleképpen lehet. Lehet hosszan, álmosan nyújtózkodni, vagy hirtelen szívhez kapva ijedten felriadni. Most nagyon sajátos jelenséget tapasztalhatunk az európai országok és vezetőik részéről: miután a jelek szerint Trump és az USA izolacionista önös érdekből cserbenhagyják az évszázados, jól bevált euro-atlanti modellt, az európai politikusok erős szívdobogással felriadtak – miután kényelmesen ébredtek hosszú évekig!

Trump elnök már első elnöksége alatt egyértelmű üzeneteket küldött nem konvencionális elképzeléseiről Európa védelmét illetően. Sokak elképedésére Trump Európa amerikai védelmét, nem mint történetileg jól megalapozott rendszerszintű geopolitikai stratégiát, hanem, mint az USA által nyújtott védelmi szolgáltatást képzelte el, melyért cserébe természetesen fizetni kell. Fizessétek a számlát és mi cserébe megvédünk benneteket, ha pedig nem fizettek, többé nem nyújtunk nektek ingyen szolgáltatást – szajkózta. Ez a mentalitás zavarba ejtően azonos a maffia általi védelmi pénz követelésével, mégis rávilágított arra a nagyon valós tényre, hogy Európa az Egyesült Államok és az első sorban általa finanszírozott és katonailag irányított Észak-Atlanti Szervezet, a NATO nélkül mennyire védtelen.

Trump újabban megszerzett második mandátuma alatt Európától most már sokkal többet követel: nem éri be a GDP 2 százalékaival, de 5 százalékos védelmi befizetést kér az európai országoktól. Hogy megfelelő nyomatékot adjon elvárásainak, az orosz–ukrán háború kapcsán és az ezzel összefüggő békecsinálás folyamán mintha az oroszok javára kezdene tevékenykedni, mely fordulat joggal kelt óriási riadalmat az európai vezetők körében, akik komfortzónájukat elhagy-

va kénytelenek végre az európai önvédelem feladatkörével komolyan foglalkozni. Kérdés csak az, mennyire késett meg ez a próbálkozás?

Macron elnök az egyedüli európai politikus, aki évek óta emlegeti az európai hadsereg felállításának szükségességét. Tervének kidolgozását Angela Merkel kancellársága alatt kezdte, de nem talált támogatásra sem Németország, sem a többi EU-tagország részéről. Most ismét ő került előtérbe, illetve meglepő határozottsággal hozzá csatlakozott Keir Starmer brit miniszterelnök, aki a Trump és Zelenszkij közti Fehér Házi Ovális Iroda „szentélyében” megesett, a diplomácia minden elemi szabályát felrúgó csörtéje után az angol Brexitet meghazudtoló páneurópai kaliberrel lépett fel, legalábbis ami az európai önvédelmet illeti. Macron és Starmer párosához, a jelek szerint hamarosan az eljövendő német kancellár, Friedrich Merz is csatlakozik, aki máris sutba vágta a merkeli másfél évtized alkotmányba foglalt és elhíresült adósságfékjét, a német hadikiadások nagyarányú megnövelése érdekében. Ez amennyire meghökkentő, legalább annyira megnyugtató gesztus is, hiszen Európa legerősebb gazdaságának hadi aktivizálása nélkül elképzelhetetlen a kontinens védelme.

Láthatjuk tehát, hogy a három legnagyobb európai ország vezetője, legalábbis a tárgyalók szintjén, hiperaktív üzemmódba kapcsol. Az EU részéről Ursula von der Leyen bizottsági elnök is 800 milliárdos védelmi megaköltségvetést jelentett be, mely a mai napig elképzelhetetlen nagyságrendű összeg volt. Egyértelmű, hogy a pénzügyi erőfeszítések látványosan megsokszorozódtak Európában, Donald Trump elégedett lehet, megvan a hatása folyamatos ijesztgetéseinek. Az unortodox amerikai elnök stílusát is-

Inkvizíció (részlet)

merve nagy kérdés persze, hogy milyen újabb ötlettel áll, állhat ismét elő és, hogy valóban kiszáll-e végül az USA a NATO-ból, mint ahogy azt az elnök gyakran emlegeti. Tény, hogy az újabb kori események és vélt vagy valós fenyegetőzések hatására – lásd például JD Vance amerikai alelnök előadását a Münchener Biztonsági Konferencián – Európa sokkal realistábbá vált saját maga védelmét tekintve, és most már a legrosszabb lehetőségeket is komolyan veszi, nevezetesen az orosz expanzióra való felkészülést és annak önerőből való visszaverését. Ez a jövőre nézve fontos kiindulópont lehet.

Tudjuk, hogy a háborúhoz három dolog kell: pénz, pénz és pénz. Igen ám, de pusztán a pénz nem elég. A hadiipar fejlesztéséhez, ne adj isten a hadigazdaságra való átálláshoz nem elegendők csak a százmilliárdok, de rengeteg szakmai tudás és hosszú évek is kellenek. Ha a pénz rendelkezésre áll(na) is, kérdéses, hogy van-e még elég idő? Ha valóban igaz az orosz birodalmi terjeszkedés Putyin elnök általi „történelmi hagyományának” a feltámasztása – sokan másokhoz hasonlóan még mindig reménykedem, hogy nem igaz, de jobb félni, mint megijedni – akkor meglehetősen kifutottunk az időből. Oroszország hibát hibára halmozott ugyan az elmúlt három évben, de sokat tanult hibáiból, az orosz hadsereg sokkal harcedzettebb lett és a háborús gazdaság sem teljesít rosszul. Úgy tűnik, az oroszok az Amerika által potenciálisan magára hagyott Európához

képest lépéselőnyben vannak, ráadásul egyik legerősebb aduászuk a sokat emlegetett „orosz mentalitás”, vagyis a népeség „katonadolgokhoz” való tradicionális viszonyulása, az azokkal kapcsolatos eldoztatvállalások beletörődő, fatalista elfogadása, hozzáállás, mely Európából mára teljesen kiveszett. Az európai védelmi szemlélet az elmúlt évtizedekben a magas színvonalú high-tech felszereltséggel bíró, de kis létszámú professzionális hadseregeket részesítette előnyben, viszont egy a kontinensünket érintő brutális sorsfordulat esetén úgy tűnik, hogy ez a modell mégsem lesz elégséges. Egyre több ország fontolgatja a sorkatonaság valamiféle formában való visszavezetését, a lakosság katonai kiképzését, különösen a közép-kelet-európai, a skandináv, illetve a balti államok.

Európa tagadhatatlanul ébredszik. Talán még nincs oka ijedten felriadni, de az is biztos, hogy ideje sincs kényelmesen nyújtózkodni, mert az események sebesen követik egymást. Európának szembe kell néznie azzal, hogy saját magáért felelős, ne máshonnan, másoktól várja a védelmet, és a nemzetközi szervezetekben is csak akkor őrizheti meg a helyét, ha sokkal ütőképesebb katonailag is. Trump tetteit el lehet lelkesen fogadni vagy felháborodva elutasítani, de mindenképpen tapasztalati tény, hogy ezek katalizátorként hatnak, felráznak és az egyetlen helyes következtetésre vezetnek: Európa, nagyon eljött az ideje felébredni!...

MÁSRÉTI KATÓ ZOLTÁN

Hárman Ausztriáért – együtt vagy közösen?

Ausztriát március 3-a óta hármas koalíció kormányozza, amely csak nagyon nehezen lehetne első pillantásra széthúzóbb: Szövetségi kancellár a néppárti (ÖVP) vezér Christian Stocker, helyettese a szociáldemokrata (SPÖ) pártelnök Andreas Babler, és kis partnerként szerepel az új külügyminiszter, Beate Meinel-Reisinger, a liberális Neos vezetője. Mikor két héttel az eskütétel után összejöttek, hogy megbeszéljék a gazdasági és energiapolitikai teendőket, mindhárman örömmük fejezték ki, hogy klauzúrában találkoznak és véleménycserét folytathatnak szakértőkkel. Az előkészítések iránti kérdések megválaszolása helyett Stocker megértést kért: „Még csak két hete vagyunk hivatalban. Ez a kezdet, és nem a vég.”

Az osztrák társadalom és a sajtó nem azért mutatja a türelmetlenség jeleit, mert Stockerék nem tudják követni Donald Trump tempóját. Mit is kezdene az apró Ausztria Grönlanddal? Tehát nem kell az Egyesült Államok elnökét utánozni. A szokásos száz napos haladék, melyben nem szokás kormányokat bírálni, még több mint két hónapig tartana. A baj az, hogy az osztrák politika már rég felemésztette a választópolgárok türelmét.

Emlékezzünk: A parlamenti választások 2024. szeptember 29-én voltak, akkor kapta a szélsőjobboldali Szabadságpárt (FPÖ) a történelemben először a legtöbb szavazatot, azóta van nekik a legtöbb képviselőjük a Nemzeti Tanácsban (Nationalrat). Mivel senki nem akart Herbert Kickl FPÖ-vezér koalíciós partnere lenni, a mai három párt tett kísérletet a kormányalakításra. Ez a kísérlet ugyanúgy elbukott, mint utána Kickl tárgyalássorozata Stockerrel. Új választásoktól való félelmük végül mégis összehozta a három „középpártot”, és érdekes módon az FPÖ miatt legérzékenyebb témával kezdtek a kormányzást: a bevándorlással, menekültügygel. Stocker első parlamenti beszédében nemcsak beharangozta, hogy le fogják állítani az úgynevezett családegyesülést. Annyira belehevült a témába, hogy szociáldemokrata partnere csak úgy félrenézett. Nem csoda, Babler annak az alsó-ausztriai Traiskirchennek volt a polgármestere, mely az ország legnagyobb menekülttáboráról híresült el.

Stocker beszéde láthatóan tetszett a töle (messze) jobbra található pártoknak is. Orbán Viktor magyar miniszterelnök kedvenc lapja, a „Magyar Nemzet” találoan fejezte ki a meglepetéssel párosuló meglegedést:

Folytatás a 2. oldalon

A forradalom elmarad(t)

„Március van s határtalan az Élet” – hirdette meg Ady. Most mégis el kell térnünk ettől, kérdőre vonva, megleckéztetve felkeléseink/forradalmaink célját és értelmét. Ez történik ugyanis egyre kihívóbban, mellékizékekkel. A dialektikus materializmust követő egypártrendszer idején Marx értelmezésében a történelmi szükségszerűség szabta meg a lépést, azaz a ficamos kitéréssel, hogy ismételten újra kellett fogalmazni a tényekkel kapcsolatos véleményeket. Ez azért is kényszerül említésre, mert jelenünkben mind inkább szembehelyezkedik az aktuális politika nem csak a múlttal, hanem az arra épülő hagyományokkal is.

Magyarország békepolitikát hirdet, és „háborús úszító” mindaz, aki ezt másként látja. Shakespeare értelmében valóban kikökölt az idő, legalábbis ami értékrendünket illeti.

Mert miről is van szó? Lehet, hogy fejcsóválást vált ki az arra való utalás, amikor a tettes és az áldozat megítélése felcserélődik. Egyre másra hallható, olvasható, hogy a jelenlegi háborús helyzetben Oroszországgal ellentétben Ukrajna marasztalható el. Úgy hangzik ez, mintha az utóbbi támadta volna meg az előbbi, vagy ha nem is így volt egészen, Ukrajna megtett mindent annak

Folytatás a 2. oldalon

Hárman Ausztriáért – együtt vagy közösen?

-> Folytatás az 1. oldalról

„Ma Andreas Babler, Európa egyik legrégebbi szociáldemokrata pártja, az SPÖ elnökeként és újdonsült alkancellárként, Beate Meinl-Reisinger liberális pártvezér pedig miniszterként hallgatja végig, amint főnökük azt üzeni a bevándorlóknak” – írta Szócs László a Fidesz nem hivatalos pártlapjában. Hogy mit üzent Stocker? Szócs nyelvéen: „Megszoksz vagy megszöksz, de nem mi fogunk megtanulni arabul, hanem te németül, nem vízpipázol egész nap segélyből, hanem munkát keresel, nem csomagolod be a lányod fejét kendőbe, mert ennyire azért nem kérek a muszlim szokásaidból, a tartózkodási engedélyed pedig nem jogosít fel arra, hogy idehozd a pereputtyod.” A cikk címe: „Vége a bécsi ingyenebédnek?

A hármas koalíció eddig talán legérdekesebb kompromisszuma a „lakbérfék”, amit nem csak az Osztrák Ház- és Ingatlantulajdonosok Szövetsége (ÖHGB) „nagy aggodalommal figyel”. Ugyanis „a szövetségi kormány anélkül, hogy az érintettekkel akár csak beszélne, vagy felmérést végezne, ... a tavalyi év után újabb lakbérbefagyasztásról döntött” – mondja Martin Prunbauer ÖHGB-elnök. A háztulajdnosok képviselője szerint „ez az intézkedés tönkreteszi az osztrák épületállományt és megbénít minden további új építési tevékenységet, mert Ausztriában egyetlen vállalkozó sem fog lakóházakba befektetni, különösen, hogy az SPÖ a jövőben bérleti díjféket is be akar bevezetni az új építkezésekre”. A hosszas állásfoglalás végén Prunbauer az Osztrák Statisztikai Hivatalt idézi, mely szerint 2020 óta az általános infláció 4,4 százalékkal volt magasabb, mint a főbérleti díjak emelkedése.

Lehet hogy így működik ez a koalíció: én szigorítom a migrációs törvényeket, ezért te

lakbérféket kapsz. Együtt kormányoznak, de nem biztos, hogy közösen. A Neos valami szépet, jövőbe tekintőt kap: a közös ígéretet, hogy lesznek reformok a művelődés- és oktatáspolitikában. Ha a némettanulást az óvodában lokalizálják, ez még a migrációpolitikát is észszerűsíti: Aki nyelvtudással kezdi az iskolát, nagyobb valószínűséggel tudja berendezni az életét és hasznosabb tagja lesz a társadalomnak. Ezt a reményt szava-hihetően képviseli Christoph Wiederkehr, a Neos második minisztere Beate Meinl-Reisinger mellett. A deregulációért felelős Sepp Schellhorn „csak” államtitkár szerint pedig a túlzott szabályozás megszüntetése Ausztriában euró-milliárdokat szabadíthat fel.

A 210 oldalas kormányprogramban majdnem minden található, amivel a politikának foglalkoznia kell. Ugyanakkor számos területen még semmi sem látható a hármas koalíció útjából.

Az eddig kiemelt témákhoz csatlakozzon itt a talán legfontosabb: a költségvetési mínusz leépítése. Mivel az osztrák gazdasági helyzettel lapunk más helyen foglalkozik (l. 8. oldal), ebben a témában csak arra kell utalni, hogy a pénzügyi kényszerben megváltozott a legfontosabb célkitűzés. Markus Marterbauer (SPÖ) pénzügyminiszter, Barbara Eibinger-Miedl (ÖVP) államtitkár és Christoph Badelt, a Kötségvetési Tanács (Fiskalrat) elnöke egy pontban megegyezett: A konjunktúra érdekében nem kötelességük, hogy minden áron megakadályozzák az Európai Unió deficiteljárását Ausztria ellen. Brüsszel messze van, az eljárás hosszú, közben javulhat a helyzet.

Ez aztán érdekes felismerés, melyet az utóbbi években az ország lakosai is megtanultak: amíg adósságunk van, élünk.

MARTOS PÉTER

TÁMOGATÁSI KÉRELEM

Támogatási akciónk 2002. júniusi beindítása óta – ide értve az Őrség naptárunk révén átutalt adományokat – a Bécsi Napló 2025/1. számában közzétett 142.493,01 euró 2025. február 28-ig az alábbi támogatásokkal növekedett:

ADORJÁN István	50,00	KOVÁCS András, Ing.	35,00
ÁGOSTONNÉ GASZTONY Katalin	40,00	KOVÁCS Endre, DI, Dr.	21,00
BALÁZS Péter	25,00	KÖRNYEFALVY Ottó	40,00
BAZSÓ Ferenc	30,00	KRAYLER Klára	10,00
BECK András, Dr.	30,00	KRISTON Ferenc & Eveline	70,00
BEHRING Günter	30,00	LANTOS Ferenc, DVW	50,00
BEKENY Irén	25,00	LÁSZLÓ Zoltán	30,00
BERGER Mária, Mag.	20,00	LOOS Dominik & Eszter	15,00
BÉRES György	35,00	MÁTHÉ Attila & Edit Zsuzsanna	50,00
CZANK Mihály & Schulz Gisela	100,00	MIKLÓS Helmut	30,00
CSONKA Vince	25,00	MOLNÁR Krisztina	20,00
CSORDÁS Ádám, Dr.	25,00	NÉMETH Nándor, DI	100,00
DÉNES Mária	20,00	RADULY Ferenc Előd, Dr.	50,00
DURIS Pál, Mag.	35,00	RETEK József	20,00
ENDRÉDI Barnabás	30,00	RUDNAY Lajos	50,00
ENDRÉDI Gizella, DDr.	50,00	SCHIEBLER Ede ,DI	20,00
FÁBIÁN László, DI & Mag. Erzsébet	50,00	SCHUSTER-GYENGE Judit, Mag.	25,00
FÁY Zsuzsa	20,00	SIMÓ Géza & Gizella	40,00
GÁBOR Vince	20,00	SIMONFFY Erika Gábor	20,00
GÁSPÁR János & Anna	15,00	SWATON Susanne	10,00
GECSE-LINKE Mária	30,00	SZŐCS János & Mária	25,00
GERZSENYI Enikő	20,00	SZABÓ Ernő, Mag.	15,00
GÖSSL Irén, Dr.	100,00	UDVARI Katalin, Mag.	50,00
GUTHY Emma & László	25,00	VADÁSZ Gábor	35,00
HAJDU Ildikó	10,00	VADON Mária, Dr.	50,00
HEGER Főris	30,00	VARGA Pál, Dr. & Vorster Márta	20,00
HÖLLER Judit, Mag.	20,00	VASS Gyula, DI	20,00
HORVÁTH Csaba, DI	25,00	VERÉB Ilona Borbála	30,00
HORVÁTH Péter Pál	30,00	VIVIEN	5,00
HUBBER Tivadar	30,00	WOLSZKY Kázmér	40,00
IHÁSZ Katalin Anna	10,00	WURMBRAND-HARTMANN Gerlinde dr.	12,00
IZAY Gábor, Ing.	20,00	ZAJAK Endre & Gertrude	30,00
KAPCZA Emese Anna	30,00	ZIMICS Alexandra	50,00
KOSZMOVSKY Mária	30,00	összesen:	2.173,00

A támogatások eddig befolyt teljes összege 144.666,01 euró.

Hálás köszönet mindazoknak, akik támogatásukkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenn-tartását, amely a legkülönbözőbb rendezvények, társas összejövetelek mellett a Bécsi Magyar Iskolának is otthonul szolgál.

Seidler Andrea elnök Hausmann-Farkas Erzsébet főtktár Albert László pénztáros

A forradalom elmarad(t)

-> Folytatás az 1. oldalról

érdekében, hogy az agresszor szerepébe essen. Habár vaslogika, mégis rá kell bólintani. Valóban alapvető hibát követett el Ukrajna, mivel piros szőnyeg helyett fegyverrel fogadta a területére tört orosz csapatokat, azaz ellenállt. Alaposan elszámította magát, hiszen tudhatta volna, hogy Oroszországot nem lehet legyőzni. Mintha Ukrajna Oroszország bekebelezését tűzte volna ki. És nyilvánvalóan az idestova megszámlálhatatlan halalos áldozatokért is felelős, mert ellenáll.

A kiismerhetelenségig erőszakolt érvek, amiknek legfőbb ismértük az egyoldalúság; úgy is fogalmazhatnánk a józan ész hiánya, azaz nem egészen így van; talán nincs is józan, legfeljebb manipulált ész, gondolkodás. A béke parancsa a mérvadó, amiben minden (ha még van) józan ész megegyezik. Ezzel szemben tart, tombol a háború, míg Ukrajna ellenáll. Tehát ebben kell megállapodni: Nyugat, az Egyesült Államokkal az élen szüntessen meg mindenfajta támogatást, és akkor Ukrajna úgysem képes sokáig ellenállni.

Ha „magyar szemmel” vizsgálódunk, most már csak az a kérdés, helyes, sőt, szükségszerű volt-e Világos? Görgei biztosan józan ésszel mérlegelte az esélyeket, és nem volt sok alkudozni valója. Példaként lehetne felhozni Ukrajnának is.

Végül is el kell fogadnunk az erőpolitikára épülő érveléseket? Valóban, csak

ez az alternatíva marad? Tudjuk, számtalan történelmi példa erre emlékeztet, mi több, figyelmeztet. Ha viszont visszapörgetjük az eseményeket – szintén magyar viszonylatban – érvényteleníteni kell mind október 23-át, mind március 15-ét, igaz, a forradalmi mámorban kivitelezhetőnek érzékeltük a győzelem esélyeit.

Az idealisták eddig abban hittek és azért szálltak síkra, hogy az erőszakkal, törvényteleniséggel igen is szembe kell helyezni a jogot és igazságot, védekezni kell, különben a zsarnok kénye-kedve szerint jár el.

Ha viszont elfogadjuk a békepártiak érveit, bizony revízióra szorul az egész magyar történelem, helyesebben a történetiszemlélet. Felkeléseinket, lázadásainkat – utólagosan értékelve – illúziók szabták meg, esztelenek voltunk. És erre meg kell tanítani a jövő nemzedékeket is. Ágaskodunk a gyengébbekkel szemben, de fejet hajtunk az erősebbek előtt.

Patrióták előre! Tapsoljunk Trumpnak, s hívjuk ideiglenes látogatásra az orosz csapatokat.

Minden egyéb érvet-ellenérvert kizárva igazságos béke csak úgy jöhet létre, ha előbb megszűnnek a légítámadások, elhallgatnak az orosz fegyverek. Odáig több út is elképzelhető, de egyoldalúsággal, hintapolitikával csakis az erőpolitika malmára hajtjuk a vizet. Vae victis!?

PANNONICUS

Reményből fakadó egység

„A remény zárandokai” – ez az idei jubileumi Szentév mottója.

Járjunk együtt a reményben! szólított fel Ferenc pápa Nagyböjt kezdetén. Amikor már kórházban volt, ágyban fekvő betegként. Ebből látszik, hogy itt egy lelki útról van szó. Ami sokkal fontosabb... A két szónak érdemes utána gondolni.

A remény: valami, ami meghalad minket. De a világot is – ezért nem lehet csak evilági dolgokban remélni: pénz, karrier, siker, jólét, egészség... A világi remény csalfa és vak, de az Istentől származó remény távlatos...

Zarándokolni: együtt járni, egy irányba menni, egy közös cél felé haladni. Olyan, mint egy kirándulás, avval a különbséggel, hogy a zárandoklat célja egy szent hely. Mint a hegyen: egyre közelebb a célhoz, a csúcshoz, egyre keskenyebb az ösvény, egyre jobban meg kell gondolni lépteinket. De együtt haladva mindig könnyebb: segítjük egymást, biztosítjuk egymást – mint a hegymászók.

Jézus halála után még a hűségesek is szétfutnak. Ki-ki a maga útján. Aztán rájönnek, hogy van, ami, Aki összeköti őket és ezért keresik egymást, újra egy úton járnak, Jézus nevében együtt maradnak.

A halál, és a halál kultúrája azonban szétszór. Ez tapasztalható a poszt-modern társadalmakban. „Köztetek ne így legyen!” – mondja Jézus.

Mert külön-külön hűségesek is nehezebb lenni. Együtt az alkalmazkodás nehé, egyedül maga a küzdelem is. Ráadásul amikor egymáshoz alkalmazkodunk többnyire közös elvekhez, értékekhez is, amelyeket örökségül kaptunk.

Bizonyos értelemben alternatív társadalomnak kellene lennünk, integrálódva de nem asszimilálódva.

Ha nem bízunk Istenben és egymásban, ha nem ragaszkodunk – akár drága áron is –

ahhoz, ami, Aki összeköt bennünket akkor nem maradunk meg. Ha nem maradunk meg – közösségben – akkor az hiányozni, sőt fájni fog majd, amikor már késő...

Együtt járni, egymáshoz alkalmazkodni – ez a színódus, vagy ahogy mondják színodális út, ami – az elnevezés önmagában is gyanús lehetne– tautológia. Szó szerint „közös utas út”...

A valódi együtt haladást a közös cél generálja. Nem program, nem a bázis-demokrácia, vagy a mindenre igazolást találó önkényes szabadoság, nem a „mindenkinek igaza van” lefelé nivelláló szellemisége. Hanem hogy a hagyományaink alapján, az örökségünket hordozva, annak áldásával megyünk együtt. Ezek mindig bizonyos kötöttséget is jelentenek.

Az úton léttel kapcsolatban így fogalmazott Don Luigi Giussani a XX. század egyik nagy teológusa:

„Törekedjetek egy úton járni [ez az a bizonyos „keskeny ösvény”], ne csodát várjatok, amely által kitértek a kötelezettségeitek alól, amely kijátsza [felment alóluk] az erőfeszítéseket, és gépiessé teszi a szabadságotokat.”

A világ nyilván a megújulás által megy előre. De ez nem jelentheti azt, hogy minden korábbi tagadunk, elhagyunk. Szerves, folyamatos kapcsolat szükséges a múlttal. Sík Sándor verséből:

Szeresd a múltat: a tiéd!
Vért szívj belőle,
Vért és velőt, tűz-elevent,
Öntözni a sovány jelent
Alomnak a jövőre.

Carlo Acutis a 15 éves korában meghalt influenszert szentté avatása – mintegy húsvéti ajándékként - 2025. április 27-én lesz Rómában. Carlo a XXI. Század, a posztmodern kor gyermeke, akinek élete példa lett

Folytatás a 3. oldalon ->

Németország választások után – kormányalakítás előtt

A 2024-es németországi előrehozott választások jelentős politikai átrendeződést hoztak az országban, különösen a kelet-német tartományokban, ahol a jobboldali Alternatíva Németországért (AfD) párt jelentős előretörést mutatott. Ezek az események nemcsak Németország belpolitikájára, hanem nemzetközi kapcsolataira is hatással voltak, különös tekintettel az orosz-amerikai viszonyra és az ukránai háborúra.

Az előrehozott választások okai. A választások előrehozatalának hátterében több tényező állt. A kormányzó koalíció, amelyet Olaf Scholz kancellár vezetett, belső feszültségekkel küzdött, különösen a migrációs politika és a gazdasági kihívások terén. A növekvő infláció, az energia-válság és a társadalmi egyenlőtlenségek fokozódása miatt a kormány népszerűsége csökkent. Emellett a koalíciós partnerek közötti nézeteltérések is hozzájárultak a politikai instabilitáshoz, ami végül az előrehozott választások kiírásához vezetett.

A választások eredményei. A választások során a hagyományos nagy pártok, mint a Kereszténydemokrata Unió (CDU) és a Szociáldemokrata Párt (SPD), jelentős veszteségeket szenvedtek el. A CDU ugyan megőrizte vezető pozícióját, de támogatottsága csak 30%. Az SPD hihetetlenül gyenge eredményt ért el, ami a kormánykoalíció jövőjét is megkérdőjelezte. Ezzel szemben az AfD országos szinten 20,8%-os eredményt ért el, ami jelentős előrelépés a korábbi választásokhoz képest. A Zöldek éppen hogy átbillentek a 10%-on. A liberális FDP be sem jutott a törvényhozásba, valamint a nemrég alapított baloldali BSW mindössze néhány tíz-

ezer szavazattal maradt ki a parlamentből, ellenben az Európa Parlamenti választáson sikerült 6%-ot elérnie.

Az AfD előretörése a keletnémet tartományokban. Különösen figyelemre méltó az AfD előretörése a keletnémet tartományokban. Tübingiában a párt a szavazatok 32,8%-át szerezte meg, míg Szászországban 30,6%-ot ért el, ezzel mindkét tartományban az első helyen végzett. Az AfD párt jelentős sikereket ért el, különösen az egyéni mandátumok tekintetében. Kelet-Németország szinte összes választókerületében az AfD jelöltjei kapták a legtöbb első szavazatot (direkt mandátum), kivéve Lipcsében, Erfurtban, Potsdamban, valamint Berlin tizenkét választókerületéből tizenegyet.

Különösen magas első szavazati arányt ért el az AfD a következő választókerületekben: Bautzen I (48,3%), Görlitz (48,9%) és Szász Schweiz-Osterzgebirge (49,1%). Ezek az eredmények rávilágítanak az AfD erős jelenlétére a keletnémet tartományokban, és tükrözik a politikai preferenciák regionális különbségeit.

A kormányalakítási tárgyalások. A választási eredmények után a kormányalakítás rendkívül bonyolulttá vált. Friedrich Merz, a CDU vezetője, bár megnyerte a választásokat, koalíciós partnerek nélkül nehéz helyzetbe került. Megkezdődtek a hivatalos koalíciós tárgyalások a CDU-CSU és az SPD között, mivel mindkét fél felismerte, hogy stabil kormány létrehozása érdekében szükség lehet az együttműködésre. Azonban a két párt közötti politikai különbségek komoly kihívást jelentenek a tárgyalások során. Mind a CDU, mind az SPD kategorikusan elutasította az AfD-vel való koalíció lehetőségét, ami tovább szű-

kítette az alternatívákat, és még inkább a két nagy párt közötti megegyezés szükségességét erősítette.

Nemzetközi kontextus: orosz-amerikai viszony és az ukrán háború. A németországi politikai változások nemzetközi szinten is visszhangot kaptak. Az AfD nyíltan oroszbarát politikát folytat, és ellenzi Németország Ukrajna-politikáját, különösen a fegyverszállításokat. Ez a hozzáállás ellentétben áll az eddigi német külpolitikával, amely támogatta Ukrajnát az orosz agresszióval szemben. Az AfD előretörése így potenciálisan gyengítheti az európai egységet az orosz agresszióval szemben, ami aggodalmat kelt az Egyesült Államokban és más NATO-szövetségesek körében.

Gazdasági hatások Kelet-Németországban. Az AfD előretörése gazdasági szempontból is aggodalomra ad okot, különösen Kelet-Németországban. Az üzleti élet vezetői és a szakszervezetek attól tartanak, hogy a párt sikere elriaszthatja a befektetőket, ami negatívan befolyásolhatja a régió gazdasági fejlődését. A szakképzett munkaerő hiánya már most is problémát jelent, és az AfD bevándorlásellenes politikája tovább súlyosbíthatja ezt a helyzetet. Ez különösen veszélyeztetheti a tervezett technológiai beruházásokat, mint például a szászországi félvezetőgyárak létrehozását.

Társadalmi és politikai következmények. A választások eredményei rávilágítottak a még mindig fennálló kelet-nyugati megosztottságra. Míg Nyugat-Németországban a hagyományos pártoknak, mint a CDU/CSU és az SPD, továbbra is jelentős a támogatottságuk, addig Kelet-Németor-

A kulcsos ház

szágban az Alternatíva Németországért (AfD) párt jelentős előretörést mutatott, egyes tartományokban a szavazatok több mint 30%-át szerezte meg.

Az új koalíció egyik fő feladata lesz a keleti és nyugati tartományok közötti különbségek csökkentése, különös tekintettel a gazdasági fejlődésre és a társadalmi integrációra. A választási eredmények tükrében a kormányalakítási tárgyalások során kiemelt figyelmet kell fordítani ezen régiók sajátos igényeire és problémáira, hogy hosszú távon biztosítani lehessen az ország stabilitását és egységét.

KESZÉG KORNÉL

→ Folytatás a 2. oldalról

sokak számára. Az internetes világ fiatalja, példa az életszentségre a digitális korban. Nem elég sajnálni, vagy meghatódni rövid életén. Érdemes megszívlelni azt, amit általa Isten üzen nekünk.

Egy tizenéves kamasz, aki lehet, hogy még csak néhány évet járt iskolába, de sokat tudott a világról, és hite által még többet tudott Istenről, a világ szelleme pedig még nem rontotta meg... érdemes tehát figyelni rá. Nem csak a digitális világban volt ott, hanem a teológiában is. Életkorát meghazudtolva így ír:

„Jézus a keresztény aszkézis alapjául az alázatot rendelte. Az alázat a másik általa gyakran hirdetett erény, a szeretet alapja is. Az alázat az az erény, ami segít benne élni a társadalomban, ami megtérít, ami vonz.

Képesség arra, hogy magunkénak érezzük a rosszat és Istenének a jót. Hogy ne ítéljük meg a felebarátot, csak magunkon ítélkezzünk. Tulajdonképpen az alázatosság, ami az égből szállt alá Krisztussal, ez a katolikus lelkiség alapvető, lényegi és központi erénye. Ezt az alázatosságot gyakorolta Jézus azzal, hogy megtestesült. Nem abban állt az Általa megélt alázatosság, hogy jászolban született, hanem abban, hogy keresztül ment a Megtestesülésnek nevezett borzalmas folyamaton. Jézus ugyanis a Végtelenből, ami a lényege, átment a végesbe, ami az állapota lett. Ez a folyamatos példa, amit Ő alázatosságból mutat nekünk, amit ő megélt, több mint 30 évig, amit a folyamatos alázat által végigszenvedett és felajánlott. Ezért el kell, hogy határozzuk, hogy ezt az alázatot éljük, ezt az alapvető erényt, ami által meghajlunk Isten előtt, meghajlunk a feleba-

rát előtt, és belemélyedünk a szeretetbe, ami nem más, mint a gyakorlattá váltott alázat.”

Ha ezt egy 15 éves kamasz mondja, akkor sikerül jobban elhinni és főleg tettekre váltani.

Életünk és a nagybőjti szent negyven napi készületi idő ennek a gondolatnak a jegyében telik: „A fájdalmak férfია nincs már börtönben, rést ütött a falon, hozzátok siet.” Ez a remény forrása, zárandoklásunk mozgató rugója.

Jézus feltámadásával minden tanítását, tettét megpecsételte, az erényeket egy más dimenzióba helyezte – Krisztus bennünk... - mondja a görög-katolikus Egyház.

Húsvét egységre hív bennünket, hogy felülemelkedjünk mindenben, ami szétválaszt. Úgy persze, hogy elveinket nem adjuk fel. De tudunk a végső remény távlatában kedvesek, elfogadók, együttérzők lenni egymással... Nem éreztetni a különbözőségeket.

És nem egyéni érdekeink mentén cselekedni, akciózni, frakciózni, hanem a közös érdekeket az egyéniek elé tenni.

Gyönyörű az Egyház ünnepi könyörgése: „A te szeretetednek Lelkét öntsd belénk, Urunk, hogy akiket a húsvéti szentségekkel jóllakattál, azokat atyai jószággal tedd szívükben is egyetértőkké.”

Akiket betölt Húsvét öröme, azoknak minden okuk megvan az egyetértésre.

Mindennek rendelt ideje van: böjtöljünk most, aztán majd lakjunk jól az ünnepkor, és mindez szolgáljon egyetértésre, egységre köreinkben...

Áldott és áldásos Ünnepet kívánok minden kedves Olvasónak!

VARGA JÁNOS, a Pazmaneum rektora

Ukrajna forgószélben

Több mint három éve tart már az orosz-ukrán teljeskörű háború, amely milliók életét pecsételte meg már eddig is. Az újonnan megválasztott 47. amerikai elnök hivatalba lépésétől sokan megoldást vártak és várnak. A kérdés már csak az, hogy mikor fog „kitörni” a béke?

Donald Trump megválasztásával egyszerre jelentek meg remények és félelmek is arra vonatkozólag, hogy az új amerikai adminisztráció hogyan fog beavatkozni az orosz-ukrán háborúba. Miközben az amerikai elnök 24 órán belüli békeígéréte választási szlogen maradt csupán, az mindegyképpen megállapítható, hogy a Trump beiktatását követő két hónap során jóval nagyobb diplomáciai mozgások történtek Oroszország és Ukrajna irányába, mint a megelőző 2-3 év alatt. Az irányváltás egyik leglátványosabb elemének az tűnik, hogy az új amerikai kormányzat nem a nemzetközi kapcsolatokban elszigetelendő agresszorként, hanem a világpolitikát alakító nagyhatalomként, a „koncert tagjaként” kezeli Oroszországot. Ennek első nyilvános jele a február 18-i rijádi amerikai-orosz küldöttségi találkozó volt. A 4 és fél órás tárgyaláson az orosz-ukrán háborún túl állítólag szóba került az amerikai-orosz kétoldalú kapcsolatok normalizálása, a jövőbeli, elsősorban gazdasági és befektetési együttműködés alapjainak letétele. A legnagyobb elvárás vele kapcsolatban viszont az, hogy egy jövőbeni amerikai-orosz csúcstalálkozót készítsen elő. Sokatmondó, hogy a háború kezdetétől fogva az Egyesült Államokat a nyilván-

nosságban demonizáló orosz fél nagyon sikeres, konstruktív párbeszédként hivatkozott az itteni tárgyalásokra. „Megállapodtunk abban, hogy figyelembe vesszük egymás érdekeit és fejlesztjük a kétoldalú kapcsolatokat, hiszen ebben Moszkva és Washington is érdekelt” – a BBC nyomán idézi a Hvg.hu. Az itteni tárgyalások nem csupán a közvetlen amerikai-orosz kapcsolatfelvételben jelentettek újdonságot, hanem mert Ukrajna kérdését úgy hozta elő az amerikai fél Rijádban, hogy az ukrán fél nem volt képviselve a találkozón – annak ellenére sem, hogy Volodimir Zelenszkij államfő ez idő alatt a szomszédos Egyesült Arab Emírségekben tartózkodott.

Ezzel párhuzamosan viszont úgy tűnik, hogy az új amerikai adminisztráció az eddigi szövetségi rendszerének tagjaival szemben is fellép. Az Európai Unió elleni büntetővámkérdése vagy éppen az európai-amerikai katonai jelenlét csökkentésére vonatkozó tervek messze túlmutatnak az orosz-ukrán háborún, viszont ezeknek is közvetlen kihatása van az ukrán fegyveres erőfeszítésekre. Az Európai Unió főbb hatalmai mellett Nagy-Britannia és Kanada is megerősítették azt, hogy egy új katonai szövetségi rendszerben is támogatnák Ukrajna önvédelmi erőfeszítéseit. Az viszont jó kérdés, hogy amennyiben az Egyesült Államok megszüntetnék Ukrajna támogatását, mire lenne képes a többi NATO-tagállam. Erre jó példa, hogy amikor az amerikai kormányzat március elején megvonta az ukrán féltől a hírszer-

Folytatás a 4. oldalon

Ukrajna forgószélben

Folytatás a 3. oldalról

zési támogatást az oroszországi területekre vonatkozólag, akkor ezt az európai hatalmak nem tudták pótolni, sőt, a trumpi döntés őket is gúzsba kötötte. Így más, amerikai hírszerzési anyagokat kapó hatalmak – elsősorban Nagy-Britannia – sem oszthatta meg Ukrajnával az Egyesült Államokból kapott felderítési információkat. Ennek a döntésnek a következményei pár napon belül jelentkeztek is: több mint hét hónapos állóharcot követően az oroszoknak döntő részt sikerült kiszorítani az ukrán erőket a Kurszki területéről.

Mindezek tükrében az amerikai–ukrán viszonyban is óriási változás történt. A Biden-kormányzatot sok kritika érte amiatt, hogy nem elég gyorsan és nem elegendő mennyiségű fegyvert adott Ukrajnának. Ahhoz viszont nem fért kétség, hogy a Biden vezette kabinet kiáll Ukrajna támogatása mellett. Ebben radikális változást hozott a Trump-kormányzat, ami az orosz–ukrán konfliktusban láthatóan nem elsősorban Ukrajna támogatójaként, hanem a háborút lezáró döntőbíróként akar fellépni. Amerikai kormányzati szereplők nyíltan beszélnek arról, hogy nem cél Ukrajna 1991-es területi egységének megőrzése. Ugyancsak egyre több alkalommal hangsúlyozzák, hogy Ukrajna fegyveres és pénzügyi támogatása nem feltétel- és korlátok nélküli, sőt, Donald Trump nyíltan ellenszolgáltatásokat is követelt már ezek fejében Kijevtől. Az ukrainai ritka földfém-lelőhelyek amerikai kitermeléséről szóló egyezmény előkészítése viszont pont hogy nem a két ország kapcsolatának a szorosabbá tételét hozta magával, hanem inkább annak mélypontját – amikor az ukrán elnök szóváltásba keveredett az

amerikai elnökkel és alelnökkel az Ovális Irodában.

Az azóta eltelt három hétben valamelyest normalizálódott Kijev és Washington viszonya. Viszont ennek az volt az ára, hogy az ukrán vezetés az eddigiekhez képest jelentősen alárendeltebb pozícióba került. Ez megmutatkozik a tűzszünetről történő egyeztetésen is. A március 18-án Moszkvával, azt követő nap pedig Kijevvel bonyolított amerikai telefonbeszélgetés nyomán, az ukrán államfő annak ellenére üdvözölte az energiaszektorra érintő 30 napos fegyverszüneti javaslatot, hogy az gyakorlatilag egy átfogó tűzszüneti javaslat orosz nyomásra történt leszűkítéseként kerül napirendre. Sajnálatos azonban, hogy még ez a korlátozott fegyvercsend is – ukrán bejelentések szerint – már a kimondását követő pár órán belül meg lett szegve.

Az amerikai vezetés mindenestre láthatóan a béketárgyalások kierőszakolásán ügyködik, melynek nem Európa, hanem a Közel-Kelet, Szaúd-Arábia hivatott terepet biztosítani. Az eddigi sajtóhírek szerint március 23-án kerül sor a következő amerikai–orosz egyeztetésekre, március 24-én pedig mind az ukrán, mind az orosz féllel külön szobákban úgynevezett ingadipломácia keretében fognak tárgyalni amerikai „magas beosztású kollégák” a potenciális békefeltételekről. Zelenszkij államfő erre reagálva ismertette, hogy az alkalomra az ukrán fél elő fog készíteni egy listát a civil infrastruktúráról, melyek nem eshetnek az orosz megszálló hadsereg keresztútjába. Mindamellet csaknem lehetetlen megjósolni, milyen eredményekkel zárulnak a tárgyalások. Csak a jelen időszak turbulens, változékony volta az, ami bizonyos.

PALÁDI RENÁTA

Államelnök-választás Romániában

Kialakult az utóbbi évek egyik legnagyobb nemzetközi figyelmet kivívó romániai belpolitikai eseménye, az államelnök-választás mezőnye. Egy március 17-én nyilvánosságra hozott közvélemény-kutatás eredménye szerint a május 4-re tervezett voksolás első fordulójában George Simion, a magyarellenes AUR elnöke áll nyerésre – még Erdélyben is...

A helyzet március közepi állása szerint kilenc jelölt – Nicușor Dan (független, Bukarest főpolgármestere) Crin Antonescu (Románia, előre Szövetség, a kormánykoalíció jelöltje) Victor Ponta (független) Elena Lasconi (USR) George Simion (AUR), Anamaria Gavrilă (POT), Lavinia Șandru (PUSL) Cristian Terheș (Román Nemzeti Konzervatív Párt) John-Ion Banu-Muscel (független) – indulásával rendezik a román államelnök-választás első fordulóját. A március 15-i határidőig 21 aspiráns kérte jelöltsége bejegyzését a Központi Választási Irodánál (BEC), közülük 12 jelöltség iktatását utasította el a hatóság, köztük a Călin Georgescué, aki a semmiből felbukkanva nyerte magabiztosan a 2024 decemberében tartott választás első fordulóját. Állambiztonsági okokra, veszélyes oroszbarátságra és súlyos törvényteleniségekre hivatkozva az akkor még hivatalban lévő Klaus Iohannis kihirdette a választás megsemmisítését – ezt az Alkotmánybíróság is jóváhagyta –, a döntést éles nemzetközi kritikák és némi belföldi zavargások követték.

Az azóta eltelt hónapok alatt a különböző állambiztonsági szervek fokozott éberséget tanúsítottak, felgöngyölítették a Georgescu biztonsági főnökeként megismert egykori francia idegenlégiós, Horațiu Potra által vezetett, tiltott fegyverarzenált és kommunikációs rendszereket birtokló hálózatot. Ezek után szinte papírformának mondható a „majdnem” elnök jelöltségének visszautasítása. A legfelső szinten is véglegessé váló döntést követően a „szuverenista” erők elővették a B verziót, a Románok Egyesüléséért Szövetség (AUR, ami aranyat is jelent) elnöke, George Simion is benyújtotta kandidálását abban a reményben és meggyőződésben, hogy a háttorzongató összeesküvés-elméletekben éltetett „laposföld-hívők” szavazatai a jelenlegi második parlamenti erőnek számító szélsőjobboldali vezetőjének neve mellett összpontosulnak. Mi tagadás, erre komoly esély is mutatkozik, a már említett közvélemény-kutatás eredményei szerint az első fordulóban Simion végezne az első helyen a szavazatok 30,4 százalékával, a második Bukarest főpolgármestere, Nicușor Dan lenne 26 százalékkal, míg a kormánykoalíció – benne az RMDSZ is – közös jelöltje, Crin Antonescu csak utánuk következne 20 százalék alatti támogatottsággal.

Önmagában természetesen örvendetes, hogy a szélsőjobboldali, magyargyűlölő szervezeteket és politikusokat éltető, összeesküvéselemélet-hívó Călin Georgescu nem lehet Románia elnöke. Eltiltását

Szerbia: Ha nem hangágyú, akkor mi volt?

Minden idők legnagyobb tüntetését tartották Szerbiában március 15-én. Az egyetemi hallgatók a 15-én a 15-ért elnevezésű megmozdulására gyalog érkezett többezer egyetemista, polgárok, traktorok kíséretében a fővárosba. Őket útközben minden településen ovációk, tűzijáték fogadta, az emberek örömkönyvekben törtek ki, mint egy felszabadítóként tekintettek rájuk.

A hivatalos hatalmi beszámolók szerint 107 ezren gyűltek össze a fővárosban, a Nyilvános Rendezvények Archívuma a felvételek alapján 380 ezer emberről írt, míg a független sajtó szerint mintegy félmillióan lehettek március 15-én a fővárosban. A tüntetők a szerb parlament előtt álltak meg egy időre, de mivel itt nem fértek el, a Slavija térre mentek, itt voltak a beszédek és a 15 perces csend is.

A 15 perces csend 11-ik percében azonban történt valami, amit azóta sem tisztázott a szerb kormány. Az egyik utcában álló tömeg egy adott pillanatban szétvált, a fák megmozdultak, pánik lett úrrá a tömegben, ami mintegy percig tarthatott. Többben elestek, tulajdonképpen csak a csodának köszönhető, hogy senki sem halt meg a pánikszerű reakció következtében. Még aznap felmerült, hogy valaki hangágyút vetett be az áldozatokra emlékező tömeg ellen. A Belügyminisztérium és az élén lévő miniszter azonban először azt is tagadta, hogy lenne ilyen eszközük, hiszen annak használatát a szerb törvények sem teszik lehetővé. Néhány nap elteltével viszont kiderült, hogy a belügyminiszter, Ivica Dačić, mint mondta „szerencsétlenül fogalmazott”, s van az országnak LRAD típusú hangágyúja, de az a raktárban van és nem használták. Végül kiszivárogtak felvételek, amelyeken látszik, hogy a hangágyúra hasonló eszközzel felszerelt terrepjárót leparkolták a parlament épülete mellett. Az állítólag az újvidéki csendőrségé. Használni viszont nem használták, ezt állítják továbbra is.

Több mint háromezer polgár számolt be viszont arról, hogy mit érzett abban a pillanatban, amikor szétvált a tömeg. Sípoló hangot hallottak, mintha valaki be akart volna hajtani a tömegbe, vagy mintha landolni akart volna egy repülőgép. Több százan orvosi segítséget kértek a következő napokban: fájt a fejük, szédültek, hánytak, zúgott a fülük, volt, akinek szívritmuszavara is volt.

ennek ellenére sokan tartják problémásnak, mivel kizárásával korántsem múlt el a szélsőjobb fenyegetése. A rövid távon akár pozitívnak is tekinthető döntés ugyanakkor közép- és hosszú távon súlyos következményekkel járhat bel- és külföldön egyaránt. A román hatóságok ugyanis még mindig adósak a tavalyi választások érvénytelenítésekor emlegetett konkrét bizonyítékok nyilvánosságra hozatalával. Még ha ezek minősített információknak számítanak is, a feszült helyzet szinte megköveteli a titkosítás feloldását. Többek között ezek a mulasztások váltották ki az új washingtoni kormányzat részéről érkező bírálatokat, illetve, hogy a The Economist című lap demokrácia-rangsorában a gyenge demokráciák sorából a hibrid rezsimek közé fokozták le Romániát.

Ráadásul a május 4-i választás tervezett lebonyolítási rendszere is újabb méltatlanodást váltott ki. Mert bár a külföldön élő román állampolgárok a Romániában élőkkel szemben három napig szavazhatnak, a romániai urnazárás időpontjában kül-

A tüntetést megelőző napokban az elnöki palota előtti parkban táboroztak le azok az egyetemi hallgatók, „akik tanulni akarnak és azt akarják, hogy a blokád véget érjen”. Vadonatúj sátrakban „laktak”, köztük pedig alig volt valódi egyetemi hallgató. Annál több képes előéletű személy, akiket a vörössapkás alakulat „védett”, amelyet feloszlattak és amelynek annak idején közvetlen köze volt az első demokratikusan megválasztott miniszterelnök, Zoran Đinđić meggyilkolásához. Március 15-én este ebben a parkban fekete kapucnis, esernyőkkel felszerelt ismeretlenek gyülekeztek, egyértelműen arra készülve, hogy támadást intézzenek a békés tüntetők ellen, ha erre akad alkalom. Fényképek készültek arról is, hogy épületek tetején, zsákokban kövekkel álltak személyek, akik fentről támadtak volna a tüntetőkre. Mindebből nagyobb incidens nem lett, mert az egyetemi hallgatók az első támadást követően azonnal bejelentették, visszavonulnak, a tüntetésnek részükről vége.

Eltelt öt nap a március 15-i, történelmi jelentőségű megmozdulás óta. Szerbia elnöke, Aleksandar Vučić, továbbra is azt mondja, színes forradalmat akarnak, s kívülről irányítanak mindent, hogy Szerbiát meggyengítsék. Az egész világ viszont arról beszél, hogy a szerbiai egyetemi hallgatóknak elégük van a korrupcióból, működő intézményeket és demokratikus államot akarnak, nem pedig egy diktátort az ország élén. S egyre többen csatlakoznak hozzájuk, akik végre ki mernek állni, s nemet mondani a folyamatosan zsarolással élő hatalomnak. A sztrájkoló tanárok és professzorok nem kaptak fizetést. Az egyetemi hallgatók szerint nincs megállás, amíg követeléseiket nem teljesítik, de kiemelik, nem bírnak mindent egyedül, általános sztrájk kell ahhoz, hogy megváltozzon az emberek tudata és gondolkodásmódja. Az előttünk álló hetekben azon múlik majd az ország jövője, hogy mennyien mernek az egyetemi hallgatók mellé állni. Ha nem lesznek elegenden, nyílt diktatúrára számíthat az ország, demokráciára semmiképp. A kormány lemondott, kérdés az, hogy Vučić-tyal az élen alakul-e egy másik, vagy júniusban választások lesznek, s ha lesznek, azoknak lesz-e értelmük.

TÓMÓ MARGARÉTA

földön is véget ér a szavazás, a kritizálók szerint ezzel csorbítják a diaszpórában, különösen Nyugat-Európában és az Egyesült Államokban élő román állampolgárok szavazásának időtartamát. Azzal a döntéssel nem nagyon vitatkoztak, hogy a részrehajló közösségimédia-platformok drasztikus bírságokra számíthatnak, a szabályszegésért kiszabandó bírságok elérhetik a platformot működtető vállalat forgalmának 5 százalékát, ami több milliárd eurót is jelenthet.

Szakértők szerint az államelnök-választás egyrészt stabilizálhatja a törékeny belpolitikai helyzetet, ugyanakkor egyenesen szétverheti azt: sokan ugyanis – köztük Kelemen Hunor RMDSZ-elnök is – a jelenlegi PSD–PNL–RMDSZ koalíció túlélése tesztjének tekintik a közös jelölt, a korábban erős magyarellenes álláspontra is helyezkedő Crin Antonescu szereplését. Ha nem nyer, az szinte biztosan a jelenlegi kormány széthullását vonja majd maga után.

CSINTA SAMU

A magyar parlamentarizmus elmúlt 35 évéről

Magyarországon a rendszerváltoztatást egy szűk értelmiségi elit indította el. Amikor már valósággá vált a kommunista diktatúra békés úton történő megdöntése, és megalapozott remény nyílt az idegen megszállás felszámolására is, a társadalom egésze nagy várakozással tekintett a politikai folyamatokra. Ennek központja, ha úgy tetszik műhelye, a Magyar Országgyűlés volt, és lényegében ma is az. Érdeemes végigfutni a mögöttünk lévő három és fél évtizedet, hogyan alakult a műhelymunka a Parlamentben.

Magyarországon az 1980-as években egyre erőteljesebben kezdtek működni az úgynevezett demokratikus ellenzéki csoportok. Az első, 1987-es Lakiteleki Találkozó után már formálisan is létrejöttek politikai szervezetek, a későbbi pártok alapjai. A népi-nemzetiek a Magyar Demokrata Fórum (MDF), az urbanus-liberálisok pedig a Szabad Kezdeményezések Hálózata köré csoportosultak, amely később szintén párttá alakult Szabad Demokraták Szövetsége (SZDSZ) néven. Egyre másra keltek életre az 1940-es évek végén betiltott politikai pártok, és színre lépett néhány új formáció. Az így létrejött ellenzéki erők 1989 nyarán a Nemzeti Kerekasztal néven megalakult intézményben késhegyre menő viták során dolgozták ki a magyar rendszerváltoztatás alkotmányos alapjait. Nagy ideológiai és politikai ellentétek dacára vállvetve küzdöttek az összeomlóban lévő kommunista rendszer képviselőivel. A megállapodás aláírása után felbomlott ugyan az együttműködés, de a politikai diskurzusban inkább a tiszteleten alapuló rivalizálás volt jellemző, ahol a kompromisszumok keresése prioritást élvezett.

Ebben a szellemiségben kezdte meg munkáját 1990. május 2-án a 45 év után első szabadon választott Magyar Országgyűlés. Az Antall József vezette kormánykoalíció (MDF, FKGP, KDNP) ült szemben a heterogén összetételű ellenzékkel (SZDSZ, FIDESZ, MSZP). A szabaddemokraták nagyon nehezen törődtek bele választási vereségükbe. Tölgyessy Péter frakcióvezetővel az élükön nagyon keményen ostromozták a kormány különböző javaslatait. Sok kemény hangú kritikus között Haraszti Miklós például kulturális és médiaügyekben hagyott mély nyomot a kormánypárti honatyák és honanyák lelkében. Kuncze Gábor szellemes beszólásaival borzolta a jobboldalt. Négy éven át nagyon kemény hangvételű adok-kapok folyt a parlamenti patkóban, de általában kulturált hangon, tárgyyszerűen, a politikai kérdésekre koncentrálna. Ugyanakkor a folyósón és a büfében nyugodt légkör uralkodott. A politikai ellentéteket az ülésteremben hagytuk. Mindenki köszönt mindenkinek, a férfiak egymás között tegeződtek, pártállástól függetlenül. Beszélgettünk egymással, és nem csak azzal, akit szimpatikusnak tartottunk, hanem mindenkivel, ha a helyzet úgy hozta. Néha meglepő őszinteséggel nyilvánultunk meg egymásnak. Ott volt például Darvas Iván, akit, mint színészt nagyon szerettem, bár akkor az SZDSZ színeiben ült a Parlamentben. Egyszer azt mondta nekem a büfében kávézás közben, hogy mélységesen csalódott az

SZDSZ-ben, nem erre számított. Egy ellenzéki nyitotta ki a szívét egy kormánypártinak. Akik alig ismerték egymást. A legszebb emlékem ebben az összefüggésben Szili Katalinnal való esetem. A második ciklusban interpellációt nyújtottam be, mint Budapest I. kerületi képviselő, Szili Katalinhoz, a budavári műemlékek ügyében. Ő akkor államtitkár volt, és a műemlékekkel foglalkozott többek között. Már akkor sem volt divat elfogadni az interpellációra adott választ. Én viszont elfogadtam Szili Katalinét, mert jót mondott, olyat mondott, amit szerettem volna hallani. Néhányan kiabáltak is a mi oldalunkon, hogy hülye vagy, te elfogadod a szocialista államtitkár választát? Szili Katalin azután a szünetben odajött a mi oldalunkra, és megköszönte, hogy elfogadtam a választát. Ez megalapozta későbbi politikai barátságunkat és együttműködésünket nemzetpolitikai kérdésekben, a külhoni magyarok jogvédelmében.

Különleges színfolt volt a kilencvenes években Torgyán József a Kiszgazda Pártból (FKGP), aki sokszor a Parlament „mókamestere” volt, jó retorikai képességekkel. Én ismertem őt privát értelemben is, találkoztunk fogadásokon többek között. Amikor nem a parlamentben handabandázott, akkor igazi úriember volt, egy sármos személy, a hölgyek imádták, mert mindig mondott valami bókot vagy szellemességet. Amit összehordott a Parlamentben 1994 és 1998 között, az viszont fájdalmas és siralmas volt. De ő csak derűtséget keltett, akkor is, ha ilyeneket mondott: „patakvér fog folyni” vagy „liberális héják eszik a nemzet testét”. Senki sem vette komolyan.

Kis túlzással azt mondhatom, hogy az 1990 és 1998 közötti időszak, az országgyűlési munka stílusát és a képviselők egymáshoz való viszonyát illetően, a legújabb kori magyar parlamentarizmus aranykora volt. 1998-ban minden megváltozott a tisztelt Házban. A megelőző ciklusban kormányzó MSZP–SZDSZ koalíció biztos volt választási győzelmében, amit számukra alátámasztottak a közvéleménykutatók jelentései. A választópolgárok viszont 38%-kal a FIDESZ-t juttatták a Parlamentbe, és kiegészülve az FKGP-vel, valamint az MDF-fel 54%-os többséggel Orbán Viktor alakított kormányt. (Az MSZP 35, az SZDSZ 6 százalékot kapott.) A volt kormánypártok képviselői elképesztő vagdalkozásba kezdtek, élükön azzal a Kovács Lászlóval, aki korábban kulturált, visszafogott, objektív ellenzéki szerepet játszott. Személyesen kifejeztem jó kapcsolatot ápoltam vele, mindketten a külpolitikában tevékenykedtünk. Nem lehetett ráismerni. A vesztesek nem tudták feldolgozni, hogy alul maradtak.

2002-ben sajnos megismétlődött ez a regnáló kormányzat által nem várt fordulat. Akkor a FIDESZ volt biztos a győzelmében, a közvéleménykutatók is ezt sugallták. Ők is biztosra vették a győzelmüket. Emlékszem, jöttek Zágrábba, ahol nagykövet voltam akkor, többek között Németh Zsolt külügyi államtitkár is, aki egyébként 1990-től kezdve állandó harcostársam a nemzetpolitikában. Kérdeztem tőle, mit csináljak, hogyan segítek. Egy dologban megegyeztünk, hogy az Antall-szobor avatását a kampányidő-

szak végére időzíttük, de ez sajnos nem segített sokat. Azt mondta akkor Németh Zsolt, hogy semmi gondot ne csinálj, dőlj hátra a fotelban, és végezd az itteni munkádat. Semmi dolgod nincs a kampányban, mert megnyerjük a választást. Ezek után persze nagy sokk volt a vereség. Addig a FIDESZ kulturált hangon beszélt a parlamentben, és csak az ellenzék toporzékolt vehemensen. 2002 után a Fidesz is elkezdett ész nélkül kiabálni, mindent válogatás nélkül elvetni. (Hozzáteszem, 2004 és 2010 között ez majdnem mindig indokolt is volt.) Annyira nagy volt a csalódás és annyira mélységes, hogy ebben az időben a FIDESZ is átvette ezt az ellenzéki stílust.

2010-ben ismét fordult a kocka. A FIDESZ–KDNP négy kétharmados győzelmével új helyzetet teremtett. A kormánypártok egyre nyugodtabbak és megbízhatóbbak lettek, a gyurcsányista és a jobbikos ellenzék vagdalkozni kezdett, nem tudott kulturáltan viselkedni az Ország Házában, mely 2010-től, hála a külhoni magyaroknak adott állampolgárságnak, bár jogilag nem, de gyakorlatilag a Nemzet Háza lett. Ha lenne egy mérvadó összehasonlítás a világ parlamentjeinek működéséről, kulturált viselkedéséről, mi a középmezőny alján végeznénk. Szakmai viták helyett személyeskedés, zsigeri gyűlölet sugárzik a patkó baloldalaról, amire jobbról nehez visszafogottan reagálni. Az ellenzék csípőből tüzel, minden rossz, amit a kormány csinál. Ez hiteltelen dolog. Ellenzéki szempontból nézve is lehet a kormánynak jó javaslata, ami mögé oda lehet állni, ezáltal válik hitelessé a többi kifogás. Én személyesen csak a 2010 és 2014 közötti időszakot éltem át képviselőként, így csak erről tudok hitelesen nyilatkozni. Szekértáborok alakultak ki a tisztelt Házban. Már nem voltak baráti hangú beszélgetések a büfében, a folyósón sem köszönt mindenkinek mindenkinek. Én régi vágású, gyerekszoba-visselt emberként, karkulönbséggel nem törődve, mindenkinek előre köszöntem. Nagy sikerként könyveltem el, hogy egy kivételével mindenki visszaköszönt, ki kényszeredetten, ki barátságosan. Az egy kivétel Karácsony Gergely volt. Egyszerűen átnézett rajtam. Nem tudok róla, hogy rövidlátó lenne. De ez még csak az elviselhető kezdet volt. Ma már dulakodásig fajuló jelenetek is előfordulnak, dobálás a karzatról, nyomdafestéket nem tűrő beüvöltések (nem bekiabálások). Magánéletben vájkálások, alaptalan vádaskodások fűszerezik a „politikai vitákat”. Persze vannak kivételek is az elmúlt 15 év ellenzéki képviselői közül, akiket komolyan lehet venni, és tiszteltre méltó politikai álláspontot képviselnek. Ilyen például Schiffer András. Schiffer Andrásnak van egy világképe. Van egy ideológiai felfogása, politikai világképe, amihez konzekvensen ragaszkodik, és amikor látta, hogy az LMP-ből nem tudja azt kihozni, amit ő szeretne, akkor lemondott és kilépett a pártból. Ilyen politikus Fodor Gábor is a szememben, ő is abszolút hitelesen próbálja meg a régi értelmű liberalizmust képviselni. Ő kilépett a FIDESZ-ből, és kilépett az SZDSZ-es környezetből is, amikor azok elmentek másik irányba, mint amit ő képvisel. Csinált egy saját pártot, ami

Archeológiai lelet

ugyan nem jött be, de ő az maradt, aki volt. Ma is érdemes meghallgatni a véleményét, mert hiteles és tárgyilagos. Hasonlóan ítélem meg Szent-Iványi Istvánt is, akivel évtizedek óta együtt működök a Magyar Atlanti Tanácsban. De azok, akik most az ellenzéki oldalon csapódnak ide, csapódnak oda, és közben zsigeri gyűlölettel viseltetnek nemcsak a FIDESZ-szel szemben, hanem a másik ellenzéki vezetővel szemben is, és ölik egymást, azokat nem lehet tisztelni. Egyrészt undorító, amit csinálnak, másrészt végtelenül káros a magyar politikai életre és a magyar demokráciára nézve. Szükséges lenne, hogy erős alternatívája legyen a kormánynak, aki vagy ami időzjelben „sakkban tartja”, tudatosítja, hogy nem csinálhat meg mindent, amit akar. Kell egy ellenzék, amely alternatívva lehet a választáson a választópolgároknak, és ez ma nincs. Nem ártana egy erős ellenzék, legyen ez akár liberális, szociáldemokrata, vagy bármilyen tisztességes ideológia. Sajnos, amit a liberalizmus szó alatt ma a politikában értenek, az köszönőviszonyban sincs az eredeti tizenkilencedik századi változattal, tehát nem is lenne szabad ezt a kifejezést használni.

Bízunk azonban abban, jönnek még jobb idők a magyar parlamentarizmusban, lesz majd megint hiteles ellenzék, csak ki kell várni. Lesz még szóló, lesz még lágy kenyér.

CSÓTI GYÖRGY
volt országgyűlési képviselő

S. CSOMA JÁNOS

Ha már ők nincsenek

Én vagyok az anyám,
én vagyok az apám,
ha már ők nincsenek
két felől tevődnek
össze a végletek
mint ahogy van hazám
úgy van anyám, apám
nem vagyok egvedül
ahogyan ez a föld,
körkörös horizont
befogad gyerekiül.

Közbeszédéről és a „nyugati világ lelkeről” – Március 15-e tanulságai

„Oh bírók példányképe! Ellenem minden aljasságot hagyott terjeszteni s terjesztett ő maga is, és tőlem eltiltja, hogy ne merjem igazolni magamat! [...] Igazság Istenasszonya, miért tartod merev kézzel ezt a kardot, miért nem vágod le vele, ha a fejét nem is, legalább orrát és fülét?” – Petőfi Sándor panaszkodott eképpen alig több mint három hónappal a „nagy nap”, 1848. március 15-e után, a szabadszállási népképviselői választás körülményeit értékelve. Petőfi – akit saját elmondása szerint „berzenkedő sündisznócsoport” próbált megakadályozni a felszólalásban, és akit hazaárulónak, „oros szpionnak”, tót- és illírbérencnek kiáltottak ki – még szabadon elmondhatta véleményét az igazságszolgáltatásról, nem ismerhette azt a világot, amiben a bíróság teljesen függetlenné, minden gyanú felett állóvá és sérthetatlenné, amolyan „területen kívüli” tényezővé vált.

Persze nem valamiféle jogbölcseleti értekezés bevezetéseként idéztem fel Petőfi sorait – a suszter maradjon a kaptafánál! –, sokkal inkább a közbeszéd durvulása

és színvonalasítása okán. A március 15-e előtt néhány nappal írt, Jókai javaslatára megsemmisített, de egy Sükei Károly nevű, Bukarestben született református lelkészfi-márciusi ifjúnak köszönhetően fennmaradt *Dicsőséges nagyurak...* (azóta is mint ellenzéki megemlékezések általános és szinte kötelező darabja), vagy a második bécsi forradalom és a tulajdonképpen lincselések dicsőítését is tartalmazó *Akasszátok fel a királyokat!* szintén nem a magyar politikai beszéd mindenkor mérsékletességét mutatja számunkra. Petőfi zsenijét persze mindezzel együtt emelte a legnagyobbak közé az erőszaktól amúgy irtózó magyar képzelet – az urakat „vasvillára” és kutyaeléségnek szánó, de számukra mégis megbékélést ajánló verset állítólag Széchenyi idézte vissza Pozsonyban a Petőfi mögé úrgyilkolásra kész tömeget vizionáló nemes társainak. A Ferenc Józseffel és a Habsburg-házzal, valamint magával a királysággal is leszámoló költeményt pedig az utolsó trónörökösünk, Habsburg Ottó nevezte kedvenc magyar versének.

Mindez persze nem jelenti azt, hogy 2025-ben be kellene hunynunk a szemünket napjaink aggasztó tendenciái előtt. A miniszterelnöki ünnepi beszédétől kétségtelenül idegen volt a „húsvéti nagytakarításhoz” társított, inkább spontán reakciónak, mint az eredeti szónoklat részének tűnő „átteleltek a poloskák” mondat. A rovar és a hangrögzítő készülék közös szóalakjából fakadó poénfaktor inkább csak az indulatok fokozását segítette elő. A mondat értelmezése persze a kellő – és nem hiányzó – rosszindulat folytán akár a végtelenségig, az ellenzékre szavazó összes magyarig tágítható, még akkor is, ha a beszéd elég egyértelműen kijelölte annak kontextusát. „A mai ünnepi összese-reglés után jön a húsvéti nagytakarítás. [...] Felszámoljuk a pénzügyi gépezetet, amely korrupt dollárokból vásárolt meg politikusokat, bírót, újságírókat, álcivil szervezeteket és politikai aktivistákat. Felszámoljuk az egész árnyékhadse-reget” – sorolta Orbán Viktor. Hitelesebb lehetne persze a rettegés – amely egyelőre aláírásgyűjtésekben és feljelentésszolgáltatásokban manifesztálódott –, ha a legnagyobb ellenzéki párt, a Tisza vezetőjének mondatai – amelyek szerint Orbán Viktor egyszerre Metternich, az *Áprilisi törvényeket* aláíró „öreg császár” és Haynau – vagy az uszításra alkalmas, könnyen cáfolható hazugságai némi megrovást kaptak volna támogatóinak köréből.

2025. március 15-e több szempontból olyan volt, mintha már a következő hónapban megtartandó országgyűlési választásra fordultak volna rá a felek. Attól

azonban még több mint egy év választ el bennünket. Ha forradalmi hangulat nincs is, egy küszöbön álló – netán már zajló – világrendszerváltás teszi még izgalmasabbá az előttünk álló időszakot. „A nyugati világ lelkéért folytatott harc” – ahogy a kormányfő fogalmazott beszédében. 1848-ban a „népek tavasza” hiába mutatott egy irányba, a nemzet és szabadság ügyét vállaló mozgalmak nem tudták megváltoztatni az európai status quót. Ma mintha valamiféle „proxymáborúkat” látnánk a berendezkedni kívánó új (lásd J. D. Vance amerikai elnök ezt határozottan vázoló müncheni konferenciabeszédét) és az utóvédharcait vívó régi rend között. E kontextusban értelmezhető a németországi és ausztriai demokraciadeficit, a példátlan lengyelországi politikai leszámolásorozat (jogállamisági vizsgálat?), a belső okok miatt kezdődött, de alighanem külföldi körök által is befolyásolt szerbiai tüntetéshullám, az orosz-ukránból egyre inkább háború vagy béke kötélfűzésébe forduló konfliktussorozat, vagy éppen a komédiának látszó, de sajnos a tragikus fordulat lehetőségét is magában rejtő romániai helyzet.

És ne tévedjünk: ebbe az összefüggésbe helyezhető a jövő évi magyar választás is. Hogy a sok évszázados magyar szabadságküzdelmet – amelyet szerencsésen idézett meg az elsősorban Jókai írásaiból merítő múzeumkerti ünnepi műsor – hogyan kell folytatnunk, azt nemcsak a formálódó világrend, de saját döntéseink és történelmi hagyományaink is megszabják.

NAGYMIHÁLY ZOLTÁN

Március idusán Bécsben

Nagykövetségi ünneplés és fogadás

Magyarország Bécsi Nagykövetsége 2025. március 11-én rendezte meg a hagyományos fogadással egybekötött ünnepi megemlékezését. A megjelenteket Szilágyiné Bátorfi Edit nagykövet köszöntötte, műsorvezető volt dr. Bán Janika követ.

Ünnepi beszédet mondott Nacsa Lőrinc, a Miniszterelnökség Nemzetpolitikaért Felelős Államtitkára.

Az ünnepi műsorban közreműködött Rozs Péter és a Röppenj Pengető citerazenekar, dr. Tordai Márta a Magyar Női Unió alelnöke, a Bunte Schule és a Bécsi Magyar Iskolaegyesület tanárai, a Délibáb és a Napraforgók Táncegyüttes.

A műsor végén került sor a Nagyköveti Elismerő Oklevelek átadására, majd fogadás következett.

Az ausztriai magyar szervezetek közös megemlékezése

Március 13-án közösen ünnepelte az *Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége* és az *Ausztriai Magyar Szervezetek Kerekasztala* az 1848-49-es forradalom és szabadságharc évfordulóját. Az ünnepségnek a Collegium Hungaricum színházházterme adott otthont. A rendezvényen részt vett a magyar követség képviselőjében Szilágyiné Bátorfi Edit nagykövet, a Collegium Hungaricum részéről dr. Méhes Márton, a kulturális intézet igazgatója. Az ünnepi estet dr. Blaskó Katalin, a Központi Szövetség kulturális referense vezette.

A Himnusz közös elénekzése után dr. Méhes Márton köszöntötte az ünneplőket. Beszédében a március 15-i eseményeket összekötötte a Collegium Hungaricum előtörténetének egy eseményével, amely a CH korábbi épületéhez, a magyar kultúrtörténet szempontjából is fontos helyszínhez, a Trautson-palotához kapcsolódik.

Szilágyiné Bátorfi Edit nagykövet aszszony *Petőfi Márciusi ifjak* című versét idézte, a hit, az idealizmus és az elkötelezettség szerepét hangsúlyozta. Kifejezte

örömét, hogy Ausztriában lehetőség van a közös ünneplésre, hiszen a forradalom is közös örökségünk.

Hausmann-Farkas Elisabeth, a Központi Szövetség főtítkára átadva Seidler Andrea elnök üdvözlő gondolatait, melyek szerint a szabadság, a demokrácia és a nemzeti identitás olyan értékek, amelyeket időről időre újra kell értelmeznünk. Majd hozzáfűzte, hogy ez a nap az ausztriai magyarság számára elsősorban felelősséget jelent, az anyanyelv és a kultúra ápolásának, megőrzésének fontosságát és az egymásra figyelést.

Mentsik Szilvia, a Kerekasztal elnöke az önrendelkezés és az ember jogok jelentőségére hívta fel a figyelmet köszöntőjében.

A köszöntők után az ünnepi műsort *Benyó Bálint* nyitotta meg saját *Bartók-zongoradarab* átíratával, majd *Szilágyi Márton*, az ELTE irodalomtörténész professzora tartott izgalmas előadást arról, hogy az akkor közel 100 ezres lélekszámú Budapest újkeletű városi terében hogyan tudott megszületni március 15-én tömegmozgalom.

Az előadást követően a *Svung* színházi társulat és a *Napraforgók* néptáncegyüttes közös produkcióját láthatta a közönség, amelynek középpontjába a bécsi március 13-i események kerültek. A társulat és a néptáncegyüttes közös munkájából nagyszerű koprodukció született, ami a drámai színházat táncsal és a mozgásszínház elemeivel, korabeli szöveg- és zenei betétekkel ötvözte. A közös műsor *Pohl Balázs*, a Svung művészeti vezetőjének ötletét és *Józsa Bambi* tánckarvezető koreográfiai munkáját dicséri. A műsor részeként *Rick Zsófi* Petőfi *Egy gondolat bánt engemet* című versét adta elő John Lennon ismert *Imagine*-dalának dallamára átdolgozva, majd felcsendült zenei kísérettel a Tolcsvay László által megzenésített *Nemzeti dal* is, amit a közönség már együtt énekelt a zenészekkel.

Az est méltó megemlékezés volt 1848 szelleméről és örökségéről, és az összefogásnak felelő példája. CSIRE MÁRTA

Március 15-e Alsóőrött

Egy gombostűt se lehetett leejteni a klubházban, még az előtérben lévő asztalok tetején is ültek, s a galérián többen álltak március 15-én, amikor az 1848/49-es és forradalom és szabadságharc 177. évfordulójára emlékeztek Alsóőrben / Unterwarton.

Az UMIZ műsorát a Grazi Zeneművészeti Egyetem nyugalmazott tanára, Dr. Radics Éva készítette elő és vezette, aki 37 éve minden ünnepségen részt vett kezdetben szavalóként, és immár tizenegy éve előadóként. Hívására az idén tizenhárom szavaló jelentkezett önként: András Ferenc, Bács Melinda, Békés István, Binder Gyöngyi, Böndicz-Major Patrik, Gúthy László, Gyenge Judit, Hartig-Molnár Izolda, Kelemen László, Szabó-Jencsik Eleonóra, Szarka Tibor és Tóth Mónika. Szabó Janika csak azért nem jött el, mert előző este belázasodott – versét édesanyja mondta el. A szereplők Arany János, Babits Mihály, Czuczor Gergely, Illyés Gyula, Kölcsey Ferenc, Petőfi Sándor, Vörösmarty Mihály költeményeivel hajtottak fejet a '48-as hősök előtt, akik példájukkal az egész világnak megmutatták, mit jelent a szabadság eszméjéhez hű maradni. A megemlékezésen elhangzott Jókai Mór proklamációja és Petőfiről írott sorai, Gáspár András tábornok és Kossuth Lajos beszédének, valamint Széchenyi Hittel c. szépirodalmi igényű közgazdasági művének részlete is. A Nemzeti dal refrénjét, és a legnépszerűbb Kossuth-nótát a közönség is lelkesen zengte. Emlékezetes marad az ifjú Böndicz-Major Patrik versmondása, aki fejből szavalta el Petőfi: A XIX. század költője c. versét.

Az egyik ígéretes jövőjű szavaló, Szarka Tibor, épp ezen a napon ünnepelte 18. születésnapját. Radics Éva a világirodalom egyik legszebb versével, Áprily Lajos: Március-ával köszöntötte.

A sátoraljaújhelyi Lavotta János Alapfokú Művészeti Iskola örökös igazgatója, a verbunkos ápolója, kutatója, Dombóvári János hegedűjátékával színesítette az ünnepséget. Felragyogott a közönség arca, felcsillant a szeme, ahogy Bihari János: Csárdását és Lavotta János verbunkosait játszotta, s a Himnusz közös énekletét is megtámasztotta.

RADICS ÉVA

S. CSOMA JÁNOS

Állandóság

*Ha emlékeznél milyen a halálon túl,
talán nem érdekelne milyen az innen.
De hát rég jártál ott,
hogy elmagyarázhasd a lét és nem lét határtalanságát,
pedig pedig akár emlékezhetsz
abban a folytonos állapotban, az újra és újra teremtdés állandóságában.*

„Merjünk magyarok lenni”

A BÉCSI NAPLÓ ünnepi köszöntése

„Legnagyobb cél pedig, / itt, e földi létben /
Ember lenni mindig, / minden körülményben”
(Arany János)

Érett férfikorba lépett a Bécsi Napló címmel öt esztendeje írta a 40. éve megjelent újságot köszöntve Duray Miklós: „A Bécsi Napló nem eszmeiséget, azaz ideológiát képviselő lap, hanem szellemiséget, azaz gondolkodásmódot megjelenítő újság. Ugyanakkor mondjuk ki, hogy ez az egyetlen olyan magyar nyelven megjelenő, klasszikus sajtótermék, amely az egész nemzetet megszólítja, tekintet nélkül pártállásra”. Szívemből szóló méltatását most – a lap 45. évfordulóján – is mementóként idézem, ahogy tettem 2021. november 13-án. Születésnap ajándék volt számomra, hogy én laudálhattam a két Bethlen Gábor díjasunkat: Deák Ernőt, meg Bécsi Naplóját. Összetartozunk. Nemcsak a lapkészítő szerkesztők, szerzők, ügyintézők és a támogató olvasók közössége, hanem szellemi örálloink, s a magyar szolidaritást szolgáló szuverén intézményeink is.

Deák Ernőnek és munkatársainak „túlélő” Magyar Öröksége a **BÉCSI NAPLÓ**, szinte egyedül maradt talpon a nyugat-európai magyar újságok közül az ezredforduló után. Jelentősége, olvasóköre tovább növekedett, kitekintése tágabb horizontúvá vált. Ebben meghatározó szerepe volt Deák Ernőnek, akit az ezredforduló a – pusztuló MVSZ-ből kilépett – nyugat-európai országos szervezetek újonnan alakult szövetsége a NYEOMSZSZ elnökévé választottak. Ez a Szövetség a Bécsi Naplót a fórumának tekinti; egész Európában, a Kárpát-hazában s a tengeren túl is olvassák. A *Bécsi Napló 2004-ben* „a nyugati magyar diaszpóra megőrzé-

séért kifejtett negyedszázados tevékenységéért, a szellemi honvédelem szolgálatáért” Magyar Örökség-díjat kapott, 2021-ben Deák Ernővel közös Bethlen Gábor-díjat adományozott nekik a Kuratórium.

A Bécsi Napló immár 45. évfordulóját csodaként élhetjük meg. Nem találni párját a magyar kultúra világában. A kéthavi rendszerességgel, 12 oldalon, 2500 [kezdetben 4500] példányban [2024 óta 2100, majd 1600 példányban 16 oldalon, szerk.] megjelenő *periodika* az egyetemes magyarság érdekeit, tájékozódását szolgálja európai szellemben. Lenyűgöző anyaggyűjtés volt számomra a Bécsi Napló repertóriumának böngészése, amelyből minden érdeklődő jelzést kap e kincsről, amit a lap kaleidoszkópja 45 éve rejteget, amit közel fél évszázad alatt teremtetek. (Kocsis Hedvig ösztöndíjas összeállítás szerint 2020-ig 1295 szerző többé-kevésbé rendszeresen vett részt a Napló tartalmi alakításában. Kiemelhetők azok, akiknek neve több, mint 30 alkalommal szerepel az újságban: Benyák Mária (43), Borbándi Gyula (71), Böröndi Lajos (126), Deák Ernő (+336), Honti Géza (+40), Fehér Márta (31), Ferenczy Klára (64), Fetes Kata (+60), Gömöri György (95), Gosztonyi Péter (58), Hanák Tibor (31), Hegedűs Imre János (32), Homonnay Lea (90), Papp László (49), Pogány Jenő-Géza (37), Pomogáts Béla (49), Radics Éva (52), S.Csoma János (+130), Szabó A. Ferenc (43), Szakály Sándor (28), Székely Szabó Zoltán (+30), Szemerédi Tibor (44) és Zsirai László (52).

Nagyon várom, kíváncsian és szeretettel olvasom végig minden számát. A Százak Tanácsán legutóbb megmutattam a XLVI. évfolyam 1. számát, amely kiváló tájékoz-

tatást ad a mai politika világáról (Martos Péter, Franz Füredi, Fetes Kata, Csáky Pál, Paládi Renáta, Keszég Kornél, Deák Ernő, Tómosz Margaréta, Csinta Samu, B. Szabó Péter, de legalább ilyen súllyal szerepel a sokrétű kulturális élet. Középpontban a Magyar kultúra napja; Jánosi Zoltán ünnepi beszéde Kölcseyről, Nagymihály Zoltán: Ékezet és Himnusz c. írása. Kiemelem Deák Ernő tartalmas beszélgetését Nacsza Lőrinc nemzetpolitikáért felelős államtitkárral, Rieger Tibor Kossuth-díjas szobrász születésnapján köszöntését, „Művész és ember”, s Vlado Mlynarral a bécsi szlovákok egyesületi elnökével készült interjút. Egész oldalas interjút publikál Seidler Andrea is, aki az Ausztriai Magyar Kutatóintézet „Schweden-platzi beszélgetések” 3. rendezvénye vendégét, Tóth Krisztina írókat mutatja be. Nem folytatom tovább az idej első szám szemlélését, csak jelzem, hogy a 9, 11, 16. oldal is fontos írásokat rejteget. Engem a 14. oldal / halálhírek / mindig megrendít, De a mostani számban két régi barátom (*Hódi Sándor, Magyaródy Szabolcs*) egy hajdani munkatársam (*Czigány Imre*) nevét látom együtt, ami a világ egyetlen újságjában sem lelhető meg így. Isten nyugosztalja őket! Köszönet a Bécsi Napló mementójáért! Én a legszébb és legfontosabb ajándékomat a Bécsi Napló XLIII. évfolyam 2. sz. 12. oldala végén közltem: **Bakos István „Kincses Kalendárium”** c. ragyogó recenzióval kaptam. „A magyar falu sorskérdései...” c. általam szerkesztett könyvet ajánlja az olvasók figyelmébe. Szerzőjét nem közli a lap, De fölismerem és hálásan köszönöm!

A nemes hagyományokkal, tapasztalattal működő, meg-megújuló szerkesztőség

Templomépítő

és a világ magyarságát reprezentáló rangos szerkesztőbizottság összetételében a táj, a minőség és az értékelvű sokszínűség tükröződik. Valamennyien anyagi ellenszolgáltatás nélkül látják el feladatukat. A Bécsi Napló munkatársai szintén reprezentálják Európa magyarságát, akik Ausztria mellett rendszeresen tudósítanak Magyarországról, Szlovákiából, Kárpátaljáról, Romániából, Szerbiából, az Európai Unió országaiból, sőt Bika Júlia munkatársuk révén a tengerentúlról is. Ma már Nyugat-Európa és tágabb értelemben a nyugati diaszpóra EGYEDÜL-ÁLLÓ magyar nyelvű, nyomtatott közéleti-kulturális periodikája, anyagi gondokkal küszködő „szuverén” újságja, melynek fél évszázados létharca, megjelenése 45. évfordulóján; a Reménység Szent Évében, biztató üzenet lehet, a jobb magyar jövőt váróknak. **Isten éltesse sokáig és áldja meg jókedvvel, bőséggel, egészséggel, szeretettel a BÉCSI NAPLÓ szerkesztőit, szerzőit és előfizető olvasóit és híveit.** BAKOS ISTVÁN

1980 Csillagidő – így kezdődött 2025

Bécs, 1980. február 9. A jelzett napon Ausztria különböző városaiból (Bécs, Grác, Linz, Innsbruck, Klagenfurt) az Annagasse 20. szám alatt lévő Internationales Kulturzentrum nagytermében gyűltek össze az ausztriai magyar közösségek képviselői azon határozott szándékkal, hogy országos képviselőtestületnek vessék meg alapjait. Az ehhez szükséges alapszabályokat a belügyminisztérium 1979. november 12-én hagyta jóvá. Az új formáció az érdekképviselet mellett az oktatást, kiadói és média tevékenységet, valamint kulturális intézet létrehozását tűzte ki célul.

Az alakuló közgyűlés ennek értelmében új sajtóorgánium ügyében is határozott, miután Klamár Gyula váratlan halálával (1979. december 6.) megszűnt az 1957 januárja óta megjelenő (**Bécsi**) Magyar Híradó. Ez a kezdetben hetente kétszer, majd egyszer, illetve később havonta kiadott lap az ausztriai magyarokon kívül nagyban ellátta a tengerentúli magyarokat is. Megszűnte ezért érthető okokból az amerikai magyarokból is hiányérzetet váltott ki. Jött is a kérő emlékeztető a Magyar Bizottsághoz (Varga Béla, Varga László, Kovács Imre) részéről, hogy a vasfüggönytől 63 km-re gondoskodni kell magyar nyelvű újság megjelenéséről. Ebből a kitételekből is megvilágosodik, a Magyar Híradó korántsem lokális lap volt, s a tervezett új sem ennek készült. Egészen természetes igény volt tehát egyrészt új lap létrehozása, másrészt ennek interkontinentális irányultsága.

Ilyen előzmények után határozta el az újonnan létesült Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége már alakuló közgyűlésén új lap indítását, miután a Magyar Híradó továbbvitele nem volt lehetséges. Ennek kivitelezésére Dr. Hanák Tibor filozófus, író minden anyagi ellenszolgáltatás nélkül vállalkozott, azzal a feltétellel, hogy szabad kezét kapjon a lap szerkesztésében. Az akkori lelkesedésre jellemzően a szándék nem ütközött akadályokba, már csak azért sem, mert Hanák Tibor köztisztviselőnek örvendett. Ő adta az újszülöttnak a nevét is, beharangozva, **Bécsi Napló** névvel még nem létezett újság. (Mint az 1. szám megjelenése után kiderült, 1946/47-ben jelent már meg ilyen nevű lap.) Az újság máig használt fejlécét Kovács Kálmán festőművész tervezte meg.

A mástermészetű akadályokon mégsem lehet hanyagul átsiklani, hiszen az újság kiadásához hiányoztak az anyagi feltételek. Ezt a bécsi r.k. magyar lelkesedés segítette áthidalni: P. Dr. Radnai Tibor kapucinus, bécsi magyar lelkész és egyben a Központi Szövetség elnöke a kiadásra 30.000 schillinget bocsátott rendelkezésre, ezen túlmenően az egyházköztség címtárak igénybevételével vállalta az elsőszám 600 példányának postázását. Címekre, megrendelésekre csak ez után lehetett számítani. A Magyar Híradó példáján haviapra gondoltunk, de óvatosságból és jó fogadtatásban bízva összevont, kettős 1980/1–2. március–áprilisi megjelöléssel bocsátottuk útjára az újszülöttet, abban a reményben, hogy idővel átválthatunk a havi megjelenésre. Ez a szán-

dék a jelenig nem valósult meg, ami azt a benyomást keltheti, hogy eleve kéthavi lapnak indult a Bécsi Napló.

A szedés kérdését IBM composer géppel oldottuk meg; a kéziratok kiszédését Filipinyi Magda végezte, a tördelés pedig úgy történt, hogy Hanák Tibor hasábokra vágta fel és csomagolópapírra ragasztotta a „kutyanyelveket”. Ezekhez Kántás János Letra-set betűkből állította össze a címekeket. Ez a nyersanyag került nyomdába, ahol filmre, majd offszet papírra vitték az A3-as nyolc oldalt. Már a 2. számtól gondoskodni kellett saját címtárról, amihez a Központi Szövetség alakulásakor begyűlt címekeket használtuk fel. Fáber György, a Magyar Gazdaszövetség főtitkára kiadványa, a Gazdahíradó címlistáját bocsátotta rendelkezésünkre.

A Kancellária első támogatásából vásároltuk meg a composert részletre; a teljes árat Dr. P. Radnai Tibor segítségével révén sikerült egy összegben kifizetnünk, ezáltal megtakarítottuk a kamatokat, igaz, Tibor atyának havi törlesztéssel visszafizettük a kamatmentes kölcsönt. Mindezt azért is érdemes megemlíteni, mert nagyon is megvilágítja az anyagi természetű nehézségeket. Az egyes számok postázásával saját bevételekre tettünk szert, az előfizetések összege azonban korántsem volt annyira ígéretes, mintha abból elő tudtuk volna teremteni az újság előállítás költségeit, ami állandó fejtörést okozott. Az első évekből arra is kell emlékeztetni, hogy ismételt voltak biztató megnyilvánulások, 1982-ben a Burgenlandi Tartományi Kormányzóság 10.000 Schilling támogatásában részesül-

tünk (ennek felét éveken át folyósították), máskor meg Tibor atya látva nyomorúságunkat egy magát megnevezni nem akaró nyugdíjasra hivatkozva újabb 10.000 schillinggel ajándékozta meg az újságot. Újabb zsákutca közeledtével „Speckpater”-hez fordult a németországi Königsbergben, ő pedig az Ostpriesterhilfe alapról 10.000 schilling egyszeri segéllyel nyúlt hónunk alá.

Csillagidőt említünk, aminek alátámasztására talán a legjellemzőbb az egészen rendkívüli Radnai–Hanák-páros. A kapucinus Tibor atya merev és türelmetlen mivoltáról volt ismert, míg Hanák Tibor ateista hírében állott. A közös ügy azonban annyira kiküszöbölte a nyilvánvaló ellentétet, és közel hozta egymáshoz a két különböző jellemet, hogy kölcsönös bizalmatlanságot még csak sejteni sem lehetett. Mindketten őszinte tiszteletet tanúsítottak egymás iránt. Amikor Hanák Tibort világnézeti okokra hivatkozva megtámadta a lakai a Központi Szövetség vezetőségéből, Radnai Tibor, mint elnök kiállt mellette.

Sokan ismételtelen felteszik a kérdést, a nem csökkenő nehézségek ellenére hogyan sikerül életképes formában tovább vinni a Bécsi Napló ügyét. Bevallom, az összetartás, a jó ügy szolgálata baráti körre kötődött, a kezdeti csillagórának sugara változatlan áthat minket, erőt ad és megtartja idealizmusunkat. Enélkül semmire se mennénk az ellentmondások, visszavonások világában. Amíg van hitünk, meggyőződésünk, egyszerűségünk, addig él a lapunk is, a Bécsi Napló. DEÁK ERNŐ

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLE

Összeállította: FETES KATA

166 millió éves dinoszaurusz lábnyomok egy kőbányában

Az Egyesült Királyság legnagyobb dinoszaurusz-útvonalát tarták fel egy Oxfordshire-i kőbányában, amely lenyűgöző bepillantást enged a jura kori múltba. Egy kivételes felfedezés során az Oxfordi és Birminghami Egyetem paleontológusai több száz dinoszaurusz lábnyomot tartak fel az Oxfordshire-i *Dewars Farm Quarry*-ben.

A 166 millió évre visszanyúló, a középső jura időszakra tehető helyszín egy „dinoszaurusz-autópályát” tár fel, amelyen növényevő és húsevő fajok, köztük a félelmetes ragadozó megaloszaurusz nyomai is láthatók. A feltárás során öt fő nyomvonal került napvilágra, amelyek közül a leghosszabb, több mint 150 méter. Négyet szauropodák, hosszú masszív-nyakú növényevők, például a cetiosaurus hoztak létre, amelyek akár 18 méteresre is megnőhettek. Az ötödik nyomvonal a megalosaurusé, egy kilenc méter hosszú húsevő theropodáé, amely karmos, háromujjú lábnyomairól ismert.

A lábnyomokat először Gary Johnson, a kőbánya dolgozója vette észre. Ő riasztotta a kutatókat, miután szokatlan nyomokat észlelt az agyagban. A 200 lábnyom feltárásán egy hétig több mint 100 tudós, önkéntes és a kőbánya munkatársai működtek együtt. Légi drónok segítségével a helyszínről 20 000 képet rögzítettek, és a kutatócsoport részletes 3D-s modelleket készített, amelyek a kutatáshoz és a nyilvános bemutatáshoz állandó digitális rögzítést biztosítanak.

Kirsty Edgar professzor a Birminghami Egyetem mikropaleontológusa, a felfedezés jelentőségéről két kulcsfontosságú okot emel ki: „Az egyik a lelőhely mérete. Az Egyesült Királyságban található dinoszaurusz-nyomok többsége, amely ma meglátogatható, a tengerparton van, és nagyon kicsi. Ez egy kőbányában található, hatalmas, az Egyesült Királyság legnagyobb dinoszaurusz-nyoma, amelyet valaha is rögzítettek, és ez az egyik legnagyobb a világon. A nyomok az állat életének egy pillanatát rögzítik. Ellentétben egy mozgatható testkövülettel, ez bepillantást enged abba, amit az állatok csináltak. De azt is kitalálhatjuk, mekkorák voltak, milyen gyorsan mozgogtak, hogyan hatnak egymásra és a környezetre”.

CORRIERE DELLA SERA

Pompeji régészek privát fürdőkomplexumot találtak

A pompeji régészek feltárták a város egyik legnagyobb privát fürdőkomplexumát. Ez egy pazar bankett teremhez kapcsolódik a Regio IX. kerületében. A rendkívüli felfedezés bizonyítja, hogy a római elit otthonai sokkal többek voltak, mint pusztán magánlakások. Az insula 10-ben található figyelemre méltó felfedezés ritka bepillantást enged abba, hogy a gazdag rómaiak hogyan ötvözték össze otthonaikban a szabadidőt, a művészetet és a politikai ambíciókat.

A festményeknek témáikkal – a trójai háború, a sportolók a perisztílból –, mindegyiknek a kultúra, az erudíció és a tétlenség hangulatát kellett árasztania.

Az újonnan feltárt gyógyfürdőkomplexum a klasszikus római termál termi hármashból – calidarium (meleg), tepidarium (langyos) és frigidarium (hideg) –, valamint egy tágas apodyterium (öltöző) áll. A komplexum megkoronázására egy frigidarium (hűtőhelység) is helyet kapott a 30 vendég befogadására alkalmas fürdőben. Ez a nagyméretű hűtőkamra egy 10 x 10 méteres, perisztílikus udvarból áll, amely egy nagy medencét vesz körül. A termálfürdő közelsége a bankett-teremhez – amelyet a mitológiai tárgyakkal díszített elegáns fekete falai miatt „Fekete Csarnoknak” neveztek – jól szemlélteti a fürdőzés és étkezés szerves szerepét a római társadalmi életben.

Gabriel Zuchtriegel, Pompeii igazgatója kiemelte: „Minden működőképes volt, mint egy megrendezett „műsorban”, amelynek középpontjában maga a tulajdonos állt”.

Mini-műhold és a kvantum üzenetek

A kutatók távolságrekordot döntöttek meg a kvantumkommunikációban azzal, hogy közel 13 000 km-re titkos titkosító kulcsot küldtek Kínából Dél-Afrikába egy olcsó, könnyű „mikro műhold” segítségével.

A műhold speciális kvantumállapotokba helyezett lézerező impulzusokat tudott küldeni egy pekingi háztetőről a Fokvároshoz közeli Stellenbosch Egyetemre. Az impulzusok kvantumkulcsot alkottak, amelyet két kép titkosítására használtak – az egyik a kínai nagy falat, a másik pedig a Stellenbosch kampuszának egy részét mutatja. A bravúr, a kvantumkulcs-elosztás (Quantum Key Distribution = QKD) néven ismert titkosítás egy lépés afelé, hogy rendkívül biztonságos üzeneteket tudunk küldeni bármely két hely között, bármilyen távol is vannak.

A kvantumhálózat egy lépés az ultrabiztonságos internet felé.

A kínai Hefei Tudományos és Technológiai Egyetem kvantumfizikusa Jian-Wei Pan szerint, a Jinan-1 nevű műhold tízszer könnyebb, 45-ször olcsóbb és sokkal hatékonyabb, mint elődje, a 2016-ban felbocsátott Micius.

Pan csapata a földi állomás vevőkészülékét is 13 000 kg-ról hordozható 100 kg-ra csökkentette. Szeretnék továbbfejleszteni a technológiát az alapelvek bizonyításától a valóban praktikussá és hasznossá tételéig. A csapat a pekingi székhelyű China Telecom távközlési céggel dolgozik azon, hogy 2026-ban további négy mikro műholdat indítson kereskedelmi alkalmazásokra. Ez egy újabb mérföldkő a globális QKD-hálózat fejlesztésében. A műhold jelentős előrelépést jelent az ilyen típusú titkosítás valós idejű alkalmazásában.

A jövő kvantum számítógépei számos titkosítási típust képesek lesznek feltörni, de az olyan technikák, mint a QKD, biztosítják, hogy egy kvantum számítógép nem tudja majd olvasni a bizalmas kommunikációt. A QKD-t már használják a bankok és a kormányok a kulcsok szálóptikán keresztüli továbbítására. De ezek a kábelek elnyelik a fotonokat, korlátozva a távolságot, amelyen a jel tovább haladhat.

Az új osztrák kormány gazdasági terve

Az ÖVP, az SPÖ és a Neos koalíció költségvetési konszolidációra és gazdaságra vonatkozó tervei eltérnek az előző kormánytárgyalásokon felvetettektől. A megtakarítási cél azonban továbbra is ambiciózus, és következményekkel jár mind a vállalatokra, mind a munkavállalókra.

Az új szövetségi kormány a következő hét évben az EU előírásainak megfelelően konszolidálni kívánja a költségvetést. A hárompárti koalíció idén 6,3 milliárd euró megtakarítását tűzte ki célul. Tekintettel arra, hogy a tervezett intézkedéseket először a parlamentnek jóvá kell hagynia, ez egy ambiciózus cél. 2026-ban 8,7 milliárd eurós megtakarítást akar a kormány elérni, a hétéves konszolidációs terv során pedig a kormánynak összesen 18,1 milliárd eurót kell megtakarítania.

A megtakarításokat elsősorban a kiadási oldalon kívánják megvalósítani. Cél a szövetségi minisztériumok közigazgatásának költséghatékonyabbá tétele.

Egy új „finanszírozási munkacsoport” létrehozásával a finanszírozási eszközök értékelését és költséghatékonyabbá tételét akarják megvalósítani.

Ilyen javaslatok már ősszel érkeztek az ország közbiztonságaitól. A várakozásoknak megfelelően egyelőre megszüntetik a klímabónuszt, és 2026 januárjában megszűnik az oktatási szabadság jelenlegi formája is.

A vagyonadó, amelyhez az SPÖ a koalíciós tárgyalások során ragaszkodott, már nem szerepel a végleges kormányprogramban. Viszont, bankilletéket kell fizetni, ami várhatóan idén és jövőre 500 millió eurót hoz az államkasszába.

További 200 millió euró állami jövedelem várható, amely az energetikai cé-

gek helydíjából származik majd. A szerencsejáték-szolgáltatóktól is több százmillió eurót kíván beszedni a koalíció a következő években.

A megszorító csomag ellenére az új kormány további pénzügyi forrásokat biztosít például a munkaerőpiac számára. Idén 230 millió eurót kaphat az Állami Foglalkoztatási Szolgálat szakmunkások támogatására, munkaidő-rövidítésre és foglalkoztatási alapítványokra. A munkavállalói adókedvezmény célja az időskori munkavállalás vonzóbbá tétele. 2026-tól mentesülnek az áfa alól a női higiéniai termékek. A fiatalok médiaműveltségének elősegítésére 30 millió eurót irányoznak elő újság-előfizetésekre.

Az építőipar népszerűsítésére az új kormány kiemelten kívánja kezelni az állami projekteket, és fenntartja a kézműves prémiumot. Emellett a három párt a nem bérjellegű munkaerőköltségek csökkentését és a bürokrácia csökkentését ígéri a cégeknek. Ennek érdekében létrehozzák a deregulációs tisztviselői állást, és a vállalati problémák központi kapcsolattartó pontját.

Ausztria második legfontosabb kereskedelmi partnere az USA. Az „Amerika az első” ellenintézkedéseként az új kormány elkötelezett az „Európa az első” stratégia mellett. Ez azt jelenti, hogy előnyben kell részesíteni az európai termékeket, különösen a közszférában és a támogatott területeken. Az induló vállalkozásokat illetően a koalíciós partnerek a női vállalkozói tevékenységet, azaz a nők által alapított társaságok számát szeretné európai élvonalra emelni. A jövőben a cégalapításokat öt munkanapon belül digitálisan fel kell dolgozni.

FETES KATA

Tanulmányút Bad Ischlbe

Ma már Európa számos városa büszkélkedhet a Kulturális Főváros címmel. Ez minden évben óriási lehetőségeket kínál és új kihívásokat jelent a cím nyerteinek. 2023-ban Veszprém, a királynék városa, a Bakony és a Balaton régió lett a kitüntetett, és így került a nemzetközi érdeklődés központjába. Az ausztriai Bad Ischl és Salzkammergut régió 2024 elején vette át a stafétát: az Európa Kulturális Fővárosa címet.

A Grazi Egyetem Fordítástudományi Tanszékének hallgatói a tavaszi félév zárásaként tanulmányutat szerveztek a Kulturális Fővárosba. Egy egyetemi kurzus (kurzusvezető: Dr. phil. Veit Zita) keretében nyertünk mélyebb betekintést a fordítás művészetébe, miközben égető társadalmi feszültségekkel szembesültünk, megismertük a helyi kultúra műalkotásait. A tavasz folyamán kielemeztünk számos Salzkammergutról, annak nevezetességeiről szóló szöveget, majd egy kirándulás keretében lehetőség nyílt a helyszínen megismerni Bad Ischl városát és gazdag kulturális örökségét.

Nekünk, német-magyar nyelvszakos hallgatóknak különösen nagy élményt jelentett ez, hiszen meglátogathattunk több múzeumot is, amelyekről korábban csak olvastunk, ismertetőket fordítottunk. Beteljesült a vágyunk, meg-

csodálhattuk a Traun folyó menti várost a maga teljes pompájában. Ámulva láttuk, hogy Bad Ischlben a hagyomány és a modern ötvözete minden utcasarkon és téren szembeötlik. Látogatást tettünk a császári villában, ahol a tárlatvezetőtől gondolatébresztő történeteket hallottunk Erzsébet (Sisi) és I. Ferenc József császár életéről, mélyebb tapasztalatot szerezve a helyszín történelmi vonatkozásairól. A városi sétánk közben alkalom adódott arra is, hogy megálljunk egy-egy szobornál és azok jelentőségéről rövid részleteket tolmácsoljunk magyarra.

A Sudhaus múzeum látogatása a nap fénypontja lett. Itt a só és a víz jelentőségét különböző eszközökkel szemléltették: tárgyakat, szobrokat, installációkat, valamint neves nemzetközi művészek film-, fotó- és hangalkotásait mutatták be, amelyek ezen alapvető elemek különböző vetületeit világították meg. A művészeti bemutatók markánsan szemléltették a só és a víz jelentőségét a Salzkammergut régió történelmében és kultúrájában.

Visszatekintve, az élménydús kirándulás nagyszerű keretet biztosított arra is, hogy magyar szemmel, testközelből tapasztaljuk meg Salzkammergut régió kulturális sokszínűségét, történelmi jelentőségét.

SANDA KATALIN

„Talpig tisztességes és becsületes ember volt”

Zolcer János Mihail Szergejevics Gorbacsovról

Négy kiadást megélt, Gorbacsov és Csernobil titkai c. könyvéből kitetszik, milyen bensőséges, sőt, baráti kapcsolatok fűzték Gorbacsovhoz. Mielőtt azonban erről nyilatkozna, nem ártana, ha bemutatkozna.

1956-ban születtem a felvidéki Ipolybalogon. Kassán jártam középiskolába, és 17 éves koromtól már újságíróként dolgoztam. Azóta ezzel és ebből élek. Kassáról Pozsonyba kerültem, ahol az Új Ifjúság c. lap riportere lettem. 10 éven keresztül jártam az akkori Csehszlovákiát, írtam a riportjaimat, ami a hatalomnak nagyon nem tetszett. 1984-ben elvették az útlevelemet, így még Magyarországra sem tudtam utazni. Ekkor elhatároztam, nem maradok a „börtönben”, ha törik, ha szakad, de innen elmegyek. Újvidékre távoztam, ahonnan azonnal Münchenbe mentem, ahol napokon belül találtam munkát, dolgoztam, utaztam, fotóztam, majd 1989-ben megalapítottam a Zolcer Tv Filmprodukción. A cégnek néhány éven belül a világ 22 országában lett irodája, és 220 munkatárssal készítettük a világ nagy televízióinak a riport- és dokumentumfilmeket.

Csak 1990-ben léptem be újra Csehszlovákiába.

Hogyan, milyen körülmények között ismerkedett meg a glasznoszty és peresztrojka meghirdetőjével?

Mihail Gorbacsovval 2000-ben ismerkedtem meg Bécsben. Én akkor München-Grünwaldban éltem. A közelemben lakott Ferenczy Jóska, a híres-neves magyar származású média személyiség. Nagyon gyakran találkoztunk. Egyik alkalommal elmeséltem neki nagy álmomat-tervetemet: szeretnék filmeket készíteni a világ hatalmasságairól. Mivel tudtam, hogy Jóskának Hans-Dietrich Genscher, a volt német külügyminiszter nagyon jó barátja – neki pedig Gorbacsov a barátja! –, megkértem, hívja fel Genschert, és kérje meg egy találkozó létrehozására köztem és Gorbacsov között. Jóska azonnal felhívta a barátját és megkérte. 10 perc múlva visszahívott Genscher, miszerint beszélt Gorbacsovval, aki a következő héten Bécsben lesz és vár engem a szállodában. Találkoztunk, elbeszélgettünk, és fél óra múlva Gorbacsov azt mondta: vegyél papírt és ceruzát, írd a kérdéseket! Majd elkezdte diktálni, hogy melyik államfőtől mit fogunk kérdezni. Elkezdtünk dolgozni, közösen gondolkodni. Mi később is mindig ezt tettük a több száz találkozásunk alkalmával. Hát ilyen egyszerűen történt!

Hány évig tartott és hogyan mélyült barátsággá Gorbacsovval a kapcsolata?

22 éven keresztül tartott, haláláig. Barátságunk gyorsan és könnyen elmélyült. Ugyanis Gorbacsov csak oroszul beszélt, én pedig tudok oroszul. Így nem kellett tolmács, közvetítő. Mert, ugye tolmács segítségével, egy harmadik személy jelenlétében, körülményes a barátkozás. Aztán segítette a barátkozást az is, hogy egykorú voltam a lányával, Irinával. Meg az is, hogy mindketten szerettünk jókat enni, ezért mindig készítettem neki kolbászt, és azt vittem ajándékba. Az sem volt mellékes, hogy én is kelet európai vagyok, ami nagyban megkönnyítette egymás megértését. Nem voltak titkaink egymás előtt, Gorbacsov nagyon gyakran bizalma-

san, meghitten beszélt velem. Én is ővele. Ebből sok dolog publikus, de néhányra megkért, csak halála után beszéljek róla, és bizony van olyan is, amire azt mondta: ez maradjon a kettőnk titka. Így az is marad!

Könyvében elkerülhetetlen a nagy, világpolitikai változások érintése. Mégis, szinte nagyobb hangsúly helyeződik arra, hogyan élte meg és alakította az őt körülvevő világot...

Könyvem központi figurája Gorbacsov. Az az ember, akihez hasonló még nem született, tevékenykedett a világtörténelemben. Ugyanis Gorbacsov békésen, pozitív irányba változtatta meg az egész világot. Tud valaki hasonló tettet végrehajtó hadvezérről, politikusról az elmúlt néhány ezer évre visszatekintve mondani? Hangsúlyozom: békésen, pozitív irányba és világszerte! Ő ezt tette! És tette ezt annak ellenére, hogy a békés és pozitív változást nagyon kevesen akarták. Senki sem kívánta sem a hazájában, a Szovjetunióban, sem a környező kelet európai országokban, sem az USA-ban. A többségnek, értem itt a politikai elitet, nagyon jól megfelelt a hidegháborús, az ellenséges felállás. Akkoriban a politikusok nem akartak barátkozni.

Gorbacsovval együtt 2001-ben beköltöztünk az idősebb George Bush amerikai elnökhöz. Nála laktunk, reggelente ez elnök hozta nekünk a kávé. Egyik nap szóba került a hidegháború, s azon felül Gorbacsov leszerelési tervei. Erre Bush azt mondta: amikor jöttek a hírek, hogy te barátkozni szeretnél velünk, szorgalmazod a minél nagyobb fegyverkorlátozást, leszerelést, akkor kicsit ínunkba szállt a bátorság. M – De miért? – kérdezte Gorbacsov, hiszen én tényleg barátkozni akartam, mindenféle hátsógondolat nélkül. – Igen – folytatta Bush – mi ezt sejtettük, de pontosan ez volt a baj. Az amerikai bel- és külpolitika a 30-as évektől a kommunista gyűlöletre, az ellenségképre, a Szovjetunió elleni harcra épült. A politika, a gazdaság, a fegyverkezés, a titkosszolgálatok, minden... Aztán jössz te, és azt mondod, ellenségből legyünk barátok. Beleremegtünk, hiszen akkor vége a jó ötven éve tartó politikánknak, gondolkodásmodunknak, életünknek. Hónapokig ízlelgettük és nem tudtunk mit kezdeni a gondolattal. Én személy szerint is elleneztem a barátkozást. Bush ellenezte, Gorbacsov szorgalmazta, aztán 1989 decemberében Máltán megtört a jég: a két politikus bejelentette, hogy vége a hidegháborúnak.

Biztosan szubjektív a megítélése, mégsem mellékes, milyen embernek ismerte meg a politikus Gorbacsovot?

Egyszerű, nagyon közvetlen, végtelenül kedves, szókimondó, tisztességes-becsületes embernek ismertem meg. Gorbacsov anyja ukrán volt, az apja orosz. Ő maga pedig szovjet. Az Észak-Kaukázusban, Privolnoje faluban született. A térségben több tíz nemzetiség él. Tehát nagyon gyakori a keveredés.

Gorbacsov igazi nemzetközi figura volt: se orosz, se ukrán, hanem szovjet, meg európai, meg világpolgár. Például egyike volt az „Európa Ház” létrehozójának.

Minden népet, nyelvet tisztelt és be-

csült. Sokat utaztunk együtt a világban. Nyitott volt mindenre. Idegenben kíváncsi volt minden felirat jelentésére, minden szokásra, minden kultúrára. Sokat sétáltunk a városokban, benézett a kapualjakba, szóba állt bárkivel, akár órákat tudott az utca emberével is beszélgetni. Nem véletlen, hogy ő volt az első nagy és hivatalos globalista, aki megnyitotta a világot, a bezárt szovjet-övezet társadalmait. Hiszen korábban se külföldi rádiót nem hallgathattunk, se külföldre nem utazhattunk.

Félig ukrán származása miatt is mondta egyszer nekem, miután Oroszország megtámadta Ukrajnát, hogy ez „testvérháború”, aminek sosem lett volna szabad kitörnie.

1985. március 11-én Gorbacsovot megválasztják a SZKP KB vezetőjének, ő lesz a Szovjetunió korlátlan ura. Másnap székfoglaló beszédet mond az őt megválasztó Politbüro tagjai előtt. A szűk körű, öregekből, betegek-ből, nagyothallókból, alkoholistákból álló társaságnak ezzel kezdi a mondandóját: - Elvtársak, hogyan létezik az, hogy a Szovjetunióban van atomrakéta, de nincs bugyi az üzletekben? Egyenes, egyszerű, nyílt beszéd? Az volt, mert hallgatósága azonnal felkapta a fejét, hóbörögtek, máris megbánták, hogy az 54 éves „taknyos parasztfiút” választották meg főtitkárnak, de már nem volt mit tenniük. Gorbacsov sosem színlelt, mindig az egyszerű, természetes lényét adta.

Sosem tagadta, hogy parasztfiú, hogy 18 éves koráig falun élt, hogy esténként faggyúból gyertyát öntött és annál olvasott, hogy 18 éves korában látott először Moszkvában mozgólépcsőt, amire nem mert felszállni. De figyelt, tanult, nagyon szorgalmas volt, és 35 évvel később ő lett a világ legnagyobb hatalmának az ura.

És ami nagyon fontos, teljhatalmát nem arra használta, hogy elődjeihez viszonyítva 20–30 millió ember meghaljon uralkodása következtében, hanem éppen fordítva. Soha nem adott ki tűzparancsot, nem indított háborút. Ő vitette haza Afganisztánból, Magyarországról, Kelet-Európából a közel 5 millió szovjet katonát és hozzátartozóikat. Ez hiba volt, mondják ma Moszkvában. Ezzel „szétverte” a Szovjetuniót, és egy kis államocská, Oroszországot lett belőle. Ezért Gorbacsov hazaáruló. És „szegény” Putyinnek most újra kell felépítenie az egykori nagybirodalmat, ezért kellett Ukrajnát is megtámadnia. Ezért is kacsingat újra mindenfelé, készül újabb területszerzésre, háborúkra.

Mint ismeretes, államcsínnnyel meg-buktatták 1991-ben. Sikerült megemészteni Gorbacsovna az akkori megrázókódításokat?

Nem, soha! Évek során rengeteg helyszínre ellátogattunk, amik meghatározták életét: szülőfalujától kezdve a Kremlen keresztül dácásáig. Bárhová szívesen ment, de egy helyre nem volt hajlandó elmenni: Forosban, a dácásba, ahol 1991 augusztusában megpucscsolták, ahol a KGB fegyverrel fenyegette őt és családját: ha nem írja alá a lemondó nyilatkozatot, akkor elintézik! Kitartott, győzött. Igaz, csak 4 hónapig tartott még a hatalma, aztán le kellett mondania. Ez mind a puccs következménye volt. Ezzel elvesztette országát, hatalmát, mun-

Illuzionista

káját, lakását, mindent. Jelcin elvette tőle az útlevelet, 2 dollár lett a nyugdíja... Hogyan is lehetne mindezt megemészteni?! Egyszer azt mondta nekem: Nézd, ilyen az élet – boldog reformerek nincsenek!

2022-ben bekövetkezett halálát nagyon ellentétes vélemények övezték. Bár természetes halállal hunyt el, orosz oldalról nem részesült állami temetésben, sőt, árulóként, a Szovjetunió szétverőjeként tartják számon. Ellenben Nyugaton, különösen Németországban történelmi nagyságként emlegetik...

Az nem annyira biztos, hogy természetes halállal hunyt el. Ő sem, meg a többiek, az elődei sem. Lenintől kezdve Jelcinig. Sőt, a „hagyományok” szerint Putyinnek sem látok más sorsot. Hiszen elődjének egyike sem halt meg teljesen természetes halállal. Mindenkinnek segítettek átjutni a túlvilágra. Vagy mérget adtak nekik, vagy megvonták tőlük a gyógyszert, az orvosi segítséget, vagy a dialízist nem végezték el szakszerűen... Igen, hazájában már halála után másnap a köztelevízióban „hazaárulónak” kiáltották ki. Putyin nem részesítette őt állami temetésben, sőt, nem engedett a temetésére külföldi államférfiakat, pedig mentek volna szép számban. Nyugaton rengeteg kitüntetést kapott, tisztelték, becsülték tetteit, mindenütt a legnagyobb nevek közt tartják őt számon. 1990-ben Nobel békedíjat kapott, majd sok száz kitüntetést. Igaz, Kelet-Európában a cseheken kívül másoknak eszükbe sem jutott, hogy ki is vitette haza ebből a térségből a szovjet katonákat... Ha rajtuk múlt volna, a szovjet katonák még mindig itt lennének.

Az 5 millió szovjet katona azért ment haza, mert az ország vezetője, a főparancsnokuk, Gorbacsov azt mondta: A szovjet katonának semmi keresnivalója külföldön, otthon a helye! Megint egyszerű-nagyszerű gondolat. Kigondolta, véghez vitte. A katonákon kívül hazavitte a Veszprém melletti silókból a szovjet atomrakétákat is. Valamikor 1989 nyarán/őszén. Olyan titokban vitte el őket, hogy erről még Németh Miklós, a magyar miniszterelnök sem tudott. Ezt maga Németh Miklós mesélte el nekem. Szóval, lett volna miért, pletcsnit akasztani a mellére. De nem tettük meg. Remélem, a történelem ítélete igazságos lesz.

Az interjút készítette: DEÁK ERNŐ

Jólét és jóllét Ausztriába költöző magyarok

A MIGWELL az Osztrák Tudományos Akadémia és a Corvinus Egyetem közös kutatási projektje, melynek fókuszában a Magyarország és Ausztria közötti vándorlási folyamatok állnak. Egyik központi kérdése, hogy hogyan változott az Ausztriába érkező magyarok helyzete az anyagi gyarapodáson túl, és hogyan hat mindez a további migrációs terveikre. Egy kétrészes cikksorozatban mutatjuk be a kutatás néhány érdekes eredményét. A mostani cikk a szubjektív jóllét fogalmát járja körül, majd az ausztriai magyar közösséggel, illetve a két ország közötti jövedelmi különbségekkel folytatódik.

Szubjektív jóllét

Míg a hétköznapi életben leggyakrabban „jólétről” beszélünk, a társadalomkutatók mind gyakrabban hangsúlyozzák a „jóllét” (angolul: well-being, németül: Wohlbefinden) fontosságát, ami a materiális javakon túl egy szélesebb szempontrendszer veszt figyelembe. Egyetlen betű a különbség, mégis markáns a jelentésbeli távolság. Érdekes két irányból megközelíteni a fogalmat.

1) A társadalmi fejlődés, a javuló élet színvonal közös érdek. Ennek ellenére nincs konszenzus arról, hogy mit értünk „fejlődés” alatt. Idestova száz éve a GDP, azaz a bruttó hazai termék szolgál a gazdasági teljesítmény mérésére. Bár a módszertannal kapcsolatos kritikák nem újkeletűek (hogy mást ne említsünk, egy 1968-as beszédében már R. F. Kennedy is kiemelte: a GDP „mindent mér, kivéve azt, ami az életet értelmessé teszi”), mégis, a mai napig ez az a mérőszám, amit a politikai döntéshozók vakon űznek világszerte.

A szemléletváltozás egy fontos mérőföldköve lehet a 2009-es Stiglitz – Sen – Fitoussi jelentés (három világhírű közgazdász tollából), mely innovatív javaslatokat tett alternatív koncepciók kidolgozására. Ezt követően került a humán jóllét a szélesebb közvélemény számára is reflektorfénybe, és ezután kezdte el az OECD is kidolgozni a maga fogalmi keretét. A „How’s Life” című jelentéseiket érdemes követni, mert értékes információkat tartalmaznak az egyes országok fejlődési pályáiról.

2) Ahogy makroszinten a GDP-re, úgy mikroszinten a pusztán jövedelmi adatokra támaszkodó szakpolitika is problémás lehet. Hiszen az anyagi szempontok mellett számos olyan tényező is szerepet játszik az életminőségünkben, amelyek nem forintosíthatók: egészségi állapot, szociális kapcsolatok, munka-magánélet egyensúlya stb.

A szubjektív jóllét egy „ernyőfogalom”, amely három pillérre épül. A kognitív dimenzió az elégedettséget méri: elégedettség az életünkkel általában, és annak különböző részterületeivel, például a munkával, a lakhatási körülményekkel vagy a fenti aspektusokkal. Az affektív dimenzió az érzelmi, hangulati állapotot ragadja meg, például a boldogság, magányosság vagy épp a stressz gyakoriságát az életünkben. Az ún. eudaimonikus jóllét pedig azokra a tevékenységekre vonatkozik, amelyeket hasznosnak és értelmesnek vélünk, amelyeket önmagukért választunk, és amelyben kiteljesedhetünk. Ezek füg-

getlenek az anyagi juttatástól; itt az önbecsülés és önmegvalósítás a két kulcsfogalom.

Hogy kinek milyen szempontok kerülnek mérlegre, amikor dönteni kell például a maradásról vagy külföldre költözésről, az egyénfüggő, de a szubjektív jóllétnek vannak azért mintázatai. Minket, társadalomkutatókat, ezek érdekelnek. Hiszen, ha jobban megértjük a döntések mögött álló motivációkat mikroszinten, akkor közelebb juthatunk bizonyos társadalmi jelenségek megértéséhez makroszinten. Azért fontos e téma kutatása, mert a szubjektív jóllét növelése egy univerzális törekvés. Minden döntésünk az életben azzal a céllal születik, hogy elégedettebbé és boldogabbá váljunk. A migrációs döntések is ilyenek.

Magyarok Ausztriában

2024. január 1-jén a hivatalos adatok szerint kb. 94 700 Magyarországon született személy élt Ausztriában. Ennél magasabbnak tűnhet a számuk, hiszen a magyarul beszélő, de Ausztriában vagy épp Erdélyben, Felvidéken stb. születettek ebben nincsenek benne, ahogy az ingázók sem. (Utóbbiak létszáma 62 ezer körülire tehető a 2022-es magyar népszámlálás szerint.) Ám a migrációkutatásban leggyakrabban ezt a statisztikát használjuk.

Jövedelmi különbségek Magyarország és Ausztria között

A MIGWELL projekt eredményei alapján az ausztriai magyar válaszadók csaknem kétharmada részben anyagi, megélhetési okokból költözött Ausztriába. Ez aligha meglepő, hiszen a két ország közötti életszínvonal-különbség jól ismert. Jól ismert...? Mindenkinek vannak személyes tapasztalatai, de mit mutatnak a tények? Kiszámoltuk.

Egy Eurostat által koordinált, reprezentatív felmérés (EU-SILC) alapján azt kaptuk, hogy egy átlagos ausztriai személy kb. 2,3-szor élhet „nagyobb lábon” – azaz a jövedelme kb. 2,3-szor több termék megvásárlásához, illetve szolgáltatás igénybevételéhez elég –, mint egy átlagos magyarországi személyé. Még úgy is, hogy általánosságban véve drágább az élet Ausztriában. (Átlagos bruttó jövedelem, figyelembe véve minden jövedelemtípust és a két ország közötti eltérő árszínvonalat, PPP)

Az ördög viszont sokszor a részletekben rejlik. Vajon a vágyott „nyugati” életszínvonal csak az osztrákok kiváltsága, vagy a bevándorlók is relatíve kényelmesen élnek? Megéri még elindulni Ausztriába...?

Az eredmény kijózanító. Az EU-SILC 2022-es adatai alapján a kelet-közép-európai (köztük magyar) bevándorlók átlagos jövedelme alig 70%-a volt az Ausztriában született népességhez képest. Mivel a magyarországi jövedelemszint lassú felzárkózást mutat Nyugat-Európához képest, nagy általánosságban egyre kevésbé éri meg elindulni Magyarországról Ausztriába. Persze minden relatív... Az Ausztriában élő kelet-közép-európaiak (köztük magyarok) még így is átlagosan kb. 1,7-szer „nagyobb lábon” élhetnek a jelenleg Magyarországon élőkhez képest.

NÉMETH ÁDÁM

SÍK SÁNDOR A PEDAGÓGUSKÉPZÉSBEN

A váci Apor Vilmos Katolikus Főiskola a *Gravissimum educationis* (A keresztény nevelés feladatai és kihívásai a harmadik évezred elején) címmel megrendezett konferenciájára tanulmánykötetet készített. Ebben a kiadványban Az *Út keresése* című, hosszabb dolgozatomban az elméleti háttérismeretek szükséges mozgósítása mellett olyan gyakorlati megoldásokat mutattam be, amelyek felhasználhatóak a szakrális jellegű Balassi Bálint-költemények, Pilinszky János-versek és Lackfi János-szemelvények tanórai feldolgozása során, illetőleg ezek nyomán más szakrális alkotások tanításra és tanulásra való előkészítésekor (H. Tóth 2013a).

A továbbiakban, megszívélve az *Erkölc és irodalom* című, a magyar irodalom rövid történetét felvázoló kötetnek (Rónay 2006) a Sík Sándorról szóló, korszerű szemlélettel kibontott értékítéleteit, meditatív gondolatait, ezeknek a nyomán tegyük magunk és tanítványaink elé Sík Sándor itt következő versét!

Jézus és a kereszt

*Akkor fölemelék a keresztet a poroszlok,
És tompán megzördültek a hosszú nagy szegek.
Odalépett. Szemében két csillag remegett,
S az ostor izzó csókja szent vállain piroslott.*

*Vöröslő fény világolt a Koponyák-hegyén,
Az égen torlodoztak fekete fellegek.
Már vijjogott a szél, a föld már reszketett,
És recsegett a kárpit a templom rejtékén.*

*A palota előtt kiáltozott rekedten
A hullámzó tömeg, kis, szegény emberek.
A lét örök forgása egy percre megmeredt,
S némán egymásra néztek: Krisztus és kereszt, ketten.*

*Nagy, ismeretlen tűzzel a lét új titka rezgett
Szemén és homlokán s a töviskoszorún.
És karjait kitárta, szelíden, szomorún,
És magához ölelte a rettentő keresztet.*

Ez a lírai szövegmű a **húsvét ünnepköréhez** kapcsolható ajánlott olvasmányul éppúgy, amiként közös tanórai elemzésül, vagy úgynevezett projekt-munka keretében feldolgozandó szemelvényül is. Hogy mindezt miképpen teheti meg a gyakorló magyartanár – kerülve a moralizálás veszélyeit –, azt példásan szervezett nyelv- és irodalompedagógiai szemináriumon hallgatóinkkal közös összefogásban tervezhetjük és vitathatjuk meg, feltétlenül végig gondolva a vonatkozó módszertani alapelveket, műelemzési technikákat, mozgósítva a szükséges szaktudományos ismérveket, figyelemmel a stilisztikai kompetenciákra is (H. Tóth 2009).

A továbbiakban bátran tanácsolom, hogy üssük fel Rónay László Az *írás erkölcsé és erkölcsstelensége* című esszéket, tanulmányokat tartalmazó kötetét, amelyikben Sík Sándorról valló naplót is találhatunk más hasznos és nélkülözhetetlen olvasmányok mellett. Mi az, amit feltétlenül illik tudnunk Sík Sándorról? Ebben is segít minket a Rónay-napló egy gondolata, jelesül: „a Nap volt Sík Sándor költészetének korai jelképe.” Honnan és mire világíthatott rá a **kegyelem vakító világossága**? Kétségtelen, hogy a kegyelem vakító Nap-fénye adta a **biztonságot**, az **erőt**, a **ki-**

tartást Sík Sándornak „a támadásokkal, lekicsinylésekkel szemben, amely a hitét megvalló költőknek mindenkor osztályrésze azoktól, akik felvilágosultnak gondolják magukat. Neki is jutott lekezelő bírálat Karinthy Frigvestől” (Rónay 2012).

Ha **ajánlott olvasmányként** vizsgáljuk a *Jézus és a kereszt* című Sík Sándor-versszöveget, akkor a műről valló gondolatokat egymás mellé helyezve vitára készíthetjük diákjainkat tanórai keretben **az értelmezés sokféleségéről**. Ezt a versszöveget a korábban tanult **nyelvészeti, stilisztikai és versani ismeretek mozgósítására**, ezeknek a hasznos tudnivalóknak a dinamikus ismételtesére, továbbá új szaktudományos problémáknak a megvilágítására egyaránt felhasználhatjuk. Kiválóan alkalmas ez a versszöveg az **igei és a névszói lexémaállomány feltárására**, az egyes szavak és az azok **jelentéshálójának a tüzetes vizsgálatára. Az áthajló sorok feszültségteltségét** is összevethetjük a *Szentírás* azon részleteivel, ahol a nagypénteki eseményeket mondják el az evangélisták. Lényegében **szövegtípusok és műfajok** egybevetését végessük/végezhetjük el a hasonlóságok, az egyezések és a különbözőségek mentén. **A drámai nyelv mondat-fajtáit** is érdemes alaposan szemügyre vennünk, és fel fog tűnni **a nyelv sokatmondó lecsupaszítotttsága**, a versben beszélőnek **a Megváltás misztériumára** történő összpontosítása. Mindezen elemzési technikáknak az új szempontú alkalmazásakor, vagyis a szemelvénynek a hit és az evangéliumok üzenete felől történő megközelítésekor megkerülhetetlen a Sík Sándor-költemény **versritmusának és rímtechnikájának** az egy-bevetése a költői alkotásban elmondott tragédia komplexitásának (több elemből álló, bonyolult módon összetett, sokrétű, szövevényes) az árnyalt megértése szempontjából.

Rendelkezésünkre áll az úgynevezett **projektmunka**, amelyik nemcsak tanórán túli egyéni, **komplex szemléletű alkotásra**, hanem közösségi tevékenykedésre is lehetőségeket kínál, hát éljünk vele bátran, mert ez a közösségerősítő pedagógiai eljárás meghitt emberrizakmai együttműködésre készíteti, neveli a résztvevőket. A diákok **vetített-képes bemutató** keretében, természetesen a témakörhöz illően, képző- és zeneművészeti alkotások környezetében láttathatják Sík Sándor versét, mellette az **elemzés-értelmezés** különböző megoldásait is alkalmazhatják. Lehet ez **írásbeli reflexió**, videóra vett **diskurzus**, továbbá hosszabb lélegzetű **kommentár**, amelyik az **esszé** műfajának az ismérveit hasznosítja. Ezzel a megoldással kétségtelenül kilépünk az osztálytermi dimenzióból, lehetőséget kínálva összehangolt, értelmes **virtuális térbeli** közösségi értékkeremtő **munkára**.

H. TÓTH ISTVÁN

BÉCSI NAPLÓ

Nyugat-Európa egyetemese

magyar nyelvű lapja

olvassa – terjessze – támogassa

www.becsinaplo.eu

Gyóni Géza újraolvasott versei

Kevés költőt ismerünk, aki hosszú ideig csak egyetlenegy versével tartotta tekintélyét, mint Gyóni Géza az 1914 novemberében írt *Csak egy éjszakára* című háborúellenes szózatával.

Az 1904-ben Pozsonyban és 1909-ben Budapesten megjelent kötete a szókincsével, szociális érzékenységgel is csak gyér visszhangot keltett, mert a magánkiadványra kevesen figyeltek fel. Egy versével azonban megelőzte Adyt is, akit 1908-tól eszmei társaként tisztelt. A háborút nyíltan ellenző írást a *Nyugat* sem közölt még.

*Csak egy éjszakára küldjétek el őket:
A pártoskodókat, a vitézkedőket.*

...
*Mikor gránát-vulkán izzó közepén
Úgy forog a férfi, mint a falevél;
S mire földre omlik, ó, iszonyú omlás –
Szép piros vitézből csak fekete csontváz.*

A kortárs Juhász Gyula így méltatta a halála után: „1914 nyarán a háború költőjeként indult a lengyel mezőkre, s 1917 nyarán mint a nemzeti demokrácia és az emberi szolidaritás vértanúja esett el.” Sokan azt gondolták, hogy önként ment a háborúba, mert a magyar szabadságharc befejezését látta abban, az orosz cári hatalom legyőzésére buzdítva bajtársait. Ő azért kéredezkedett a galíciai frontra, hogy ott szolgáló tiszt testvére közelében maradhasson. Így került a przemysli erőd építőihez, majd védőihez. Néhány hónap rémítő tapasztalatai és a kilátástalanul küzdők segítség-kiáltásai azonban elegendőek voltak az ellenállásra.

1934-ben egy brit irodalmi társaság – Hitler hatalomra jutása után – az első díjával tüntette ki Gyóni versét. Watson Kirkconnel kanadai költő fordította angolra, s azóta a Föld nagy részén ezen a nyelven a legismertebb magyar költemény.

A második világháború alatt versei a harctéren küzdők és távoli kedveseik eltéphetetlen kapcsolatának biztosítékai lettek. A Magyar Rádió *Tábori posta* című sorozatában sokszor elhangzottak érdemes művészek előadásában.

1959-ben újraértékelődött költészete. Válogatott versei – az olvasók kérésére – négy kiadásban, negyvenezer példányban jelentek meg. Akik 1956-ban külföldre jutottak, kimaradtak ebből. Pótolni kell ezt valamiképp az új nemzedékek számára a költői teljesség bizonyításával és újításaival, például a kilencszótagos sorok és más magyar versalakzatok felfedezésével. Ma kimondhatjuk: huszadik század eleji költészetünknek sokkal jelentősebb alakja, mint ahogy a történeti összefoglalásokból következtethető. Érdemei az idő múlásával nem kisebbedtek, csak erősödtek. Felismerései segíthetnek minket megoldatlan küzdelmeinkben.

Első versei sem utánzatok voltak, hanem – a saját tapasztalatainak elmondásával – a századvégi válságot felfedő, annak úri társadalmát élesen bíráló Vajda János költészetének és a búsongó, álmodozó, néha ironikus Reviczky Lirájának folytatásai. Az ifjúságáról, első szerelmeiről szóló költeményei árnyaltak, akár a bánat kódéval bevontak vagy humorosak.

*Mikor meg kellett tőled válnom,
Akkor éreztem árvaságom –
S csitítottam szívem, ne fájjon.*

*Fájt, hogy téged szenvedni látlak –
Szívemre szálltak kínzó vádak,
Mert búsnak láttam szép orcádat.*

A szellemi válság Gyónit alig érintette. A szabadságharc hagyományai, a parasztmozgalom eseményei védtek ettől. Apja – Áchim Mihály – evangélikus lelkész volt Gyónon. Édesanyja – Bekker Gizella, egy pozsonyi tanító gyönyörű leánya – hét gyermeket szült, de az ötödiket mint csecsemőt veszítette el. Az elviselhetetlen fájdalom a fiatalasszonyban a téboly tartós lángját gyújtotta meg, s Géza félárvaság-érzetét okozta, mert nem élvezhette anyja gondoskodását, szeretetét.

Unokatestvérét – Áchim Andrást, a földreformért küzdő parasztvezért – 1905-ben Békéscsaba országgyűlési kép-

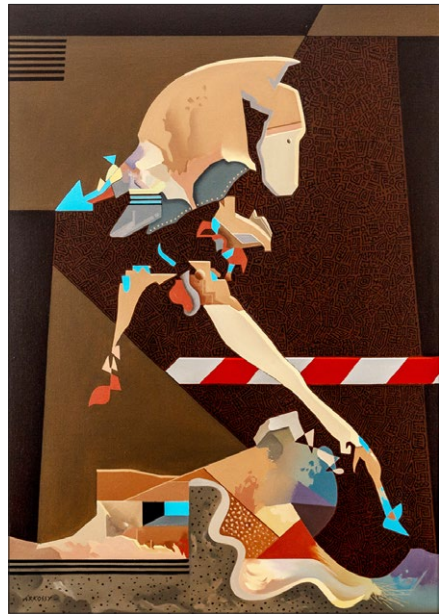
viselőjének választották meg, de koholt vádak alapján elítélték, s emiatt nem jutott be a parlamentbe. Később országos parasztpártot alapított céljai eléréséért, de 1911-ben rejtélyes gyilkosság áldozata lett. (Ekkor Gyóni adott hírt a magyarok nagyszámú kivándorlásáról. 1914-ig kétmillió ember Amerikában talált megélhetést, otthont.)

Gyóni költői fejlődését sűrűn változó tervei és különböző foglalkozásai késleltették. Apja túlzottan óvta, magánúton taníttatta az elemi ismeretekről az érettségi bizonyítvány megszerzéséig. A pozsonyi teológián tanult tovább ő is, de vizsgáit halasztgatta. 1904-ben öngyilkos akart lenni pisztoly-párbajban. Csak bordát roncolt a golyó, de lelkész már nem lehetett. Nem bánta, mert eszébe jutott, hogy a költő is lélekgyondozó. Magasíratóból a szenvedők gyámja, szegények bátorítója lett.

1907 őszétől többször behívták katonai szolgálatra. A Monarchia korneuburgi ezredének besoroltjaként követ tört, hadiutat, vasutat épített Boszniában. 1908 áprilisának 20-án lefűjték a háború főpróbáját, s hazatérhetett. Mint újságíró szívesen látott vendég volt a dabasi grófok kastélyában, de meg merte írni véleményét az elszegényedett földesurakról, az „egértanyává” zuhlott épület lakóiról, dicsérve a grófi utód, Vay Sándor döntését, aki a paraszti munkát vállalta és fejlesztette tovább. 1910-ben a *Soproni Naplónál* tűnt fel mint költő, 1913-ban a *Bácskai Hírlap* egyik szerkesztőjeként.

A háború elején a lengyelországi versekben, amelyek a két nép régi barátságának, egymás mentéseinek és befogadásainak jegyében születtek, egy ősi gyökérzetű világ tárul fel a népköltészet, népdalok hangján. A végtelenbe kitaszított őrszem tűnődéseiben az otthonért síró sóhajok szállnak hazai tájra.

1915 márciusának 22-én – Przemysl elestekor – százhuszezer ember kényszerült hadifogságba, akiket egy évig gyalogoltattak étlen-szomjan Szibériáig, közben sok „málenkij robot” elvégzésével. Gyóni a krasznnojarszki munkatáborba került.

A sorompó

A népek keresztútján a közös szenvedés avatta testvérekké az idegen embereket. – „Szerettem volna én is írni eljöttéről az új embernek” – vallotta 1916 novemberében Gyóni Géza. Írt is néhány ilyen tartalmú verset a látott orosz forradalmi eseményekről, olvasmányai alapján tudósított a gyarmatok zsarnokság ellen küzdő hőseiről is.

Testvére halálakor azonban elpattant a szülőföldhöz kötő, utolsó kapocs, s rá az anyai örökség árnya vetült. Napok alatt felőrölte idegszárait a magáramadottság. Barátai mind hazatérhettek, csak őt nem várta „gőgös Hunnia”.

33 évesen halt meg. Szemtanúk leírása szerint többezren kísérték a sírig. A tábor őrei is fegyver nélkül vonultak ki. Látszólag elborult elmével, de ép ésszel a jövőre bízta Gyóni az utolsó kívánságának teljesülését, ami ma egyre nehezebb feladat. Az, hogy mindenkinek jusson munka és biztos megélhetés, a teremtet javak igazságosabb elosztásával.

*Vérnek ágyából mely kikél,
Áldott legyen már a kenyér,
És annyi mártír-sír felett
Süssön fel édes, szent napod,
Munka, Békesség, Szeretet!*

Z. SZALAI SÁNDOR

Máráiról és közeletről a Femine Fortis szabadegyetemén

Hatodik alkalommal tartott szabadegyetemet a Femine Fortis – Erős Nők polgári társulás Nők a közéletben címmel. A január utolsó hétvégéjén megtartott kassai szabadegyetem témái színesek voltak, vissza a természethez, a segítségnyújtás lehetőségei, honismeretünk és történelmi-irodalmi nagyjaink megismerése.

A Márai kiállítást, melyet a Groschmid (ezen a néven született az író) család Mészáros utcai lakhelyén rendeztek be Ötvös Anna történész, Márai kutató mutatta be. A résztvevők megismerték Márai Sándor családjának történetét, életének állomásait, főbb műveiről is szó esett, és természetesen Loláról is, aki feleségként, hitvesként állt ki mindig az író mellett. A tárlat bútorainak nagy részét a Jáky családtól, Márai Sándor testvérének családjától kapták meg. A kiállítás a Csemadok Kassai Városi Választmányának tulajdona, a kiállítás fenntartója a Szlovák Nemzeti Múzeum, Szlo-

vákiai Magyar Kultúra Múzeuma és a Csemadok városi választmánya.

Márai Sándorról a szabadegyetemen többször is szó esett, hiszen a Femine Fortis – Erős Nők egyik elnökség tagja, Reiter Flóra is sokat foglalkozott a Kassán született író munkásságával és életével, amikor Kassa Európa kulturális fővárosa volt.

A szabadegyetemen előadások is elhangzottak. Drab Melinda a nemrégiben kiadott könyvét mutatta be. A Házam ... asztalom ... összeállítás és kiadása egy hobbinak köszönhető. Melinda régi bútorokat kezdett felújítani, régi textíliákat újra hasznosítani – ezekről is szól a könyv. Régi, családi receptek és hasznos tippek is olvashatók Drab Melinda kiadványában.

Zalka Katalin újságíró ehhez kapcsolódva szólt arról, fontos lenne, hogy visszatérjünk a természethez. Őseink tudták, mikor mit kell tenniük például a kertben. Az ember nem szolgának született, hanem alkotó-

nak. A szegény ember is alkotó volt, elkészítette többek között saját használati tárgyait is. Fontos megtanítani a gyerekeket, az embereket az önellátásra, tudatosságra.

Perjéssy Ágnes előadását férje, Perjéssy Péter olvasta fel. A szívpárna szívből személyesen projekt egy nagyon érdekes kezdeményezés. Az emlődaganattal küzdőknek nyújt segítséget, egyrészt valóban szív formájú párnát adományoznak a betegnek, másrészt szívből önkéntes munkával készítik el azokat. A párnához az alapanyagot adományból szerzik meg, vannak olyanok, akik szabnak és varrnak, vannak olyanok, akik a párna tömőanyagát készítik elő. Mivel a kezdeményezést a Femine Fortis tagjai is támogatni szeretnék, ezért Reiter Flóra elnökségi tag és Neszméri Tünde elnök átadott Perjéssy Péternek egy tekercs anyagot.

A Femine Fortis alapítója és örökös elnöke, Bauer Edit az esélyegyenlőség-

gi indexekről szólt. Továbbra is kevés a nő a felső vezetésben, a döntéshozó helyzetekben, annak ellenére, hogy a felsőfokú végzettséggel rendelkezők között több a nő, mint a férfi. Sajnálatos módon még mindig nagyon sok család él a szegénységi küszöb alatt, az egy szülő családotk esetében ez az arány még szomorúbb. A legutóbbi felmérések adatai a családon belüli erőszakot is vizsgálták. Szlovákiában a családon belüli erőszak esetében a bántalmazók 95 százaléka férfi.

Reiter Flóra projektmenedzser, a szervezet elnökségi tagja szólt a hajléktalanság felszámolásának lehetőségéről, amely egy határon átnyúló pályázatnak köszönhető. Szólt arról is, hogy a magyarságnak össze kell fognia és a megoldási lehetőségeket keresnie, többek között az oktatás területén is. Sok esetben a megoldás egy iskolaközpont létrehozása lehetne.

NESZMÉRI TÜNDE

Március 15. a szocializmus idején

Beszélgetés nagyapámmal, dr. Bankós Gyula közgazdással

Hogyan emlékszel vissza március 15-ére a szocializmus éveit alatti Budapesten?

Családunk számára ez a történelmi esemény különös jelentőséggel bír, hiszen egyik felmenőnk, Bankós Károly, Petőfi Sándor közeli barátja volt. Szoros kapcsolatban állt a forradalmi eszmékkel és támogatta a szabadság és függetlenség iránti vágy beteljesülését is. Az első nagyobb március 15-i ünnepség, amire emlékszem 1948-ban, azaz éppen az 1848-as forradalom századik évfordulóján volt, amelyen kilenc éves gyereként az édesapámmal vettem részt. Az ünnepségek Budapesten a Kossuth téren zajlottak, ahol óriási tömeg gyűlt össze. Fényes rendezvény volt, de meglepett, hogy például Vorosilov szovjet marsall, meg Rákosi Mátyás is arról beszéltek, hogy az 1848-as forradalom eszméinek igazi megvalósítása most következik a Szovjetunió vezetésével. Elkezdődtek az államosítások, amelynek következményeként elvették édesapám üzletét és nagyapám földjeit. Így egyre inkább világossá vált számunkra, hogy a szocializmus nem a forradalom igazi eszméit fogja megvalósítani, hanem a cél egy atomizált társadalom létrehozása.

Milyen hivatalos események zajlottak ezen a napon, és hogyan vettek részt rajtuk az emberek?

1948-ban a márciusi ünnepségeket központilag szervezték, ám 1951-ben már betiltották, munkanappá nyilvánították. Ezzel gyakorlatilag megszüntették a forradalom eszmei jelentőségét. A kommunista párt hatalomra kerülésével nagyon megerősödött a rendőrségi felügyelet. A gyülekezési szabadságot teljesen elnyomták, nem lehetett két-három embernek sem összegyűlnie az utcán anélkül, hogy a rendőrség közbe ne lépett volna.

Milyen volt a hangulat a városban március 15-én, különösen az 1950-es és 1960-as években?

1956-ban március 15. nem volt hivatalos ünnep, az emberek dolgoztak, a hatalom igyekezett elhallgattatni a forradalmi eszméket követők hangját. Az 1956-os lengyelországi pozsoni diáklázadás véres leverése hatására a magyar egyetemisták szolidaritási megemlékezést szerveztek október 23-ára, amely a Bem-szobornál kezdődött, ahol azt skandáltuk: „Bem apó és Kossuth népe együtt halad kéz a kézben.” Ami délután még békés megemlékezés volt, az estére forradalomná vált. A forradalom idején Nagy Imre hivatalosan is ünneppé nyilvánította március 15-ét, ezt azonban 1957 elején a Kádár-rendszer visszavonta. Ennek oka az volt, hogy a forradalom leverése után elterjedt a „MUK” (Márciusban Újra Kezdjük) jelszó, amelytől a hatalom rettegott. Emlékszem egy 1969-es januári tragikus eseményre; Bauer Sándor, a budapesti Nemzeti Múzeum lépcsőjénél önként vállalt tűzhalált, tiltakozásul a szovjet megszállás és a kommunista diktatúra ellen. Az emberek mégis titokban megőrizték a nevét. Voltak, akik a falakra írták, de kimondása súlyos következményekkel járt. Aki beszélt róla, akár két-három év börtönt is kaphatott. A következő években március 15. ünnepsége továbbra is tilos volt, a hatalom minden megmozdulást elnyomott. Az 1960-as évek közepétől fiatalok – főként egyetemisták és művészek – kisebb megemlékezéseket tartottak, amelyeket a rendőrség rendre szétvert. Az 1970-es években a hatalom úgy próbálta semlegesíteni az ünnep jelentőségét, hogy március 15-ét a „Forradalmi Ifjúsági napok” keretében összemosta más kommunista

ünnepekkel (március 21., április 4.). Hosszú időn keresztül elnyomták az ünnepséget és át/újraértelmezték a forradalom eszméit, hogy azok a kommunista rendszer céljaival legyenek összhangban.

Mik voltak a legfontosabb szimbólumok és üzenetek, amiket a szocialista rendszer próbált közvetíteni ezen a napon?

A rendszer szigorúan ellenőrizte az embereket: az iskolákban kötelező foglalkozásokat tartottak, a munkahelyeken figyelték, hogy aznap mindenki bent legyen. Az emberek nagy része ezt elfogadta és közöny alakult ki az ünnep iránt. Voltak akik azonban ezzel nem értettek egyet.

Egyszer szemtanúja voltam egy megrázó jelenetnek: amikor kiléptem az irodaházból, láttam, ahogyan a buszmegállóból hirtelen berántanak a lépcsőházba egy fiatal embert, aki feltűnően nagy, piros-fehér-zöld kokárdát viselt a mellén. A rendőrök kegyetlen brutalitással bántak el vele. Az 1980-as években ismét egyre több fiatal próbált megemlékezni az ünnepről, de a hatalom továbbra is kemény, szigorú fellépéssel reagált. Az 1986-os „Lánchíd-csatában” például a rendőrség szétverte a demonstráló fiatalokat.

Hogyan ünnepelted te magad március 15-ét a szocializmus idején? Volt-e valamilyen családi hagyomány?

Családunk nem számított megbízhatónak a rendszer szemében, mivel egyik ágon kereskedők, a másikon földtulajdonosok voltak, ráadásul édesapám öccse megjárta a szovjet munkatáborokat. Emiatt nálunk titokban esett szó a forradalomról. Az ünnepelés kimerült az iskolai megemlékezéseken való részvételben.

Mennyire volt szabad kifejezni a 1848-as forradalom iránti tiszteletet és a nemzeti érzéseket ezen a napon?

A rendszer azt próbálta elhitetni, hogy az 1848-as eszmék azonosak a kommunizmus céljainak megvalósításával. A kokárda viselését hosszú ideig tiltották, ezért különböző módokon, például gyöngyfűzérből készített virágokkal vagy nemzeti színű karkötőkkel próbáltuk megőrizni az ünnep szellemiségét. Azok, akik határozottan kiálltak mellette, például Erdély unióját említették vagy a Székely Himnuszt énekelték, brutális rendőri fellépéssel találkoztak.

Voltak-e olyan titkos megemlékezések vagy események, ahol a forradalom valódi eszméit ünnepelték?

Főként egyetemisták szervezésében. Ezekről az eseményekről csak utólag, suttogó beszélgetésekből vagy ritkán újsághírekből lehetett értesülni. Az otthoni és iskolai környezetben is figyelmeztettek bennünket, hogy ne vegyünk részt ilyen rendezvényeken, mert nemcsak magunkat, hanem az intézményt, mint például a piarista iskolát is, ahova én jártam, veszélybe sodorhatjuk.

Hogyan és mikor változott a március 15-i ünnepség az évek során?

A szigor csak a '80-as évek végén enyhült, amikor a hatóságok végre felismerték, hogy a diktatórikus elnyomás több kárt okoz számunkra, mint amennyi hasznot hoz. A gondolkodás, a véleménynyilvánítás szabadabbá vált. A félelem kezdett eloszlani; ekkor már nemcsak a fiatalok, hanem az idősebb generáció is részt vett a márciusi rendezvényeken, az ünnepre már másként tekinthetünk. 1989/1990-ben a forradalmi megemlékezések visszakerültek a Nemzeti Múzeum elé, visszanyerték eredeti jelentőségüket és újra felemelő eseménnyé váltak.

WEISSINGER LÍVIA, Bécs

Emlékeim Márciusról

Ha elő a március, az ember úgy érzi, na, végre itt a tavasz, kizöldül a természet. Ez a hónap számomra is meghatározó: lányom születését február végére jelezték, de én kértem őt magamban, hogy várjon még egy kicsit, és a következő hónapban szülessen meg. Teljesült a vágyam, március elsején érkezett meg. Nagyapám naplójában olvastam, hogy Édesanyám születésére várva már előre gondoskodtak a nemzetiszínű szalagról, abban a reményben, hogy a gyermekük éppen a nagyon tisztelt 48-as forradalom kitörésének évfordulóján, március 15-én látja meg a napvilágot. Annak ellenére, hogy már március 13-án megszületett, nagyszüleim így is nagy boldogsággal kötötték át pólyáját egy nemzetiszínű szalaggal, kokárdával megtűzve.

A 2006. év márciusa szakmailag is eredményes volt számomra. Március elsején nyílt meg, Itt az írás, forgassátok (Kölcsey Ferenc) című kiállítás a Nemzeti Múzeumban, melynek sikere többek között a Széchényi Könyvtár restaurátorainak színvonalas és gyors munkájának is volt köszönhető. 1945 februárjában a Pesti Hazai Első Takarékpénztár széfjébe menekítették a Sárospataki Református Kollégium Gyűjteményébe tartozó könyveket. Onnan hurcolták el a szovjet csapatok különleges egységei azokat hadizsákmányként, majd ezek a könyvek visszakerültek egy orosz restitúciós törvény alapján a Volga menti Gorkijból (ma Nyizsnij Novgorod) Magyarországra. Az átvételt kihívásként éltük meg a Nemzeti Könyvtár Vári Restauráló Műhelyében, mivel annak időpontját teljes titoktartás övezte. Az előkészítés folyamán a Külügyminisztérium biztonsági emberei gyakran tartottak az épületben ellenőrzéseket, bejárásokat. Izgatottan vártuk, mikor jön el az érkezés pillanata. Február 23-án végre megérkezett a hét darab nagyméretű, zöldre festett lőszeres láda, melyeket 3–3 széles masniba kötözött, piros viasz pecséttel rögzített nemzetiszínű szalag fogott körbe. Mindegyik láda egy „Külügyminisztérium” felirattal, valamint sorszámmal volt ellátva. Nekem jutott a megtisztelő feladat, a pecsétek és a szalagok eltávolítása, amely első ránézésre könnyűnek tűnt, de egyáltalán nem volt az. A forró viaszt a textilszalagra nagyon erősen rányomták, hogy az első próbálkozásra hajszálvékony repedés támadt rajta. Nagy nyomás nehezedett rám, kü-

lönösen akkor, amikor közölte velem a Könyvtár igazgatója, hogy a Minisztérium felsőbb vezetése igényt tart a pecsétekre, szó szerint „sorban állnak érte”. Próbáltam türelmes, lassú munkával pengeéles szikével a törékeny viaszpecsétet lefejtetni, de nem jártam sikerrel. Aztán engedélyt kaptam arra, hogy egyszerűen elvágjam a szalagokat. A szabaddá vált masnikat közepükön a pecséttel továbbítottam a felsőbb vezetésnek. Ezt követően végre kinyíltak a ládák, lázas és bonyolult munka kezdődött; különböző listákat, címleírásokat, jelzetszámokat kellett azonosítanunk. Az ellenőrzés folyamán kiderült, hogy a ládák a visszaigényelt 173 mű helyett kevesebbet, azaz összesen 136 kötetet tartalmaznak, köztük egy 1404-ből származó kódexet, 22 darab ősnymtatványt, valamint ritka XVI–XVIII. századi nyomtatott könyveket, bibliákat. Az értékes darabok azonnal digitalizálásra kerültek, mi pedig elvégeztük a szükséges fertőtlenítéseket, száraz tisztításokat, kisebb javításokat, miközben dokumentáltunk is. Ezekre a feladatokra, a Múzeumba történő szállítás előtt, mindössze egy és fél nap állt rendelkezésünkre. Továbbá másnapra készítenem kellett egy díszdobozt egy régi cirilbetűs nyomtatvány számára, amelyet az orosz elnöknek (Vladimir Putyin) szántak ajándéknak. Egy éjszakám volt megoldani ezt a feladatot otthonomban: a doboz duplafalú nyakas záródással és óarany színű bársony béleléssel és borítással készült el. Az átvirrasztott éjszaka után reggel elindultam a Várba. Egész úton azon imádkoztam, hogy el ne aludjak és, hogy ne veszítsem el a dobozt, erősen szorítottam magamhoz az azt tartalmazó táskámat. Amint beértem a Könyvtárba, megkönnyebbülten adtam át. Másnap felhívtam a kézirattári kolléganőmet, és azután érdeklődtem, mi lett a „Putyindoboz” sorsa? „Igen. Átadásra került az ajándékkönyvvvel együtt, de a dobozt biztonsági okok miatt itt hagyták – hangzott a válasz. A nagy felhajtás, ünnepség és a részletes híradások után később derült ki, hogy sajnálatos módon a könyveket nem ajándékba kaptuk vissza, hanem a magyar állam, a „rekvirált könyvek megőrzéséért”, akkori árfolyamban 400 ezer \$-t (88 mill. Ft-ot) fizetett ki.

A ládákrol lebontott szalagok utóéletéről annyit, hogy úgy éreztem, én szintén részt érdemlek belőlük, eltettem hát egy darabot magamnak is. Azóta minden évben március 15-től, a forradalmi megemlékezés napjától kezdve az én nemzetiszínű szalagom ott virít a kertben, esőben, szélben egy faágon lengedezve.

A negyvennyolcas hősökre emlékezem.

ÁDÁM ÁGNES

Magyar Görög-Katolikus Lelkészség Bécsben

2023. június elsejével, több mint 100 év után újból megalakult a Magyar Görög-Katolikus Lelkészség.
Cím: **St. Barbara** (Görög-Katolikus Központi Parochia Temploma)
Postgasse 8, 1010 Wien
Minden hónap **1. és 3. vasárnapján 15 órakor** ünnepeljük magyar nyelven az Aranyszájú Szent János liturgiáját.
Elérhetőségek: Mag. PAPP György, lelkész, email: gyorgy.papp@katholischekirche.at
Keresztelők, házasságkötések, temetések ügyében kérjük, forduljanak hozzánk bizalommal!
Mindenkit szeretettel várunk!

Tanulmányi Napok

• Az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem (EPMSZE) **Határhelyzetben Pataki szemmel** címmel 2025. április 30. – május 4. között Sárospatakon rendezi meg az idei Tanulmányi Napokat. Jelentkezni lehet március 30-ig Jaskó Irén címén (tel.: 0044/1923 240 796; e-mail: epmsze1969@gmail.com)

Fóthy János utazásai térben és időben

Dr. Fóthy János neve nem ismeretlen a Felvidéken. A Garam-menti (Oroszka) születésű orvos író, világutazó, és egykori politikus, közéleti ember Somorján él.

A 2023-ban magánkiadásban megjelent „Elmondom hát mindenkinek” c. korrajza már e címmel is felhívta az olvasó figyelmét. Főleg aki ismeri munkásságát, sokoldalú érdeklődését.

A könyv részben életrajz, de az ő élete a felvidéki magyarság történelmének egy része is. Szándékosan nem írok kisebbséget, mert sem e szerző, sem e határokon kívülre rekedt – sajnos – csökkenő létszámú magyarság jelentős része nem érzi magát kisebbségnek. Még akkor sem, ha a Trianon óta eltelt időszaknak több mint száz éve a jogfosztottság, olykor megalázó történelmi tragédiák révén próbálták a Felvidékre rekedt magyarságot, megtörni, beolvasztani.

Minderre bizonyíték Fóthy János „életregénye” is, aki a legnagyobb megtorlások idején sem tagadta meg magyarságát, gyökereit. Sőt büszkén viselte, viseli ma is! Róla elmondhatjuk, hogy életpályáján az értől az óceánig jutott.

E könyvét lehetne mondani tanulmánykötetnek is, szlovákiai magyar történelemkönyvnek, hogy: íme az elmúlt nyolcvan év kisebbségi sorsának szinte minden stációja benne van a szerző nyitott életében.

„Ez a könyv sikoly, mégpedig égbekiáltó sikoly, olyan egyenes gerincű felvidéki kisebbségi magyar segélykérő sikolya, melyet soha nem hallott meg, ma sem akar meghallani a nagyvilág” – írja Salamon Ferenc székelyföldi tanár, a könyv méltatója.

Fóthy János könyvének egyik legfontosabb üzenete a felvidéki magyaroknak szól, hogy tegyenek meg mindent magyarságuk megtartásáért, a megmaradásukért.

Dr. Fóthy János, hivatását tekintve állatorvos, író, mindennapjaiban pedig a felvidéki sorsot „örökölt” mindenes, aki a népéért, nemzetéért, hitéért mindig és mindenütt ott tett, ahol éppen szükség volt rá. Tipikus felvidéki értelmiségi, akit úgy sodort a sors, hogy ahol nemcsak reprezentálni kellett, (ezt a legkevésbé), de tenni, vállalni, cselekedni, szervezni kellett, mindenütt helytállt. Akár a politikai életben (két évig volt országgyűlési képviselő), vagy a Csemadok járási tisztségében a Dunaszerdahelyi járásban, az Magyarok Világszövetségének tevékenységében is része és feladata volt a rendszerváltás idején, de kivette részét a szlovák-magyar sorsközösség gyötrelmes harcaiból, s ott volt az autonómia kezdeményezőinek táborában, valamint évtizedekig a komáromi imnapok szervezői között is. S mindezt vállalta, tette felelősségteljes állatorvosi munkája mellett.

Könyve első részében a második világháború utáni magyar sors tragédiáit idézi fel, mint örökké fájó sebeket. Felidézi diákéveit, mi mindennel kellett az ötvenes évek diákjainak megküzdnie. Majd kitér az egyetemi tanulmányaira, s az 1974–1979 évi afrikai naplójegyzeteit is közli, ahol már az orvosi gyakorlat legnehezebb korszakát éli meg. Betekintést nyújt egy elmaradott világ megélhetési körülményeibe, ahogy ezt európai magyarként megélhette.

A hazatérésen és a közéleti szerepein keresztül újra járja a kisebbségi lét kálváriáit. Mindezek mellett társadalmi szerepei által is megismeri a Kárpát-medence magyarjainak életterét, hasonló sorstragédiáját. S mint örök utazó, élete delén összesen negyven országban jár, ismerkedik a világban élő magyarokkal, de van, hogy tolmácsként kíséri el a somorjai Csali néptáncsoportot franciaországi vendégszereplésre.

Szoborpark, éjjel

Az „Autonómia: megoldás vagy provokáció?” című fejezet több mint húsz oldalon tárja fel a ma még mindig nem ismert hátteret (1994. január 8., Komáromi nagygyűlés) és említi a háttérben dolgozó politikusokat, akiknek »jóvótából« nem valósult meg a felvidéki magyarság álma, terve. Ebben a részben olyan címek szerepelnek, mint *Az asszimiláció avagy a csendes néptársas?*, *Pusztító önfeladás*, *A megosztottság*, *A betelepítés*, *A felvidéki magyar média*, hogy csak a leginkább figyelemre méltó rovatoakat említsem. Azért is érdemes az ifjabb nemzedéknek ebben a részben is tájékozódnia az akkor történekről, mert 2024. január 8-án, a harmincadik évfordulón megemlékezést tartottak Komáromban. Sajnos már az egykori résztvevőkből, szervezőkből, politikusokból többen nincsenek köztünk, így a legilletékesebb Duray Miklós, aki, akik már nem tudnak számot adni az akkor történelmet, sorfordulót adó lehetőségről, és azok megakadályozásáról. Ezért is érdemes Fóthy János könyvét kézbe venni, s e szakaszt elolvasni. A szerző

feltárja korának az előzményeit, történelmi eseményeit.

Az epilógusban így fogalmaz az utókor-nak, a jövőbe tekintve:

Kisebbségi sorsunk ellenére múltunk biztatón tekint ránk, és arra tanít bennünket, hogy az eltelt ezer év nem az enyészett öre, hanem egy tragikus sorsú nép élni akarásának ragyogó példája. Arra tanít, hogy az elmúlt száz év megpróbáltatásainak ellenére csak a szlovák-magyar megbékélés lehet a két nemzet jövőjének biztos záloga.

A magyarság szakrális nemzet. Ha nem fentről kapnánk védeltséget, akkor már nem lenne magyar a világon. Nemcsak múltunk volt, nemcsak jelenünk van, hanem lesz jövőnk is! Le kell vetni a gyászruhát, abba kell hagyni a siránkozást, mert az Ige azt üzeni: „A lecsontított fának is kinő az ága, ha Istenbe vetjük reménységünket.”

Fóthy János: Elmondom hát mindenkinek. A kisebbségi lét tanúja. A szerzőmagánkiadása, h.n, 2023, 343 old. & képmelléklet.

DÁNIEL ERZSÉBET

Keringő, operett és a zene varázslata – Johann Strauss világa

Frissítő tavaszi séta helyett az évszak csodáit fedezhetjük fel átvitt értelemben egy különleges, lenyűgöző kiállításon, amely számos színes élménnyel együtt elkalauzol bennünket Johann Strauss, a híres bécsi zeneszerző világába. Munkássága, életútja, családja és a szerelem olyan sok állomást érint, hogy érdemes választani a „múzeumi vezetőt”. A Theater Museum Johann Straussnak szentelt kiállításán a látogató szinte úgy érezheti, mintha egy időutazásnak ő is résztvevője lenne, gyönyörködve a mester zenei remekműveiben, izgalmas utazásaiban bepillantást nyerve a mindennapok intim pillanataiba is. A Színház- és Művészeti Múzeum, a Bécs Könyvtár és a Bécsi Múzeum gazdag gyűjteményeiből válogatott a kiállítás: műsorfüzetek, plakátok, kosztümök és kosztümtervek, partitúrák, könyvek, litográfiák, néhány festmény, interakciós lehetőségek és hanganyagok és az egyházi házassági anyakönyvi bejegyzés Strauss budai származású ükapjának, Johann Michael Straussnak (bécsi székes-egyházi plébánia).

Életét meghatározták egyaránt mind szerelmi, mind családi kapcsolatai. Strauss mindhárom felesége különböző személyiségű és karakterű asszony volt, így mindegyikük sajátos hatással volt életére és művészetére. Fülhallgatón meghallgathatjuk a mindhárom feleségével váltott levelek intim részleteit; ezek olyan személyes, egyedülálló pillanatokat tárnak elénk, amelyek rendkívüli módon, csak ritkán, vagy soha

nem kerültek a nyilvánosság elé. Egyértelműen követhető érzelmi és személyisége fejlődése: a szeretetre méltó fiatal emberből, Hans, az érett férj és végül az odaadó Jean, azaz Sani (Schan) lett. Női szemmel nézve is közelebb érezhetjük a piedesztálra emelt zeneszerzőt. Szerelmei, a hódoló, rajongó hölgyek és asszonyok nagy befolyást gyakoroltak érzelmi és zenei alkotói világára.

Visszaemlékezéseiben mély érzéssel, büszkeséggel és örömmel nyilatkozik apjáról. Az édesapa elismerése és dicsérete nagyon boldoggá tette, hiszen a zeneszerző dinasztia atyja nem más, mint hozzáértő kritikus művész, akit nem igazán lelkesített az ifjú Strauss zenepálya választása. Két testvére, Joseph és Eduard is kiemelt figyelmet kap a tárlatban. Az ő munkásságuk kiegészíti és gazdagítja a család hírnevét, ugyanakkor bemutatják és alátámasztják a művészt körülvevő családi élet mozgalmasságát. Mindehhez szorosan kapcsolódnak Strauss utazásai, művek sokasága, barátok, művésztársak, üzleti kapcsolatok.

Első nagyobb külföldi útja Párizsba vezetett, hogy bemutassa híres keringőit és operettjeit. A francia fővárosban szerzett tapasztalatok új inspirációval gazdagították és neve felkerült a zenei Olimposz hírességeinek sorába. Siker koronázta további európai turnéit: csak néhányat említve Londonban, Berlinben, Budapesten. Oroszországi fellépései Pavlovszkban (Szentpéter-

vár) nagy lépést jelentettek gazdag művészi fejlődésében, hírneve és bevételei szárnyaltak. Amerikai körútján, ahol New Yorkban, Bostonban és más nagyvárosokban is fellépett, a közönség lenyűgözve fogadta zenéjét, stílusa pergő ritmusa frenetikus sikerrel hamarosan elnyerte a tengerentúli közönség tetszését. Világszerte táncoltak, énekeltek ifjak és vének a bécsi keringő muzsikájára. Még a Habsburg udvar is fejet hajtott előtte; hamarosan elérte, hogy a keringő nem csak szalon-, hanem udvarképes is vált.

Társadalmi és zenei jelentősége volt azoknak a kaszinóknak, tánctermekeknek, sőt, átalakított fürdőknek is, ahol a jómódú polgári lakosság szórakozott egy-egy először színpadra vitt zenei remekműnél. A bi-edermeier Zögernitz kaszinóban, az Odeon táncteremben, ahol még az idősebb Strauss is fellépett és fia először mutatta be az Odeon francia négyesét, a Dommayer kaszinóban, ahol szintén az apa és Lanner húzta az előkelő bálózók talpa alá a muzsikát, vagy a Diana-fürdő adaptált báltermében. Itt nyitotta meg 1860-ban a Diana polkával az ifjabb Strauss a gyors népszerűségnek örvendő új tánctermet. A Diána-fürdőben játszotta a Strauss-zenekar először a keringők királynőjét, a Kék Duna-keringőt, a mennydörgés és villámlás gyorspolkát, vagy a művészelet keringőt. A gazdag táncrend gyűjtemény is arról tanúskodik, hogy milyen nagy és közkedvelt formái voltak a 19. száz-

ad szórakozásának a bálók, ill. táncmulatságok. A denevér című operettje vált a műfaj egyik legismertebb darabjává, amelyben Strauss zseniálisan ötvözte a bécsi könnyed szórakoztatást és ma sem hiányozhat a világi opera és operett színpadairól, különösen szilveszterkor. Egy a zeneszerző legismertebb műveiből összeállított válogatás – fülhallgatón és választási lehetőséggel – szolgál újdonsággal a zenevilágban.

A románcok és a társadalmi ellentétek világába vezet a magyaros nagyoperett, A cigánybáró, amely Strauss és Jókai Mór találkozásának zenei gyümölcse. A kiállítás termeiből, zenei bemutatásai sorából nem hiányozhat a Bécsi vér című operettje, amely a bécsi társadalom szórakoztató, mégis kissé ironikus ábrázolásával hívja fel magára a figyelmet, vagy a nagyoperett az Indigo és a 40 rabló szintén figyelemre méltó műve, hiszen Strauss itt egy mesebeli, keleti világot hozott el a bécsi közönségnek. A Déli rózsák-keringő az operettek varázslatos, vidám és könnyed hangulatát örökítik meg, mert A királynő csipkekendője című operetthez szorosan szálak fűzik.

Ez a kiállítás nem csak egyszerű zenei tárlat, hanem személyes meghitt séta is Johann Strausszal. Így a látogatót azzal a gondolattal engedi útnak, hogy elmélkedjen azon, milyen egyedülállóan fonódik össze a művészet és annak alkotója a művészet minden ágazatával, nemcsak azzal, amelyekben a művész alkotott.

RUMPLER DIÁNA

Vészesen növekszik a demenciában szenvedők száma

A magyarországi és ausztriai nyugdíjasok között közös a demenciában szenvedők számának évről-évre történő növekedése. Az idős korúak, a 65 év felettiek az évek előrehaladtával, a betegségek egyre gyakoribb és súlyosabb fellépésével a prioritásaik élére az **egészségüket** állítják. Az ehhez szükséges és a létük fenntartásához nélkülözhetetlen **anyagiak** már a második vonalba kerülnek. Tehát nézzük meg, az egyre nagyobb számban fellépő „népbetegség” milyen arányban jelenik meg az idős, nyugdíjas kortársainknál. A WHO becslése szerint, a világon 47,7 millióan szenvednek demenciában. 2050-re pedig az érintettek száma meghaladhatja a 130 milliót. Magyarországon és Ausztriában is hasonlóan növekvő tendencia figyelhető meg. Mondhatjuk, hogy mindkét országban már közel negyedmillióan szenvednek ebben az időskori idegrendszeri betegségben. Az idősoththonokban élők 50%-a érintett. A diagnózist az alapellátásban, a kórházakban, de igen gyakran az idősoththonokban állítják fel. A demenciában szenvedők száma ugyan folyamatosan növekszik, de mivel kezdetben nehéz felismerni, valójában sokkal többen lehetnek, mint amit a jelenlegi statisztikai adatok kimutatnak. Ha a családtagokat is hozzávesszük, a teljes lakosság tíz százaléka lehet érintett. Az 1980-as évekhez képest jelentősen nőtt a 65 év felettiek aránya itthon, és bár a születéskor várható élettartam is nőtt, nem tartunk még ott, hogy az egészségben töltött évek száma ezt ugyanolyan mértékben kompenzálja; ezért még sokat kell tenni. Megemlítem, hogy az Európai Unióban a nyugdíjba meneteltől számítva az egészségben eltöltött évek száma 9,5 év, Németországban 12, Magyarországon 6,3 és Ausztriában pedig 8. (EuroStat)

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat kutatásai, felmérései és ismertetése alapján kaptunk friss átfogó képet az otthonok demens lakói és a gyámoltottak számáról, arányáról. Megállapításaik figyelemfelhívóak. A demencia egyszerre lelki és anyagi teher is, a társadalomnak, a családnak és az egészségügynek. Súlyos teher a költségvetésnek. A korábbi évtizedekben nem esett ennyi szó a betegségről. Azt is tudjuk, hogy ellátásuk elképesztő összegeket emészt fel, miközben csak tíz százalékuk jut el a kezelésig, ugyanis a kezdeti időszakban sokszor „félreismerik” a betegséget. Még a háziorvos számára is komoly kihívás kiszűrni a demenciára utaló tüneteket, pedig mielőbb a megfelelő helyre kell irányítani a betegeket. Ismertek a kockázati tényezők, de valójában nem tudjuk a kialakulásának pontos okát. Az életút során a demencia módosítható rizikófaktorai közé soroljuk: az alacsony iskolai végzettséget, a hallásvét, a dohányzást, a depressziót, a társas elszigeteltséget, a mozgásszegény életmódot, az elhízást. A magas vérnyomás, a cukorbetegség, a traumás agysérülés, sőt még a légszennyezettség is növelheti az esélyét a szellemi leépüléssel járó kór kialakulásának. A tünetek megjelenése után az állapotromlást a fizikai és szellemi aktivitás lassíthatja. Olyan beteg csoportról beszélünk, akik segítségre, támogatásra szorulnak, mert maguk nem képesek az érdekeiket védeni, képviselni. **A stigmatizáció**, ami jelenleg a közgondolkodást uralja nem segíti, hanem rontja a demenciában szenvedők helyzetét, akár a családban, akár egészségügyi intézményekben kapnak ellátást. Előrelépés lenne, ha sikeresen megváltozna a közgondolko-

dás, a közbeszéd. 2025-ben is további feladat, hogy a demenciával élők családtagjai támogatást, segítséget kapjanak az otthoni ellátáshoz a nehéz élethelyzetükben. Sok család nem tudja, mivel áll szemben, intenzív oktatásra, felvilágosításra és anyagi támogatásra szorul.

Madár Csaba, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat módszertani munkacsoportjának vezetője publikálta, hogy Magyarországon 33 intézményükben 2532 idős embert látnak el. 2023-ban indítottak egy online felmérést. A kérdőíveket fél év alatt 24 intézmény 270 dolgozója töltötte ki, ebben a bent lakó 606, demenciával diagnosztizált gondozott állapotáról és ellátásáról szereztek információkat. Bár az 1503 ellátott 40 százaléka rendelkezett szakvéleménnyel, gondozóik megítélése szerint 60 százalék mutatta a demencia jeleit. Kétharmaduk az intézményi felvételt követően jutott diagnózishoz, sok családtag vagy a betegségről, vagy a kezelés lehetőségéről nem tudott. A fő bekerülési okok között szerepelt a megromlott egészségi állapot, hogy 24 órás felügyeletre szorul, önállásra nem képes az idős hozzátartozó. Vizsgálatukból az derült ki, hogy nagyjából 18,5 százalékuk egyáltalán nem volt önállásra képes, 21 százalék teljes kiszolgáltatást igényelt, 63,7 százalék inkontinencia miatt pelenkát használt, 65,7 százalék nem tud önállóan tisztálkodni. 72 százalék jelentős segítséget igényel, vagy nem tudja önmagát ellátni.

Az otthonokban dolgozók azt illetően is kifejtették véleményüket, hogy mivel, milyen eszközökkel lehetne ezt még támogatni. „Sajnos a szakdolgozói kapacitások korlátozottak, miközben a demenciával élők ellátása speciális felkészülést igényel” – állapították meg a szakdolgozók. Meglátásuk szerint a 45 év felettiek szívvel-lélekkel gondoskodnak az idősekről, de sokan közülük hamarosan, 5–10 éven belül nyugdíjba mennek, és inkább az unokákkal való foglalkozást választják. Mint megemlítette, a Nyugat munkaerő elszívó ereje a szociális szférát is jelentősen érinti, ezekkel a bérekkel nem lehet itthon versenyezni, ezért úgy vélik, a szakmai előmenetel biztosítása inkább megtartó erő lehet. A szociális ellátórendszer mindenképpen erősíteni kell – hangsúlyozták, további problémaként említve, hogy a pszichiátriai betegek gyógyszeradagolását illetően sokan tanácstalanok, ehhez meglátásuk szerint szorosabb orvosi konzultációra lenne szükség. A program része, hogy az egyetemi városokban is tartanak tájékoztató programokat, amelyek során a fiatal önkénteseik is hozzájárulhatnak az idősoththonok lakóinak mentális támogatásához, házi kedvencekkel, palacsintásütéssel, közös énekléssel, táncsal örvendeztetik meg őket.

A modern, fantasztikus ütemben fejlődő MI-t a gondozásban is hasznosítani kell. Madár Csaba szerint a mesterséges intelligenciának a szűrésben és a gondozásban is egyre nagyobb szerepe lehet. Egy intézményben kipróbálták a kamerán keresztüli helyzetelemző, figyelmeztetést küldő szoftvert, amely értesíti az ápolót, ha 20 perce a mosdóban van az illető, és nem tér vissza, vagy elesik; nem riaszt viszont, ha csak lehajolt. A tanulószoftver a személyközpontú gondozást támogathatja, ami tapasztalata szerint a demensek esetében különösen hangsúlyos, ugyanis a kórképhez speciális felkészültségre van szükség. Csekély gondozási kapacitás esetén szükség

lehet a technológiára, ami az állapot monitorozásában, a személyes biztonságban, társas kapcsolatokban, aktivitásösztönzésben, vészhelyzetek riasztásában nyújthat támogatást. Életviteli tényezőkkal 40 százalékban befolyásolható a demencia megjelenése, 60 százalékban ismeretlen eredetű. A megelőzés faktoraként gyakran említik a mozgást, a dohányzás mellőzését, a testsúlykontrollt, az élethosszig tartó tanulást. Világszerte kutatják a hatékony gyógyszereket, több mint 140 hatóanyag 170 klinikai vizsgálata folyik jelenleg. Az Egyesült Államokban és az Egyesült Királyságban elérhető az Alzheimer-kór gyógyszere, az Európai Unió még tárgyalásban van a gyártóval a mellékhatások miatt. Hatásmechanizmusát tekintve a fehérjeplakkok (bete-amyloidok) lerakódását gátolja az egyik készítmény, a másik pedig növeli ezek feloldódását az agyban a korai stádiumban. A diagnosztikus technológiákról az időügyi szakértő elmondta,

hogy a korai felismeréssel az állapotromlás lassítható, amivel értékes életevek nyerhetők. Sokszor drasztikus események hatására realizálódik a családban, hogy az idős hozzátartozó demenciában szenved. Gyakori, hogy elkóborol, és a rendőrség viszi haza az illetőt. Az ilyen helyzetekre a Vihbert újabb funkcióval bővítették, amelyben az érintett hozzátartozóját segíti az applikáció azzal, hogy az ismerőseinek üzenetet küldve a keresett személy leírását kérheti tőlük. Alig van olyan fejlett ország, ahol ne jelenne meg az időspóroló robottechnológia, mely a demencia melegágyának nevezett magány felszámolására hivatott. A magány ugyanis a betegség megjelenésénél gyors állapotromláshoz vezet. A kutatások igazolták, hogy kommunikációval a bizalomért és a kötődésért felelős hormon termelődik az idős emberben, akkor is, ha a robottal történik az interakció. Digitális érzékenyítés a jövő módszere.

PROF. DR. BIRTALAN IVÁN

LENGYEL FERENC

Egyszerű szavakkal

Mindenkinek, aki nincs otthon...
aki önsorsrontón...
aki bánatában...
aki fölött gyám vagy hám van...

Mindenkinek, aki rá se gondol...
aki csak rágondol...
aki el sem várja...
akinek rögzült mániája...

Mindenkinek, aki a fellegekben...
aki végletekben...
aki valóban...
ki félig élve, fél-holtan...

Mindenkinek, aki jókedvében...
aki szívvel, egészen...
aki hittel, tudással...
aki ösztönös akarással...

Annak is, aki akaratlan,
ki közös égboltunk alatt van,
akit gyűlölnék, akit szeretnek,
félisteneknek, kisémbereknek.

A gyermeknek, az unokának,
idegenből jött emberfiának,
mindenkinek. Mindenkinek!
Még annak is, aki nem érti meg...

KOVÁCS KATÁNG FERENC

67 A zebrán túl

Az unokák már csak ilyenek
Dögfáradtan sem bírnak
lenyugodni, elaludni
Már csendesednek
mire az egyik rázendít
a Burkus kutya megfázott
mondókára. A másik
hevesen kontráz
erre ébred a pici
Próbálkozz bármivel
az egyik megmukkan
a másik folytatja
a harmadik bele-belealszik
Esti mese, altatódal sem
segít. Végül a nagyobbak
hetesével, a középsőnek
hármásával kell számolnia
Naná, hogy magukban!
Gyanús a csend, elaludtak?
Friss hang harsan:
Te mennyinél tartasz?

A MŰFORDÍTÓ

80 éves korában elhunyt Clive Wilmer, a cambridgei Sidney Sussex kollégium tanára, a modern magyar líra kiváló fordítója volt. Wilmer első kötete 1977-ben látott napvilágot, összegyűjtött versei pedig 2012-ben; verseiből magyarul is megjelent egy válogatás „Végtelen változatok” címmel (Szeged, 2002). Wilmer társfordítójával Gömöri Györggyel két Radnóti Miklós, két Petri György verseskötetet fordított angolra, valamint Pilinszky Já-

nostól egy versfüzetnyi válogatást (Worple Press, 2011). Ezen kívül Clive Wilmer szerkesztésében a Corvina kiadott egy Steep Path (Meredek út) c. magyar versantológiát, amelyik Dsida Jenőtől Szabó T. Annáig szólaltatta meg angolul a Wilmer által leginkább kedvelt magyar költőket. Évtizedes munkáját több magyar díjjal jutalmazták, ezek közül a legtragikusabb a Szöcs Géza által alapított Janus Pannonius fordítói díj volt 2018-ban.

• A Savaria University Press kiadásában megjelent Gömöri György Janus Pannonius- és Norwid-díjas költő, műfordító és irodalomtörténész önéletrajza, a „Soknyelvű életem”. A kötet méltatására következő számunkban visszatérünk.

**Kellemes időtöltést kínál
télen-nyáron
a Csorna melletti Áldos Panzió
Farádon.**

H-9321 Farád, Győri út 18.
Tel./Fax: 00 36/96 535 000
E-mail: aldospanziofarad@gmail.com

Kitüntetések

• **Böröndi Lajos költő, írói és lapszerkesztői** munkája, valamint a hazai és a határon túli magyar közösségek közötti kulturális együttműködés érdekében végzett tevékenysége elismeréseként a Magyar Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetésben részesült.

• **Kovács István költő, történész, polonista** kiemelkedő tudományos és irodalmi munkásságát és szolgálatát Magyar Örökség-díjjal jutalmazta a Magyar Örökség és Európa Egyesület. Illyés Gyula Herder-ösztöndíjasának érdemeit a díjátadáson Csikány Attila egyetemi tanár méltatta.

Kovács István a Bécsi Napló szerkesztőbizottságának, Böröndi Lajos szerkesztőségének tagja.

BÖRÖNDI LAJOS

És feljött a Nap

*Azt füttyülte hajnalban a diófa ágon
egy rigó, hogy szép az élet.
Aztán elkurjantotta magát egy kakas
a távolban: reggel van, ébredj!*

*És fölébredtem, és arra gondoltam,
hogy valóban szép az élet,
hisz hallhatom mindezt, bár emberként
kevés vagyok ehhez az egészhez.*

*És fölött a Nap melengetőn s
szétfolyt sárga fénye a reggeli kerten,
és átjárta a szívemet az öröm egészen.*

*Szégvelytem, hogy milyen kishitű voltam,
s milyen reménytelennek láttam a világot,
hogy nem reméltem.*

KOVÁCS ISTVÁN

Az utolsó dózse

*A várost fenyegető flotta
ágyúi hallgattak...,
ásító némaságukkal
elnyelték San Marco
harangjainak csöndjét.
A tengeren elterülő
hullámoktól gyűrött alkonyatot
magára öltve ereszkedett alá
a lépcsősoron,
hajdani felemelkedésének grádicsain,
az utolsó dózse.
A festett csodák
évszázadokon áthullámzó
történelmi karneválja
véget ért.
A vesztesek lárvacarcát
illik felöltöni.
A dózse ezer év
magabiztosságának maszkját viselte.
Veronese
égbe keretezett festményéből nézve
mintha felfelé lépkedett volna.
A dózse felpillantott az égi lentre.
Megszédült a szabadság mélységétől.
Mögötte a kezdődő
örök átmenetiség
kísértetpalotája –
a megszeppent szolgák
panoptikumaival,
előtte a mindebből mit sem értő
turisták áradata,
mely képtelen neki utat nyitni.*

Szent György
(részlet)

LENGYEL FERENC

A süket és a vak

*Hadd írassak még néhány hangjegyet!
szól a kérlelhetetlenhez a süket.*

*Úgysem kerülheted el sorsodat!
vígasztalja a muzsikust a vak.*

*S míg háta mögött malmoz a halál,
Beethoven még egy végsőt komponál.*

A BRUTALISTA

Már fél éve felfigyeltünk A brutalista amerikai-magyar-angol-olasz-kanadai történelmi filmdrámára, amikor a velencei filmfesztiválon Ezüst Oroszlán díjat nyert Brady Corbet rendező, később további Golden Globe és Bafta díjakat és tíz Oscar-jelölést is kaptak.

A film kitalált magyar hős, Tóth László építész egyedi története, miközben minden holokauszt túlélő, minden emigráns, minden semmiből idegenben újrakezdő és teljesen soha be nem fogadott hétköznapi hős példázata.

Eposzi ambíciói vannak a filmnek, sok témát érint, igen komplex mind kivitelezésben, mind mondandójában.

A kétfelvonásos, grandiozitást emelni kívánó három és fél órás játékidő nem tűnt hosszúnak, a téma megkívánja ezt a lassú építkezést. A buchenwaldi lágert túlélő Tóth László hazatérve két évig várja a feleségét, akiről nem kap hírt és útnak indul az új világba, ahová megérkezve tudja csak meg, hogy felesége, Erzsébet és az unokahúga Zsófia élnek. Egy unokatestvéréhez megy Philadelphiába. A feleségéért katolikusnak áttért Attila bútortüzetet vezet s örömmel befogadja és alkalmazza Lászlót. A szép feleség nehezen tűri, hogy a karakteres, a szellemi és alkotói szabadságot megtestesítő rokon emlékeztesse férje származására és a koloniális bútorok helyett csővázas, triciklikre hasonlító ülő-fekvő alkalmatosságokat tervezzen. A beilleszkedéshez orroperációt végző orvost ajánl férje rokonának.

Hátborzongatóan különleges érzés volt az eredeti, angol nyelvű filmben a magyar részeket hallani, amelyekhez megjelenik az angol felirat, és tudni, hogy a magyar szövegből mi valami mást (akár többet is) megértünk, mint a körülöttünk ülők.

Az első konfliktus a háborúban meggazdagodott befolyásos gyáros Harrison Lee Van Buren és a magyar építész között alakul ki, amikor az elkészíti a kastélya könyvtárának minimalista stílusú bútortálatát. A gyáros egy pennyt sem hajlandó kifizetni, így László elkerül Attiláéktól. Csak azután keresi meg Harrison az akkor már hajléktalan, ingyen konyhára járó, szénlapátolásból élő építészt, amikor a modern Look lakberendező magazin minimalista csodaként értékeli a könyvtárának berendezését és régebbi folyóiratokban felismeri Tóth László bauhausi

építészeti munkáit. A parvenü selfmade gyáros felkarolja Lászlót (ahogy ők ejtik), akinek a pályája hirtelen felfelé ível, ami idegenellenességgel és burkolt antiszemitizmussal övezett.

A nagymellényű megrendelő egyszerre csodálja és lenézi Lászlót; Harrison saját nagyságának növelésére, mítoszának megermentésére megbízza egy protestáns kápolna és egy közösségi centrum felépítésével. Az építész szabad akaratát azonban meg kell, hogy törje, nem lehet, hogy egy idegen több legyen nála. A fausti alku megkötetett.

A film tele van sejtelmekkel és talányokkal, nincs egyetlenegy kép sem a holokausztról és azt sem kellett elmagyarázni, mit jelent a nagy brutalista stílusú építkezés az újrakezdés és a műtelfeldolgozás szótárában.

Adrien Brody alakítása nagyszerű. Szuggesztív színész, a jelenléte lángol a vásznon. Az anyai nagyapja magyar akcentusának emléke segítette a hiteles magyar akcentust megjátszania. Édesanyja maga is művész, híres fotográfus Sylvia Plachy, 14 éves korában szüleiivel 56-ban hagyta el Magyarországot.

Pár jelenetet Budapesten forgattak, de a toálmási Andrassy-kastély is azonnal felismerhető. Gyönyörű helyszín, a szintén magyar származású amerikai Alex Konya és felesége Pam a kastély tulajdonosai és a Word of Life vallási gyülekezetet vezetik, hátrányos helyzetű fiatalokat segítenek.

A film hatalmas sikert aratott Amerikában. Alacsony költségvetésből készült több magyar résztvevővel. A vágót, Jancsó Dávidot is Oscarra jelölték, a díjat azonban nem kapta meg, de a jelölés maga is életre szóló siker.

A 97. Oscar gálán az építészfim lenyűgöző képi világáért a legjobb operatőr díjat kapta. Ritka, hogy egy filmnek külön nyitánya legyen, a zeneszerző meg is nyerte a legjobb eredeti filmzene díjat, s ami nem lehetett kétséges – a filmben a magyar építész játszó Adrian Brody lett a legjobb férfi főszereplő. A nap hőse Adrien Brody ezzel elnyerte a második férfi főszereplői Oscar díját. Ő a tizenegyedik olyan színész, aki két legjobb főszereplői Oscar szobor tulajdonosa. Az első A zongorista filmben nyújtott szerepéért kapta 2002-ben.

BIKA JULIANNA

JELEN SZÁMUNK KÉPEI

Jelen számunk képei a sokarcú, sokrétegű gondolatvilágot megidéző ÁRKOSSY ISTVÁN képzőművészeti alkotásaiból nyújtanak ízelítőt, amiknek megközelítése és kivetítése korántsem könnyű feladat bevezető nélkül. Ez a szándék már azzal kezdődik, hogy a Budapestre áttelepült erdélyi művészhez, gondolati síkon, (legalább) két bejárat vezet, és mindkettő az alkotó ember más-más arculatát mutatja meg. Hiszen ha valaki egyidőben képzőművész és író is, nem lenne célravezető szellemiségének megismeréséhez, ha csak az egyik út figyelembevételére tekintenénk.

Már a bemutatkozáskor Goethe Faustja dereng fel, aki arról panaszkodik, hogy két lélek lakik benne, s a kettő nem fér meg egymással. Ez az utalás azonban itt félrevezető, hiszen a kettő, még ha nem is egészíti ki egymást, de párhuzamban van, és így fér meg egymással. Az író és képzőművész nemcsak műfajilag, de ténylegesen is két létsíkot jelenít meg, vagyis a kettős elhivatottság nem egymás megmagyarázása.

És most, ezúttal a képzőművészre összpontosítunk; a bemutatott alkotásai (kalauzolóssal) megkönnyítik szimbolizmusának felismerését, miközben képei felvillantják személyiségének belső jelképvilágát.

Árkossy István alkotásain racionalitás tükröződik, amit már műtermének atmoszférája is elárul. Ahogyan polgári megjelenése, ecsetgyűjteménye is példás rendről tanúskodik és a festőállvány mellett készenléti állapot-

ban elhelyezkedő számítógép elhesseget minden csábító emóciót. A kettősség feszültsége már ebben is megmutakozik. Hiszen szóban is, írásban is lehet érzelmeket kelteni, látomásokat közvetíteni. Árkossy István erős grafikai indíttatásról árulkodó olajfestményei az ész uralmáról tanúskodnak. Utalás kívánczik ide a *Biblia pauperorum* (Giotto) irányzatra, adott esetben fordított sorrendben. Az előbbi arra hivatott, hogy képet adjon a Biblia egyes jeleneteiről az írástudatlanoknak.

Árkossy István képeinél a modern (absztrakt) művészet képviselőiben bevezető magyarázat szükséges ahhoz, hogy mintegy külön fázisként a szemlélő felfedezze/felfedezhesse és elfogadja a részelemek elhelyezéséből, felsorakoztatásából, egymásmellettiségéből az összhangot, a tulajdonképpeni főtémát. És ha az erőteljes racionalitás mellett hiányoljuk is az érzelmeket, ezért viszont kellőképpen kárpótolnak a színek az egyes műveken, és felszabadult derűt árasztanak. Viszont itt nem árt ügyelni arra, hogy az alkotóelemek (részletek) és színek nehegy elcsábítsanak és megrekedjünk a látvány pusztá szemlélődésénél. Mert Árkossy alkotásai továbbgondolásra, meditációra, elmélkedésre készítetnek. Talán ezzel érzékeltethető leginkább, mekkora a hatásuk, s akinek ebben része volt, tudhatja, személyében jelentős művészt ismerhet(ett meg), aki sok évtizede töretlen erővel alkot, viadalra kelve térrel és idővel. *deák*

„...nem hagyhatod el kijelölt helyed...”

A halott ember levelei jelennek meg előttünk a modern költészet elégikus-balladisztikus hangjaira áthangszerelve Csonotos Márta új könyvében (*Égbe szórt emlékmagok*). (*Lopusanszkij* kultuszfilmjére utalok, az apokaliptikus egyik mesterien megkomponált és évekig dobozba zárt víziójára, melynek metaforikus értelmezését - azt gondolom - mindmáig nem sorolták át a humanizmus lelkiismeretének egyetemes pannójára.) Az ok ugyanis – a film esetében egy atomháború utáni megsemmisülése és/ vagy ellehetetlenülése minden addigi civilizált emberi létformának és kulturális teljesítménynek – tulajdonképpen mindegy, ha a történet az okozat – a lelki kataklizma - elmesélésével („*Úgy szeretnék szólni most hozzátok, mint egyik halott a másikhoz.*” – [szállóigévé vált] idézet a filmből) foglalkozik.

És ezt teszi Csonotos Márta; versbeszéde kicsit visszatükrözi a mai magyar – és talán egyetemes – költészet egymásra vetülő alaphangulatát, ugyanakkor ki is emelkedik abból a költői eszközök kavalkádjával. Sokatmondó szimbólum-teremtés („*Emlék-nemzet*”), arculcsapással felérő szinesztézia („*megfélemlített lelkiismeret*”), tűnődésre készítő allegória („*győz a szertartásos tisztátalanság*”), metaforává áttűnő metonímia („*a valóságot a hazugság / gödrébe lökte a látszat*”) várja azokat, akik a versformák technikai-stílusbeli részleteinek kibontását is kedvelik.

Ám akik „beérik” a versek összefüggő történetével, azok számára (gondolva ismét az említett filmre, Lopusanszkij alkotására) hadd meséljem el: mi fog történni velünk. (Ha – és utoljára emlitem itt a filmet – ő győz, a káosz (mindenkori) korcsa, aki új Tízparancsolatokat tervez, köztük

ilyen pontokkal, mint: „*Gyűlölöd azt, akit nem ismersz. Gyűlölöd önmagad.*”) Mi fog történni akkor velünk? Pontosabban: mi is történik? Velünk.

„*Az értelem itt már olykor romokban hever, / roncs testekbe költözött roncs lelkek / árnyéka sötétíti el az eget // A Szent Könyvből kihullottak a lapok, / hiába öntöttek harangot a hazugok, / csak papírból gyűrt bábfigurák jönnek*” (Sic transit gloria mundi) „*még az Idő is fázva bújik / a tél szárnyasoltára mögé. // Már letapogatta az ígéretes / demokrácia zsarnokait a nagy / seregszemlén, pluszidőt / adott az árulóknak, / megjutalmazta a hajlongókat, s aztán elcsendesedett*” (Sűrítés... kihagyás) „*a galamb elejtette az olajágat, / minden próbálkozás mortal combat. // Az ágyúk gyűlöletet köptek, / ledőzerolták a térképeket.*” (Elfuserált stratégia) „*a sötétség langyos feketéje / kavargó ágyam körül. / Csontajaimból kiszöktek a délutáni / mozdulatok. Csak a csend hangja / sípol fülembe... nagyon félek.*” (Lidércfénnyben). „*A hazugság függőnye mögött / harag költözött a világba... örület és / zavar romlott az intelligens végtelen / operációs rendszerébe... // A gyűlölet függőnye mögött bekötött / szemű humanoidok vak csillagokat / próbálnak fénnel feltölteni... / vajon sárga festékkel visszahozható / a ragyogás?*” (Kommentárok a Teremtés Könyvéhez) „*Én is egyfolytában hazudok magamnak, / hogy nem akarom megnevelni a játékot, / az odakozmált földgolyón már nem akarok / győztese lenni a Nagy Demonstráció / visszafejlődési fokozatának*” (Egy bűnrészes öröksége)

Súlyos, biblikus könyv. A kötet élére mottóként magam ezt emelném ki egy fenntebb már idézett versből (Sic transit gloria mundi): „*síratófalra került az Ige, a bölcssek / ajkán a szó többé nem fegyver, a világ-*

színpadon egy nagy katyvaszba fulladt a lét, / mintha parancsszóra magukra húzták volna / a sötétség függönyét...” Erős, a belső átélés fájdalma miatt is hiteles, akár egyetlen nagy himnikus regényballadaként olvasható alkotást köszönhetünk a költőnek, bár a szkeptikusok mondhatnák, hogy János evangélista óta e témában „nincs új a lemenő nap alatt”, minden elmondottat *A jelenések könyvében*, arról, amikor minden s mindenki könnyűnek találta. No de törődik-e ezzel az önmaga túlélésébe zárkozó mindennapi ember? Eltűnődik-e, hosszasan, Brueghel és Bosch ránk maradt képletes – okot és okozatot egymásra vetítő – vízióin, vagy – lépünk nagyokat – lord Byron és Villiam Blake új mítoszain? De akár Hermann Broch alapvetését, a Vergilius halálát vajon ma mennyien lapozgatják? Új kataklizmák permanens lánghullámaiban élünk. A humanizmus követői összefogásra szólítanak fel, s ezt teszi Csonotos Márta is (hangozzék ez bármily paradoxonként is az eddig mondottak után). Könyve ugyanis – hogy eme erényét még kiemeljük – a klasszikusok és a kiadóhoz kötődő kortárs alkotók munkát együvé sorolva egyfajta útmutatást is ad eme összefogás mikéntjéhez. Mert tenni kell, olykor közösen, ha másképp nem, akkor a versek lángra lobbantásával az eljövendő sötétség ellen.

Táncol a gyűlölet vasvillája. Bukás előtti apokaliptikus van. Idézem Csonotos Mártától, immár a hivatkozás nyelvtani jelei nélkül. Száraz, kopogó kijelentő mondatok. Sűrű, erős, klasszikus magyar költészet. Megóvándó érték.

Csonotos Márta: Égbe szórt emlékmagok. Versek. Cédrus Művészeti Alapítvány, Budapest, 2025, 81.old.

TAMÁSI OROSZ JÁNOS

Kárpát-medencei szónokverseny Vácon

A versenyt 2025. január közepén március 1-re hirdették meg. A felhívást 1 467 email címre a Kárpát-medence minden magyar nyelven oktató középiskolájába megküldték. A téma idén „**A sorsvonás tárgyában**” című Kölcsey felszólalás volt, ahol a politikus Kölcsey arról igyekszik meggyőzni követőit, hogy bűnös felelőtlenség a haza védelmét erőszakkal fegyverbe kényszerített és ott tartott, erkölcsileg erre föl nem készített emberekre bízni.

A több mint harminc jelentkező online beküldött elődöntős szónoklatát Nyíri Péter irodalomtörténész, műzeológus, a Széphalmi Magyar Nyelv Múzeum igazgatója, az Anyanyelvpolók Szövetségének elnöke, Molnár Sándor történelem tanár, a Vajai Vay Ádám Múzeum igazgatója, és Kasztovszky László a Kölcsey Társaság korábbi titkára, számos tehetséggondozó irodalmi-történelmi program kitalálója és lebonyolítója, nyugalmazott középiskolai magyar nyelv-és irodalomtanár pontozta. Az elődöntőben elért pontszámok alapján 11 szónoklat jutott a döntőbe.

A döntős 10 diák között köszönthettek több, a korábbi években is már részt vevő

versenyzőt. Örömteli, hogy új régiókból is érkeztek fiatal szónokok, akik Kolozsvár, Érmihályfalva, Szeged, Szabadka, Vác, Nyíregyháza, Fehérgyarmat és Szentlőrinc városának középiskolaiban tanulnak.

Gergelyné dr. Szűcs Ágnes köszöntője és „verseny történeti” visszatekintője után Katona Miklós, a házigazda, a Piarista Kilátó Központ nevében köszöntötte a megjelenőket. Molnár Karolina – aki egyben a zsűri társelnöke is volt – a Belügyminisztérium Stratégiai ügyekért felelős helyettes államtitkára dr. Rétvári Bencének, a verseny fővédnökének képviselőjében méltatta a 9. évadába lépett rendezvénysorozatot. Prof. dr. Jánosi Zoltán irodalomtörténész, a Kölcsey Társaság korábbi elnöke, a Nyíregyházi Egyetem nyugalmazott rektora, mint a zsűri elnöke nyitotta meg a versenyt.

Figyelt még a retorikára dr. Polonkai Mária, a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács elnöke, a MATEHETSZ alelnöke, Turek Miklós színművész, a Versszínház alapítója, Fehér Csaba történész és Fáy Péter Kölcsey leszármazott, a Kölcsey Társaság tagja.

Az első fordulóban az elődöntős szónoklatukat (A sorsvonás tárgyában) adták elő

a diákok. A rövid szünet után a zsűri a – szervezők által felajánlott – 3 témából azt a sajtócikket választotta, amely arról szól, hogy **A mesterséges intelligencia új képessége pusztíthatja el az emberi fajt?**

A verseny végeredménye:

- 1. Szkocsovski Dávid**, a szabadkai Kosztolányi Dezső Tehetséggondozó Gimnáziumból. Felkészítő tanára: Rózsa Anita.
 - 2. Daróczy Biborka**, a Kolozsvári Református Kollégiumból. Felkészítő tanára: Hal-mágyi Katalin.
 - 3. Babidorics Eszter**, a Nyíregyházi Kölcsey Ferenc Gimnáziumból. Felkészítő tanára: dr. Buczkóné Rangoni Claudia.
- Különdíjban részesült **Cserepes Fanni Petra** a Kisvárdai SZC Fehérgyarmati Móricz Zsigmond Szakképző iskola diákja. Felkészítő tanára: Tapasztó Kata.

Minden döntőbe bejutott versenyző és felkészítő tanára 5–5.000 forintos vásárlási utalványt kapott, mint ahogy a különdíjban részesülők is. A verseny 3. helyezettje ezen túlmenően 30.000 forintos, 2. helyezettje 40.000 forintos, 1. helyezettje pedig 50.000 forintos vásárlási utalvánnyal lett gazdagabb.

GERGELY ZSOLT

BÉCSI NAPLÓ

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelézési cím: A-1011 Wien, Postfach 358.

Web: www.kozpontiszovetség.at

<https://www.becsinaplo.eu>

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49

E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der UngarInnen in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger:

Zentralverband Ungarischer Vereine u.

Organisationen in Österreich.

A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/I/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Bodó Barna (Temesvár), Csáky Pál (Pozsony), Czellar Judit (Genf), Gömöri György (London), Jánosi Zoltán (Budapest), Kovács István (Budapest), Kovátsné Németh Mária (Győr), T. Kovács Péter (Budapest), K. Lengyel Zsolt (Regensburg), Papp László (New York), Sárközi Mátyás (London), Szakály Sándor (Budapest), Zakar Péter (Szeged).

SZERKESZTŐSÉG:

Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Fetes Kata, Kántás János, Lengyel Ferenc, Martos Péter, Másréti Kató Zoltán, Radics Éva, Veit Zita

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán

GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

MUNKATÁRSÁK:

Ádám Ágnes (Bécs/Budapest), Bölskey-Molnár Dávid (Bécs), Bika Julianna (USA), Birtalan Iván (Bécs/Budapest), B. Szabó Péter (Zürich), Csinta Samu (Kolozsvár), Cs. Varga István (Eger), Fried István (Budapest), Friedrichné Iregy Annamária (Hamburg), Katona András (Szeged), Keszég Kornél (Berlin), Máté László (Kassa), Nagymihály Zoltán (Budapest), Neszméri Tünde (Dunaújfal), Paládi Renáta (Ungvár), Palágyi István (Prága), Reményi György (Grenoble), Rumpler Diána (Bécs), Szemes Péter (Kaposvár), Tamási-Orosz János (Budapest), Tomó Margaréta (Szabadka), Varga Gabriella (Budapest), Margarete Wagner (Bécs)

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., IBAN: AT57201110000446793 • BIC: GIBAATWW

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 20,- Euro, Magyarországon 6300,- Ft, Nyugat-Európában 22,- Euro, vagy annak megfelelő összeg, tengerentúl 25,- Euronak megfelelő összeg, Szerbiában: 1000 dinár, Szlovákiában egyes számok eladási ára: 1,50 Euro.

TERJESZTŐINK:

Amerikában: Andrew Rekey, Oakland, CA
E-mail, az újság számára: BecsiNaplo@yahoo.com
Bankátutalás: Hungarian Freedom Fighters Inc. San Francisco Area Chapter, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856

Angliában: Lindop Márta, Email: martalindop@hotmail.com, Co-op Bank 08 90 66 10436237

Hollandiában: Deuten-Makkai Réka

E-mail: federatio_hollandia@yahoo.com

Tel.: 0031 6 144 250 84

IBAN: NL81 INGB 0002304058

Kanadában: Pannonia Books Ltd., Toronto,

Magyarországon: Librotrade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószámla: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.

Németországban: Dr. Klement Kornél, BUOD, Ringstrasse 16, D-63128 Dietzenbach

Svájcban: Ria Meszlényi, Basel,

E-mail: ria.meszlényi@gmail.com

Tel.: 061 331 11 38, Mobil: 076 468 05 20

PostFinance, Mária Balla Meszlényi, Konto-Nr.: 15-508825-5, IBAN: CH89 0900 0000 1550 8825 5, BIC POFICHBEXXX

Svédországban: Szöllősi Antal, S-127 24

Skärholmen, Box 176. PlusGiro Nr.: 756987-4.

Szerbiában: Tomó Margaréta

E-mail: margareta.tomo@gmail.com

Szlovákiában: Benyák Mária

E-mail: mariabenyak@gmail.com

Névvel vagy betűjellel megjelent cikkekért szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat (fájlokat) nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Druck: Monocopy Nyomda

H-9200 Mosonmagyaróvár, Juhar u. 16.

Gefördert aus den Mitteln der Volksgruppen-förderung des Bundeskanzleramtes

Lövő község Sopron közelében található. Történetét Mohl Adolf írta meg 1930-ban. Ennek folytatásaként helytörténészek tollából, dr. Galavics Géza akadémikus szerkesztésében most jelent meg a **Fejezetek LÖVŐ történetéből** című könyv.

Megrendelhető:
info@lovo.hu, polgármester: gabor.hollosi@lovo.hu
Lövő Község Önkormányzata, LÖVŐ H-9461
Ára: 5000 Ft + postaköltség
Bővebb információ: Unger László (Genf), E-mail: la.unger@bluewin.ch